HALDEN
KOMMUNE

Budsjett 2022

Innholdsfortegnelse

Introduksjon 3
Bærekraft 3
Viktighet av fond 4
Fortsatt støtte til kommunens ungdomstilbud. 4
Alternativ opplæringsarena 5
Reversere forslaget om å avvikle Læringsmiljøteamet: 5
Skolestruktur 5
Barnehagestruktur 6
Ny barnevernslov 6
Videreføre fritidskortet 7
Støtte til Berg IL 7
Heltidskultur 7
Arealplan 8
Formalisering av bruk av kulturlokaler 8
Vurdere effekten av tilskudd til DNBE, Opera Østfold og Allsang på Grensen 8
Reduksjon i eiendomsskatten 9
Kommunalt effektiviseringskrav 9
Oversikt over endringer: 10

Introduksjon

2022 blir året vi forhåpentligvis legger pandemien bak oss for godt. Perioden fra mars 2020 og frem til dette budsjettet trer i kraft vil allikevel påvirke oss. For Høyres del skal det viktig at det ikke skal prege oss.

Dette skal vi gjøre ved å klare å løfte blikket og stake ut kursen for å løse de reelle utfordringene vi står ovenfor. De siste årenes debatt har vært preget av nettopp utfordringer. Lite aktivitet og optimisme i byggenæringen, få nyetableringer, en usikker kommuneøkonomi og et synkende folketall. Dette kommer som tillegg til dårlige levekår. Halden er en flott by å bo i, men vi kan ikke late som om ting er perfekt. År etter år havner Halden helt i bunnsjiktet på levekårsindikatorene. Sånn vil ikke vi ha det.

Det finnes ingen enkle løsninger på sammensatte utfordringer som dette. Ingen enkelttiltak vil løse dette alene. Vi kan ikke love noen enkle løsninger. Dette vil ta tid og det vil koste. Vi kan ikke love masse penger. Vi kan ikke love alle tingene vi gjerne ønsker oss, og ingenting er for viktig til å bli fredet. Men vi kan love ansvarlighet, et ufravikelig fokus på oppgaven og en ukuelig optimisme på at vi skal klare dette sammen.

Høyre mener at dette er den viktigste jobben vi har fremover. I alt vi gjør, og alt vi mener skal vi stille oss spørsmålet: Hvordan vil dette påvirke oss som bor i Halden?

Høyre budsjettforslag for 2022 bygger på kommunedirektørens budsjettforslag. De endringene vi foreslår tar utgangspunkt i dette. De politiske satsingene vi foreslår kommer også i tillegg til kommunedirektørens forslag. Etter at kommunedirektøren la frem sitt forslag til budsjett, har regjeringen signalisert en økning i overføringene på 9mnok. Dette er midler vi disponerer i vårt budsjettforslag. Forslaget baserer seg derfor på at statsbudsjettet endres i tråd med forslagene. Dersom dette ikke skjer, vil ikke de økonomiske omdisponeringene kunne gjennomføres og vi står igjen med de politiske satsingene som ikke krever økonomisk disponering gjennom budsjett.

Bærekraft

Budsjettarbeid må ha et perspektiv også utover året man skal vedta et budsjett for. De disponeringene vi gjør i år, vil påvirke oss også om fem år. Derfor vil økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft være et fundament for ethvert budsjett fra Høyre. De siste årene har dette blitt viktig for alle som ønsker å ta politisk ansvar.

Økonomisk bærekraft er viktig slik at kommunen har en solid økonomi som gir rom for å utvikle og satse. Høyre mener økonomien er grunnmuren alt annet bygges på. Vi forstår hvordan utgifter henger sammen med inntekter og at vi må sette tæring etter næring. Vi har ikke råd til alt og vi må tørre å tenke radikalt nytt rundt de kommunale tjenestene og hvordan vi satser for fremtiden.

Sosial bærekraft handler om vår evne til å løfte og støtte hverandre som mennesker og ta et felles ansvar for lokalsamfunnet vårt. Det handler om evnen til å håndtere livet, skaffe seg en utdanning og å stå i jobb. I forlengelsen av denne tryggheten kan man engasjere seg i flere mennesker rundt seg. Halden har store utfordringer knyttet til nettopp sosial bærekraft. Vi reproduserer sosiale utfordringer og vi har gjennom mange år ikke maktet å bryte en tidvis tung sosial arv.

Miljømessig bærekraft tar hensyn til jordas tåleevne. Aldri har dette vært viktigere enn i 2022 hvor klimakrisen blir mer og mer synlig. Dersom vi ikke klarer å handle klokt nå, vil vi måtte betale en høy pris i fremtiden. Og det vi må gjøre i dag, koster også penger.

Viktighet av fond

Kommunedirektøren forslår å redusere fondsavsetningene i 2022 for å konsolidere situasjonen i kommunen etter en utfordrende pandemi. For Høyre har det hele tiden vært en fanesak å bygge opp kommunens økonomiske buffer. Vi har vurdert å bruke av det økte handlingsrommet for å gjøre nettopp dette, men aksepterer kommunedirektørens disponering i år.

Det er allikevel en forventning om at kommunedirektøren går tilbake til de forventede 30. millioner i 2023.

Fortsatt støtte til kommunens ungdomstilbud.

Høsten 2021 har vist oss at det er et behov for et ungdomstilbud som favner også de som ikke er med organiserte fritidsaktiviteter. Høyre mener derfor det er viktig å videreføre støtten til Domino som en drivkraft for det uorganiserte ungdomstilbudet. Høyre setter av 1 million til dette i 2022.

Høyre ønsker også at denne forutsigbarheten skal brukes til å videreutvikle denne type tilbud også for yngre Haldensere.

Kostnad: 1.000.000

Alternativ opplæringsarena

I de siste budsjettene og økonomiplanene har Høyre tatt til orde for å reelt utrede mulighetene for en alternativ opplæringsarena for de elevene i barneskolen som har størst utfordringer med å tilpasse seg de rammene som den ordinære skolen kan tilby.

Dette skal være en del av kommunens spesialpedagogiske tilbud og er ikke tenkt som en permanent «annerledesskole». Dette er tenkt som et tilbud noen dager i uken for de elevene PPT mener har behov for å få et forsvarlig utbytte av opplæringen totalt sett. Alle elever som vurderes for et slikt tilbud skal ha sin tilhørighet i sin klasse på sin nærskole.

I arbeidet vil det være hensiktsmessige å se til Skole-Miljøsentertilbudet for ungdomsskolen og gå i dialog med PPT, UDIR og Kunnskapsdepartementet for å finne ut hvordan et slikt tilbud best kan etableres.

Reversere forslaget om å avvikle Læringsmiljøteamet:

Læringsmiljøteamet ble opprettet med mål om å redusere behovet for spesialundervisning og således redusere kostnadene for kommunen. Effekten har uteblitt. Det blir ikke korrekt å evaluere effekten siden det gjennom det siste året har vært svært annerledes å drive skole. Det blir etter Høyres syn ikke riktig å konkludere om læringsmiljøteamets fremtid på nåværende tidspunkt.

I tillegg har læringsmiljøteamet fått utvidet sine oppgaver og fungerer nå som støtteteam i saker med alvorlig skolefravær og – vegring. Dette er en utfordring som øker i omfang og Høyre ønsker at teamet skal få fortsette å jobbe med dette før disse utfordringene får vokse seg større.

Kostnad: 1.700.000

Skolestruktur

Halden har synkende elevtall og det vil være lavt i lang tid fremover. I dag har vi flere skoler med et betydelig lavere elevantall enn det skolene er bygd for. Dette gir utfordringer med tanke på hensiktsmessig organisering, ressursutnyttelse og kvaliteten på den opplæring som blir gitt. I årets budsjett ble det vedtatt å gjennomføre en utredning av skolegrensene i Halden.

Høyre ønsker å gå lenger og foreslår en konkret utredning om antallet skoler som er hensiktsmessig og i så fall hvilke(n) skole(r) som bør vurderes nedlagt. Høyre tror at det er for mange skoler i Halden med tanke på fremtiden.
Høyre ønsker derfor å bevilge penger til en ekstern konsulent som skal vurdere om det er mulig å avvikle flere skoler.

Kostnad: 250.000,-

Kommunedirektøren har tidligere foreslått å legge ned Prestebakke skole. Med stadig synkende elevtall mener Høyre at det ikke er bærekraftig å opprettholde denne skolen. Elevkostanden her er mer enn det dobbelte av gjennomsnittet i de øvrige skolene, ca. 168.000 i året pr elev mot drøye 80.000. Halvårseffekten av å avvikle Prestebakke skole er beregnet til 2,2 MNOK i 2022 for så å øke til drøye 4MNOK fra 2023. Disse fire millionene utgjør i sin helhet det generelle kuttet som er foreslått i skolesektoren.

Inndekning: 2.200.000

Barnehagestruktur

Høyre støtter kommunedirektørens forslag om å slå sammen kommunale barnehager. Barnegrunnlaget er ikke der og vi har god barnehagedekning i samarbeid med private barnehager. Dersom vi skal klare å tilpasse driften til de økonomiske rammene, må vi gjøre større grep. Dette er også det andre året kommunedirektøren foreslår dette. Høyre vil ikke bruke politisk og økonomisk kapital på å reversere nødvendige endringsforslag som kommer år etter år.

Dette gjelder ikke bare det konkrete forslaget om barnehager. Høyre er i utgangspunktet positive til alle slike nødvendige endringer selv om de fremstår som drastiske. Når verden rundt forandrer seg, kan vi ikke tviholde på fortiden.

Ny barnevernlov

Kommunen står i et enda større økonomisk press som følge av økt ansvar når ny barnevernslov trer i kraft i 2022. Det er tatt delvis høyde for denne kostnaden, men kommunedirektøren ser at det helst skulle vært 3 millioner mer i overføringer for å sikre kommunen.

For Høyre er barnevernstjenesten viktig. Vi ønsker ikke at de skal måtte redusere sin viktige innsats som følge av lovendringen. Vi vil derfor gi de midlene som kommunedirektøren mener er nødvendig.

Kostnad: 3.000.000

Videreføre fritidskortet

Regjeringen har i sitt alternative statsbudsjett lagt opp til å fjerne ordningen med fritidskortet. Dette mener Høyre er en svært dårlig salderingspost. Det blir galt å skrote en slik ordning etter bare to år hvor halvannet av dem har vært preget av lav aktivitet som følge av pandemien.

I Halden er det 1600 barn som nyter godt av denne ordningen. Vi setter av 2 millioner til dette formålet slik at disse barna kan benytte seg av ordningen også høsten 2022. Det gir også muligheten for at flere som melder som melder seg på i løpet av våren kan beholde kortet ut hele året.

Kostnad: 2.000.000

Støtte til Berg IL

Høyre har i flere år ønsket å gjøre opp gamle kommunale forpliktelser. Berg IL har hatt en berettiget forventning om et kommunalt tilskudd til oppgradering av sine fasiliteter.

Dette løftet følger vi opp også opp i budsjettet for 2022.

Kostnad: 1.750.000

Heltidskultur

Arbeidet med å øke andelen som jobber heltid i Halden kommune er et av de områdene kommunedirektøren ønsker å prioritere dersom regjeringen øker overføringene til kommunen.

Dette er god arbeidsgiverpolitikk og det er viktig for de menneskene det gjelder, særlig kvinner og aleneforsørgere. Høyre er enige i at dette skal være et hovedsatsingsområde for kommunen som Haldens desidert største arbeidsgiver. Høyre ønsker å styrke den administrative ressursen og bevilge penger til å iverksette de prosjektene som er på trappene.

Kostnad: 5.750.000

Arealplan

Halden kommune har i realiteten ingen fungerende arealplan. Høyre mener det politiske flertallet har sviktet fundamentalt i det ansvaret de har for å fornye denne. Den politiske prosessen som har vært kjørt så langt har ikke vært tilfredsstillende. Halden kommune er fortsatt langt unna å få vedtatt en ny arealplan og med fraværet av denne er det ingen forutsigbarhet for utbyggere og næringsliv. Det er også vanskelig å tenke langsiktig om samfunnsutvikling når man ikke har noen arealplan å forholde seg til.

For Høyre er det avgjørende at den gjeldende arealplanen skal gjelde og følges i all administrativ saksbehandling frem til ny plan er vedtatt.

Det gis ikke anledning til å stoppe eller utsette tiltak og prosjekter i påvente av rulleringen av ny arealplan. Dette skal gjelde fra 1.1.2022 og effektueres uten opphold. Det finnes ingen unnskyldning.

Formalisering av bruk av kulturlokaler

Halden Idrettsråd disponerer alle kommunale hallflater og anlegg og fordeler tid til klubbene på disse anleggene. Det frivillige kulturlivet er nå bedre organisert enn på lenge med et aktivt kulturråd med en daglig leder.

Selv om det frivillige kulturlivet er løsere organisert enn idretten, mener Høyre at det fortjener forutsigbarhet rundt lokaliteter. Halden kulturråd bør derfor få muligheten til å skaffe en oversikt over hvilke kommunale lokaler som kan brukes til slik aktivitet. Når denne oversikten er klar, skal Halden kulturråd fordele tid på samme linje som Halden Idrettsråd.

Kommunen skal i utgangspunktet være velvillige når det gjelder å stille lokaler til rådighet. Eksempler på lokaler kan være deler av skoler, lokaler som venter på å avhendes eller andre institusjoner/lokaliteter som står tomme på ettermiddag/kveldstid.

Vurdere effekten av tilskudd til DNBE, Opera Østfold og Allsang på Grensen

Halden kommune bidrar med til sammen over 12 millioner i året til DNBE, Opera Østfold og Allsang på Grensen. For en lavinntektskommune som må prioritere hardt må det allikevel

vurderes om dette er korrekt bruk fellesskapets midler sett i forhold til hva vi får igjen. Med et stadig større press på primærtjenestene, må vi også vurdere denne type tilskudd nøye.

I løpet av 2022 skal det fremmes en grundig referatsak for politisk nivå som redegjøre for effekten av denne støtten. Denne informasjonen blir et viktig grunnlagsdokument når kommunestyret skal vurdere om kontraktene med disse aktørene skal forlenges. Det er viktig at politikerne er godt kjent med og har god tid til å vurdere både positive og negative konsekvenser ved å forlenge/ikke forlenge den kommunale støtten.

Høyre vil legge til at det er en forventning om at det skal være tilnærmet lønnsomt for kommunen totalt sett for å kunne forsvare å forlenge kontraktene.

Reduksjon i eiendomsskatten

Dagens posisjon har ikke ønsker å ta de kuttene som kreves for å ruste kommunen for fremtiden. Istedenfor å tørre å ta nødvendige grep, har de valgt å reversere de kuttene som ble foreslått i fjorårets budsjett. Dette finansieres ved å øke eiendomsskatten. Dette mente vi var feil i fjor og vi ønsker å markere en ambisjon om å redusere eiendomsskatten til nivået før de rødgrønne overtok ansvaret. Dette må gjøres samtidig som vi reduserer kommunens utgifter. For 2022 finner vi rom til å sette av 5,25 millioner til dette formålet.

Kostnad: 5.250.000

Kommunalt effektiviseringskrav

I forbindelse med budsjettet for 2021 foreslo kommunedirektøren flere endringer. Posisjonen motsatte seg alle. Istedenfor valgte de å redusere fondsavsetninger og øke eiendomsskatten. Allikevel er de økonomiske prognosene dystre og kuttforslag blir foreslått på nytt i 2022. Dette er en uholdbar situasjon i det lange løp og vi må forvente at kommunen klarer å redusere sine utgifter. Vi skal ikke si hvor det skal kuttes, men gir kommunedirektøren beskjed om et effektiviseringskrav på 0,5% av driftsutgiftene på 1,9mrd. Dette utgjør 9.500.000.

Det blir opp til kommunedirektøren å identifisere hvor det er mest hensiktsmessig å gjøre dette. Det kan hende noen avdelinger vil måtte gjøre mer enn andre. Det blir helt opp til kommunedirektøren å iverksette dette. Vi vil støtte dette arbeidet.

På kort sikt brukes vi dette for dekke inn hele kostnaden knyttet til ny barnevernslov, og vi begynner å redusere eiendomsskatten. På lengre sikt mener vi dette er viktig for å synliggjøre viktigheten av å balansere driften i Halden kommune.

Inndekning: 9.500.000

Oversikt over endringer:

Utgifter	
Skoleutredning	250000
Beholde Læringsmiljøteamet	1700000
Fullfinansiering av Barnevernstjenesten.	3000000
Heltidskultur	5750000
Fritidskort	2000000
Støtte til Berg IL	1750000
Redusert eiendomsskatt	5250000
Totalt	20700000
Inndekning	
Økte statlige overføringer	9000000
Prestebakke skole	2200000
Effektivisering	9500000
Totalt	20700000

Innholdsfortegnelse

Forord 12
Forebyggende arbeid 13
Budsjettprosessen 14
Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022 15
Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2022 15
Fellesinntekter 19
Utvalgte satsingsområder 28
Budsjettvedtak 34
Økonomiske måltall 40
Hovedtallene i budsjettforslaget 43
Kommunens tjenesteområder 49
Fellesområder 50
Sentraladministrasjon 51
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst 53
Kommunalavdeling Helse og mestring 64
Kommunalavdeling Teknisk 79
Fellesfunksjoner 85
VAR og Havn 86
Samfunn og samskaping 89
Eksterne budsjettsøknader 103
Ønskede styrkninger som det ikke er funnet rom for 106
Klimabudsjett 115
Framskrivning av utslippsreduksjon i Halden kommune 117
Relevante klimatiltak fram mot 2030 119
Klimabudsjett 2022 121
Klimatiltak 122
Investeringer i budsjett 128
Gebyrliste 139

Budsjett 2022
Halden kommune

Forord

Det foregår utrolig mye bra og spennende prosjekter i Halden!
Halden kommune i samarbeid med flere aktører i Haldensamfunnet tar posisjon innenfor flere områder og blir lagt merke til både regionalt, nasjonalt og endog internasjonal. Der er bra, det er viktig å være en kommune som tørr, en kommune som er frempå. Dette gir nettverk og kontaktpunkter som spinner nye ideer, utledet av behov noen av aktørene har, med mål om å gjøre hverdagen litt enklere. Dette fortinnet er det viktig å ta vare på og utvikle enda lenger i årene fremover. Det er denne viljen som skal gi oss handlingsrom, som igjen gjør at samfunnsplanens målsettinger oppnås.

Det er godt å vite at vi i Halden kommune er mange dyktige ansatte som ønsker å være med på utviklingen vi skal ha, hver dag, med blikket hevet mot det viktigste; Arbeid, kunnskap og klima.

Halden kommune sitt brutto budsjett i 2022 disponerer omlag 2,7 milliarder kroner. Det er mye penger, og det vil være slik som tidligere, at det meste av de tjenestene og aktivitetene vi har i 2021 videreføres i 2022. Så er det også slik at uansett hvilke endringer som gjøres, så treffer disse endringene noen. Disse vil bli berørt og det vil få konsekvenser.

Kommunedirektøren mener at budsjettforslaget i 2022 har få endringer i forhold til tjenestetilbudet, kanskje for få i forhold til det fremtidige utfordringsbildet som har vært tegnet. Det er flere årsaker til det; Det er usikkerhet knyttet til perspektivene ny regjering trekker opp og det er forventninger til justeringer i revidert opplegg som Støre-regjering slipper senest 10.11.21. Fokus på Covid-tiltak/arbeid gjennom har resultert i mindre ressursbruk gjennom året på det endringsarbeidet som er nødvendig i forhold til å ligge i forkant.
Videre ga også forslag til statsbudsjett (Solberg-regjeringen) et mer utfordrerne utgangspunkt for 2022 enn det som var tatt høyde for i økonomiplanen. Dette ser ut til å i stor grad knytte seg til effekten av færre innbyggere i aldersgruppen 5-15, som veier tungt i den delen av inntektssystemet som omhandler utgiftsutjevningen.

Barnevernsreformen som trer i kraft 01.01.2022 har det vært knyttet stor oppmerksomhet rundt. Det er alltid et utgangspunkt at slike oppgaveoverføringer skal være fullfinansiert, noe som sjelden stemmer. I statsbudsjettet blir Halden kommune tilført gjennom ramme og særskilt tilskudd ca. 17,5 mkr. Gjennom en beregningsmodell flere kommuner bruker, er våre kostnader ved reformen beregnet til å utgjøre rundt 21,1 mkr. Det er med andre ord en vesentlig risiko knyttet til overføringen, sett i forhold til økonomiperspektivet.

Halden kommune har de siste årene hatt god fart i forhold til å bygge opp driftsfond. Driftsfond av en viss størrelse er nødvendig for å være robust, ha en sikkerhet mot brå endringer i rammebetingelser. Målsettingen på driftsfondets størrelse er 8% av driftsinntekter, og var i økonomiplanen 2022-2025 planlagt nådd i 2025. Denne målsettingen må justeres noe i det kommunedirektøren foreslår å bruke noe bedre tid til planlegging av prosesser for de dyptgående endringene vi må inn i. Dette har gitt et

handlingsrom i driften og gjør at flere tjenester kan videreføres i 2022.

Kommunedirektøren har tidligere sagt at han vil foreslå å bruke eiendomsskattepotensialet som midlertidig finansiering dersom fondsoppbyggingsplanen fravikes eller nødvendig omstilling av driften ikke lykkes i nødvendig grad. Likevel foreslår kommunedirektøren å sette av noe mindre til fondsoppbygging i stedet for å øke eiendomsskatten. Dette må sees sammen med at en vesentlig årsak til at nødvendig omstilling ikke er der vi ønsker den skal være må tilskrives den ekstraordinære situasjonen vi har hatt siden mars 2020. Sånn sett blir 2022 et svært viktig år for å lykkes med denne omstillingen, hvis ikke kan forslag om økt eiendomsskatt komme allerede i neste rullering av økonomiplanen.

Halden kommune har mange dyktige ansatte som hver dag gir gode tjenester til innbyggere og som forvalter fellesskapets ressurser på en god måte. Utfordringene i et stadig mere komplekst samfunn øker, det samme gjør innbyggernes forventninger til kommunes deltakelse og håndtering.
I dette bildet blir samskapingen med innbyggere, lag og foreninger, næringsliv, andre offentlige institusjoner etc. viktig å utvikle. Det er dette fellesskapet, som skal gjøre oss alle til medborgere, som skal bli en viktig del av virkemidlene i forhold til å videreutvikle et velferdssamfunn, både lokalt og nasjonalt. Vårt fokus på samfunn og samskaping, også gjennom å ha en egen kommunalavdeling med dette fokuset, vil bidra til et godt steg i riktig retning på dette området i 2022.

Kommunedirektør
Roar Vevelstad

Forebyggende arbeid

Det var en ambisjon gjennom budsjettprosessen å tilføre friske midler til flere tiltak knyttet til forebyggende arbeid, og konkrete områder her. Denne ambisjonen holdt ikke helt inn. Dette betyr imidlertid ikke at arbeidet ikke skal styrkes, men det må gjøres gjennom omprioriteringer i områdene.

Gjennom budsjettprosessen i år ser kommunedirektøren enda klarere behovet for løpende endring gjennom året. Endringsarbeidet må i enda større grad bli en løpende prosess, som har enda større fokus på effekten av de handlingene som gjøres og hvilke gevinstrealiseringer det er mulig å hente ut for å kunne omprioritere.

Løpende prosesser krever ressurser. Prosesser krever planlegging som binder ulike ressurser, både ledelse, fag og kommunikasjon. Dette må vi klare å frigjøre underveis og med det prioritere de store gode endringsprosessene, der potensiale for gevinster er stort.

Det har vært generelt sett lite ressurser gjennom inntektssystemet til det generelle forebyggende arbeidet. Dette handlingsrommet må skapes selv. Når reformer, systemendringer og oppgaveoverføringer ikke er selvfinansierende innenfor de mere lovpålagte områdene/tjenesten, vil prioritering av forebyggende arbeid være krevende. Det vil kreve mot. Det vil kreve at vi kan, vil og tørr på alle nivåer i organisasjonen og samfunnet rundt. Denne prioriteringen må finnes sted om vi skal ha mulighet til å produsere primærtjenester innenfor helse og undervisning inn mot 2030.

Radikal innovasjon er et begrep som har vært brukt i noen år, og som brukes stadig oftere. Erkjennelsen av at tjenester må produseres og gis på en annen måte i morgen er enda klarerer nå enn for et års tid

siden. Høye olje- og gass inntekter kan hjelpe på kort sikt, men det lengre tidsbilde er ikke endret vesentlig.

Tverrsektorielt samarbeid og regulatoriske sandkasser

I budsjettarbeidet har det vært kjørt egne prosesser på arbeid knyttet til noen særskilt viktige områder som ble pekt på i økonomiplan 2022-2025, med tanke på å nå mål i samfunnsplanen 2018-2050.

- Fra fødsel til gjennomført videregående skole
- Rusoppfølging og god psykisk helse til alle
- Trygt hjem
- Livslange tjenester

I disse prosessene ble god kunnskap fra tverrsektorielle nedsatte grupper til god nytte. Samarbeid på tvers, det å ha mulighet til å se bredde og hva som påvirkes hvor i et bredere perspektiv er meget viktig og vil bli videreført gjennom Haldenmodellen.

Haldenmodellen er en fastsatt modell for samarbeid.
Innføringen av Haldenmodellen som en strukturert modell i komplekse saker, skal sikre et bredt samarbeid i våre ulike tjenester i forhold til oppgaveløsning.

Dette til det beste får alle berørte.

I Haldenmodellen skal arbeidet, tilnærmingen og sammensetningen kjennetegnes ved følgende:

1. Behovet er styrende
2. Vi organisere oss for å dekke behovene
3. Tidlig innsats og enkelt tilgjengelig
4. Tverrfaglighet
5. Fleksibilitet
6. Mindre formaliteter

Kommunedirektørens ledergruppe har sentral rolle i arbeidet ved å beslutte bruk av modell, definere case og nedsette arbeidsgruppe og leder. Videre vil en rep fra kommunedirektørens ledergruppe være kontaktperson.

Innføring av modellen er også et ledd i forhold til å komme i bedre situasjon knyttet til de å søke bistand, handlingsrom og finansiering gjennom system med regulatoriske sandkasser.

Allerede i høst startes prosesser for å velge ut 2 til 3 områder knyttet til dette løpet. I analysearbeidet vil det være nødvendig å ha det økonomiske perspektivet høyt, nettopp for å 1) kunne møte den stadige negative utviklingen i rammeoverføringer og 2) frigjøre midler til forebyggende arbeid.

Budsjettprosessen

Budsjettprosessen som har pågått det siste halvåret er en ytterligere detaljering av år 1 i økonomiplan 2022-2025. Prosessen har fulgt en fastsatt plan som har pågått siden juni og siden økonomiplan 2022-

2025 ble vedtatt. Kommunalavdelingene har gjennomført det meste av tallfesting, tiltaks- og tilnærmingsprosessene i tidsrommet etter fellesferien og frem til midten av september. Felles drøftingsmøte med hovedtillitsvalgte ble avholdt 25. august mens drøftingsmøtene ute i sektorene ble avholdt 25. oktober.

Budsjettet er i all hovedsak bygget på den nylig vedtatte planen med en nedjustering av forventet prisvekst etter fremleggelse av statsbudsjett 12. november. Det er i tillegg gjort enkelte omdisponeringer innenfor drift og investering på bakgrunn av nyoppståtte utfordringer og endrede behov. Mer om dette under kommunalavdelingene sine egne kapitler samt oversikt over investering.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022

Solberg-regjeringen la 12. oktober fram sitt forslag til statsbudsjett for 2022.
I teksten under tas det sikte på å fokusere på de elementer i statsbudsjettet som antas å være av særlig interesse i forhold til den politiske behandlingen av den videre budsjettprosessen. Det vies særlig fokus på hvordan statsbudsjettets forutsetninger slår ut for Halden kommune.

Det er ventet at den nye regjeringen vil legge fram en tilleggsproposisjon senest 10. november, som vedtas i stortinget senest 15. desember.
I den forbindelse er det to forhold som er viktige å presisere:

- På grunn av valget og ny regjering må det påregnes større endringer enn normalt mellom forslaget og endelig vedtatt budsjett.
- Statsbudsjettet kan komme til å vedtas så sent som dagen før Halden kommune skal vedta sitt budsjett for 2022.

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2022

I kommuneproposisjonen for 2022 la regjeringen opp til en realvekst i primærkommunenes frie inntekter på mellom 1,6 og 2,0 mrd. kroner.

Regjeringen legger nå opp til en realvekst i de frie inntektene på 1,6 mrd. kroner i 2022.

Veksten er dermed i tråd med det som ble varslet i kommuneproposisjonen, men helt i nedre sjikt. Både Halden kommune og KS la i økonomiplanen til grunn en vekst i frie inntekter midt i intervallet – altså 1,8 mrd. Slik forslaget nå foreligger medfører dette altså et lavere anslag enn det kommunen la til grunn i økonomiplanen.

Av veksten til kommunene begrunnes 100 mill. kroner med å legge til rette for flere barnehagelærere i grunnbemanningen og må ses i lys av ambisjonen om at 50 pst. av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere innen 2025.

Videre begrunnes 100 mill. kroner av veksten med tiltak for barn og unges psykiske helse, herunder psykisk helse i videregående skole og lavterskeltilbud i kommunene. Av dette knyttes 75 mill. kroner til kommunene og 25 mill. kroner til fylkeskommunene.

Veksten i frie inntekter må videre ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen og merutgifter knyttet til pensjon.

Demografiutgiftene for primærkommunene i 2022 er beregnet å utgjøre om lag 0,6 mrd. kroner som må dekkes av veksten i de frie inntektene. I realiteten er denne utfordringen større enn det som beregnes i statsbudsjettet.
Forutsetningen for at tallet som beregnes i statsbudsjettet skal stemme med kommunene er at alle befolkningsendringer kan plukkes ut, eller legges inn i tjenesteområdenes budsjetter. Dette vet vi ofte ikke er mulig.
For Halden kommune sin del beregnes effekten av demografisk endring å utgjøre en kostnadsvekst på 3 mkr. I dette ligger en samlet økning av antall innbyggere i Halden kommune med 47 personer (i inntektssystemet). Herav en økning på 133 personer over 67 år, og en reduksjon på 93 personer under 16 år.
Skal en tilføring på 3 mkr kunne dekke kommunens samlede demografiske kostnadsvekst fordrer det at kommunen kan gå inn i driftsbudsjettene å «hente» ut midler knyttet til de 93 færre personene under 16 år. I praksis er dette en umulighet da dette er barn og elever som allerede er i en avdeling/klasse hvor en ikke med enkelthet kan hente ut effekten av at 1 eller 2 barn/elver ikke lenger er i avdelingen/klassen.
Effekten av en slik tilnærming som inntektssystemet legger opp til er at kommunen selv må finne inndekning/kostnadskutt som tilsvarer det som «tapes». For Halden kommune i 2022 utgjør dette om lag 14 mkr. Inntektssystemet gir oss 3 mkr, mens utgiften reelt sett øker med 14, noe som gir en underdekning på 11 mkr.

Med oppdaterte beregninger anslås det nå en vekst i de samlede pensjonskostnadene på om lag 0,4 mrd. kroner i 2022, for primærkommunene.
Anslaget er beregnet med utgangspunkt i gjeldende regler for regulering av løpende pensjoner fra 2022. Departementet anslår for sektoren samlet at om lag 23 mrd. kroner blir tilført premiefond i 2021 som følge av frigjøringen av premiereserver, og at disse blir brukt som premiebetaling i 2021 slik at amortiseringskostnadene i 2022 blir tilsvarende lavere. Dette er en forutsetning som er svært problematisk å forholde seg til i all den tid en slik bokføring automatisk reduseres grunnlaget for refusjon for ressurskrevende brukere tilsvarende.

Etter dette anslås primærkommunenes handlingsrom å øke med 0,5 mrd. kroner i statsbudsjettet, mens det for Halden kommune sin del betyr en realreduksjon på rundt 15 mkr.

	Statsbudsjettet	Statsbudsjettet	Halden kommune
	Kommunene samlet	Dersom Halden var som snittet i landet	Halden kommune
Vekst i frie inntekter	1 600 000 000	8 000 000	8 000 000
Merkostnader til demografi *	- 600 000 000	- 3 000 000	- 14 000 000
Merkostnader til pensjon **	- 360 000 000	- 1 800 000	- 8 000 000
Satsinger innefor veksten	- 175 000 000	- 875 000	- 875 000
"Økt" handlingsrom	465 000 000	2 325 000	- 14 875 000
* Faktisk demografisk effekt Halden kommune 2022			
** Faktisk budsjetterte pensjonsutgifter Halden 2022			

Med en kommunal deflator for 2022 på 2,5 % har Halden kommune en realnedgang regnet fra 2021. Årsaken er som nevnt over en utvikling av demografiske endringer og utslag gjennom tilhørende kostnadsnøkler der teori og praksis ikke henger sammen.
Under er det vist en oversikt over anslag på vekst i frie inntekter fra 2021 – 2022 for kommunene i Viken. Halden kommune ligger blant de kommunene med lavest vekst.

Skattøren

I forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2022 la regjeringen samtidig fram en oppdatert prognose for skatteinntekter og deflatorjustering for 2021.
Skatteinntektene antas å øke med ytterligere 5 mrd i 2021 sammenlignet med det som ble lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. I statsbudsjettet for 2022 trekkes effekten av merinntekten på 5 mrd inn ved å justere ned skattøren fra 12,05 % til 10,95 % for primærkommunene.

I 2022 ventes det relativt høy vekst i skattegrunnlagene på grunn av gode vekstutsikter for norsk økonomi.

Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2022 bygger blant annet på 1,4 prosent sysselsettingsvekst og 3,0 prosent lønnsvekst fra 2021 til 2022.

Kommunesektorens inntekter fra skatt på inntekt og formue anslås med dette opplegget å utgjøre 226,9 mrd. kroner i 2022, en nominell reduksjon på 0,1 pst. fra 2021.

Utgiftsutjevningen 2022- bruk av regnskapstall fra 2019

For at inntektssystemet skal fange opp utgiftsbehovet i kommunene, legges bl.a. oppdaterte kriteriedata og siste tilgjengelige regnskapstall til grunn i utgiftsutjevningen.

Siste tilgjengelige regnskapsår i KOSTRA/SSB er 2020. Dette året er preget av koronapandemien med ekstraordinære overføringer og endret aktivitet mellom de ulike sektorene i kommunene. Når vi nå skal

tilbake til en mer normal situasjon i 2022, vil regnskapstall fra 2020 gi et mindre korrekt bilde av utgiftsbehovet i kommunene.

Det tas derfor utgangspunkt i regnskapstall for 2019 i utgiftsutjevningen for 2022. Nærmere bestemt gjelder det hvor mye hver sektor skal utgjøre i kostnadsnøkkelen, og det gjelder samlet utgiftsbehov, dvs. størrelsen på utgiftsutjevningen.

Når det gjelder sektorandelene i kostnadsnøkkelen, tas det utgangspunkt i netto driftsutgifter fra 2019 til hver av sektorene i kostnadsnøkkelen. Det tas så hensyn til oppgaveendringer, korreksjoner o.l. 2020-2022, som ikke inngår i regnskapstallene for 2019.

Når det gjelder samlet utgiftsbehov, tas det også utgangspunkt i netto driftsutgifter fra 2019 til de sektorene som inngår i utgiftsutjevningen. Samlede netto driftsutgifter for 2019 framskrives så med veksten i frie inntekter 2019-2022 (ikke oppgavekorrigert vekst).

Nye reformer og andre oppgaveendringer

Barnevernsreformen

Stortinget har vedtatt en barnevernsreform fra 2022, som blant annet gir kommunene økt faglig og økonomisk ansvar. Som kompensasjon for det økte finansielle ansvaret økes rammetilskuddet til kommunene med 1 310 mill. kroner i 2022. Av dette fordeles 655 mill. kroner etter delkostnadsnøkkelen for barnevern, mens 655 mill. kroner fordeles særskilt (tabell C) i en overgangsperiode på to år basert på kommunenes bruk av barnevernstiltak før reformen (regnskapsåret 2020). Beløpet i 2022 er lavere enn anslått i kommuneproposisjonen for 2022, noe som skyldes oppretting av en feil i beregningsgrunnlaget. Den varige effekten på 2,1 mrd. kroner som ble varslet i kommuneproposisjonen, endres ikke.

Stortinget har vedtatt nye krav om relevant utdanning for ansatte i barnevernet, jf. Prop. 133 L (2020–2021) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven. Kravene trer i kraft i 2022, med en implementeringsperiode på ti år. Merkostnadene er anslått til 440–610 mill. kroner fra 2031. For 2022 foreslås det at rammetilskuddet til kommunene økes med 52,5 mill. kroner. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnevern.

Som en følge av barnevernsreformen, foreslås det å innlemme det øremerkede tilskuddet til stillinger i de kommunale barnevernstjenestene på kap. 854, post 60 i rammetilskuddet til kommunene. Rammetilskuddet økes med 841 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnevern.

Endringer i fordelingen til den enkelte kommune ved en innlemming vil inngå i grunnlaget for inntektsgarantiordningen (INGAR).

Reformen gir større utslag for enkelte kommuner, avhengig av deres bruk av barneverntiltak. Statsforvalteren har tatt hensyn til denne saken når størrelsen på de tilbakeholdte skjønnsmidler for 2022 er fastsatt på 46 mill. kr. Statsforvalteren ønsker en dialog med de kommunene som forventer å tape på omleggingen, og Halden kommune er en slik kommune.

Ressurskrevende tjenester

Det har vært en svært sterkt underliggende vekst i ordningen for ressurskrevende tjenester siden den ble innført i 2004. Da var utbetalingene på 1,5 milliarder kroner, mens det i budsjettet for 2022 bevilges nærmere 12 milliarder kroner.

Kompensasjonsgraden beholdes uendret på 80 prosent.

Det foreslås som vanlig en innstramming ved å øke innslagspunktet med 50 000 kroner utover lønnsveksten. Innslagspunktet foreslås økt til 1 520 000 kroner.

Dette er en innstramming tilsvarende 300 millioner kroner og vil påvirke kommunenes budsjetter allerede for 2021.

Innstrammingen vil i utgangspunktet ikke påvirke tjenestetilbudet til mottakerne, men det gir kommunen en ekstra utfordring utover det som ellers fremgår av endringen i de frie inntektene.

Koronapandemien

Det er ikke gjort eksplisitte bevilgninger i statsbudsjettet for 2022 for å dekke kommunens merkostnader i forbindelse med pandemien, men det står at regjeringen vil komme tilbake med en ny vurdering av merutgifter og mindreinntekter i kommunesektoren i 2021 i revidert nasjonalbudsjett for 2022.

Regjeringen har vært tydelig på at kommunesektoren skal kompenseres for økte utgifter og tapte inntekter knyttet til pandemien, og kommunedirektøren legger til grunn at denne lovnaden videreføres av nye regjering, samt at lovnaden ikke opphører 31.12.2021. For selv om selve pandemiforløpet forhåpentligvis er over ved årsskiftet så vil kommunene slite med ettervirkninger i lang tid framover. For eksempel gjelder dette arbeidsmarkedet der mismatchen mellom de ledige stillingene og arbeidssøkernes kompetanse fortsatt er langt fra «normalen».
Kuttes enhver form for koronakompensasjon fra årsskiftet vil Halden kommune få en ytterligere økonomisk utfordring.

Fellesinntekter

Inntektsrammer til fordeling

Kommunens økonomiske rammebetingelser består av både eksternt bestemte og internt bestemte forhold som påvirker det samlede handlingsrommet. Med eksternt bestemte rammebetingelser menes i denne sammenheng nivåene på de statlige overføringene i form av skatt- og rammetilskudd, lov- og forskriftsbestemmelser knyttet til nivå på eiendomsskatt og minimumsavdrag, rentenivå og rentebaner, samt krav og anbefalinger i forhold til budsjettering av netto driftsresultat som skal dekke egenkapitalfinansiering og avsetning til fond.
Med internt bestemte rammebetingelser menes i denne sammenheng nivå på eiendomsskatt, nivå på

låneopptak og derigjennom nivå på finanskostnadene, samt nivå på ønsket grad av egenkapitalfinansiering og avsetning til disposisjonsfond.

Summen av eksterne og interne rammebetingelser er det som kan foreslås fordelt til kommunens tjenesteproduksjon, og det vi internt kaller "fellesinntekter". Fellesinntekter er altså summen av alle de statlige inntektene (skatt, ramme- og andre statstilskudd) samt eiendomsskatten på den ene siden, fratrukket netto finansutgifter (renteinntekter, utbytte, renteutgifter og avdrag), egenkapitalfinansiering og avsetning til fond på den andre siden. Nettoen som blir igjen av dette er summen av fellesinntekter og samtidig det beløpet kommunen kan fordele ut til tjenesteområdene.

Med det kan man noe forenklet si at en krone mer eller mindre brukt eller fremskaffet under fellesinntektene, er en krone mer eller mindre til tjenesteproduksjonen.
Det er viktig å være bevisst på at beslutninger som påvirker rammebetingelsene som oftest får en uavkortet effekt i driftsrammene. Vedtar regjeringen innstramminger i overføringene til kommunene får det direkte innvirkning på driftsrammene. Vedtar kommunestyret økte investeringer, og derigjennom økte renter og avdrag, får også det en direkte innvirkning på driftsrammene.

I resten av kapitlet redegjøres det for hva som er lagt til grunn for beregning av de ulike postene under fellesinntektene.

Skatt- og rammetilskudd

En sentral post i fellesinntekter er skatt- og rammetilskudd. Dette er hovedelementet i den statlige finansieringen av kommunesektoren og utgjør om lag 70 % av kommunenes samlede inntekter.

Tabellen under viser de ulike elementene av rammetilskuddsberegningen for 2022

Innbyggertilskudd	819 181
Utgiftsutjevning	21 981
INGAR	- 1 512
Særskilt fordeling	12 011
Ordinært skjønn	2 600
Skatteutjevning	175 632
Sum rammetilskudd	**1 029 893**
Skatteinntekter	**857 952**
Sum skatt og rammetilskudd	**1 887 845**

For driftsåret 2022 får Halden kommune tilført et flatt tilskudd på 819.181,- i innbyggertilskudd som i inntektssystemet justeres opp med 21.981 i utgiftsutjevning inkludert nettovirkningen av uttrekket til statlige/private skoler.

Halden kommune bidrar med 1,5 mkr til Inntektsgarantiordningen (INGAR), og har fått 12 mkr tildelt i såkalt særskilt fordeling. Denne posten består i 2022 av helsestasjon og skolehelsetjenesten, samt ansvarsreform barnevern - kompensasjon med særskilt fordeling.

Skatteinntektene (78 % av landsgjennomsnittet) er beregnet å gi en inntekt på om lag 858 mkr.

Som følge av at Halden kommune er en skattesvak kommune (om lag 78 % av landsgjennomsnittet) løftes vi opp til om lag 94 % av snittet, noe som for 2022 er beregnet å utgjøre om lag 175 mkr. Samlet sett medfører dette et samlet skatt- og rammetilskudd på 1,88 mrd. I 2022.

Eiendomsskatt

Kommunestyret vedtok i 2021 å sette promillesatsen for eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger til 3 promille, samt 7 promille for øvrige eiendommer.
Disse promillesatsene er videreført i kommunedirektørens budsjettforslag for 2022

	2022
Eiendomsskatt samlet	**93 200**
Herav næring	37 500
Herav bolig/fritid	55 700

Rente- og avdragskompensasjon

Denne posten består av inntekter fra Husbankens kompensasjonsordninger for renter og avdrag på vegne av Helsedirektoratet, samt rentekompensasjonsordninger for rehabilitering av skolebygg, svømmehaller og kirkebygg.

Staten gir tilskudd for å dekke renter og avdrag i forbindelse med handlingsplan for eldreomsorg og opptrappingsplan psykisk helse, samt tilskudd som skal dekke rentekostnader knyttet til rehabilitering av skolebygg, svømmehaller og kirkebygg. Disse kompensasjonsordningene forvaltes av Husbanken, og ble endret fra og med 2018. Tilskuddsordningen beregnes med utgangspunkt i Husbankens basisrente fratrukket en margin på 1,25 prosentpoeng. Det er lagt til grunn en forventet rente på 0,6 prosent i 2022.

Kirkebyggene vi får kompensasjon for gjelder 6 ulike påkostningsprosjekter det ble søkt kompensasjon for i 2012. Rentekompensasjonen i 2020 ble på 57.549,- og det legges til grunn en rentesats på 0,6 % i 2022.

Skoleanleggene vi får tilskudd for er hovedsakelig Strupe skole og Risum skole. Det betales rentekompensasjon for begge disse anleggene i 20 år. Vi vil dermed få rentekompensasjon for begge disse byggene i 2022. I 2020 mottok vi kr. 696.000,- for disse 2 anleggene og gjennomsnittlig rente var 0,42 %.

Når det gjelder ROA-kompensasjonen for sykehjem og omsorgsboliger har vi i alt 11 anlegg vi mottok tilskudd for i 2020. Anleggene det her gis kompensasjon for er fra handlingsplan for eldreomsorgen fra 1998-2003. Også her gis tilskuddet i 20 år fra bevilgningstidspunktet. Det betyr at alle disse kompensasjonsmidlene vil forsvinne i løpet av denne planperioden. I 2020 mottok vi 4,0 mkr i kompensasjon og i 2021 er siste kompensasjonsår for flere av anleggene.

Beregnet refusjon for 2022 gitt en rentesats på 0,6 % i 2022 er 2,8 mkr i samlet rente- og avdragskompensasjon.

Totalt for alle kompensasjonsordningene legges følgende til grunn for budsjett i 2022.

	2022
Rente- og avdragskompensasjon	**2 850**

Netto finanskostnader

Netto finanskostnader må trekkes fra skatteinntekter og rammetilskudd før fordeling til drift kan finne sted. Under samleposten netto finanskostnader finner vi følgende:

- Renteinntekter bankkonti
- Renteinntekter husbanklån
- Utbytte fra selskaper kommunen eier eller er deleier av
- Renteutgifter investeringslån
- Renteutgifter husbanklån
- Avdragsutgifter investeringslån

De siste årene har utviklingen av netto finanskostnader økt som følge av et ekspansivt investeringsprogram, og vil fortsette å øke i takt med gjennomføring av det investeringsprogrammet som ligger i investeringsbudsjettet. I samme perioden har kommunens likviditet bedret seg betraktelig slik at renteinntektene fra bankkontiene har økt noe samtidig som kommune ikke lenger er i behov av å benytte seg av kassekreditten.

Renteinntekter bankkonti:
I 2020 fikk Halden kommune 1,2 mkr i renteinntekter på kommunens bankkonti.
Gjennomsnittlig rentesats gjennom 2020 var om lag 0,8 %. Med de siste renteprognosene fra Norges bank, legger kommunedirektøren til grunn en økning i styringsrenta i tråd med denne rapporten.
Budsjettert innskuddsrente beregnes slik i 2022:

2022 – 1,1 %

I 2021 er gjennomsnittlig saldo på konsernkontoen om lag 212 mkr. Samme gjennomsnittlige saldo legges til grunn i 2022.

Gj.saldo / Rentesats	1,11 %
212 000 000	2 350 000

Renteinntekter Husbanklån:
I 2020 mottok Halden kommune 5,5 mkr i renteinntekter fra startlånsordningen der kommunen på den ene siden låner inn penger (og betaler renter til Husbanken), og på den annen side låner disse ut igjen og mottar renter som kompensasjon for de videreutlånte midlene.
Det er en relasjon mellom innlånte midler til videreutlån og faktisk utlånte midler, men forholdet er ikke

nødvendigvis 1:1 til enhver tid. Innlånet tas opp på bakgrunn av antatt behov for startlånsmidler, mens faktisk utlånt størrelse ikke nødvendigvis blir like stor. Det er også en risiko for tap på fordringer/nedskriving av lån og andre betalingsavtaler som gir avvik mellom mottatte renteinntekter og betalte rentekostnader. Dette i tillegg til eventuelle renteavtaler den enkelte kunde ønsker for sitt lån.
I 2020 lånte Halden kommune opp 39 mkr i nye startlånsmidler, mens avdrag og innløsninger utgjorde om lag 20 mkr. I 2022 legges det til grunn samme renteøkning som i Norges bank sine prognoser, og det antas en nettoøkning av utlånssaldo på 50 mkr (70 i låneopptak – 20 i avdrag).
Dette gir følgende budsjettsummer i 2022

	2022
Renteinntekter	5 992

Utbytte fra selskaper Halden kommune eier eller er deleier av:

Halden kommune eier flere selskaper, men det er hovedsakelig ett selskap kommunen mottar utbytte fra, og det er Østfold energi. I tillegg til avkastningsutbytte fra energiverket mottar kommunen også kundeutbytte fra Gjensidigestiftelsen.
I de senere år har Østfold energi vedtatt utbytte til sine eiere i varierende grad.
I tabellen nedenfor er det samlede bokførte utbytteresultatet for de 5 siste årene lagt inn, noe som viser at gjennomsnittsutbetalingen av utbytte har vært om lag 5,8 mkr.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Gj.snitt
Utbytte Østfold energi	-	2 142	4 000	9 285	10 357	6 670	5 409
Gjensidige stiftelsen	637	388	418	432	484	462	470
Sum	**637**	**2 530**	**4 418**	**9 717**	**10 841**	**7 132**	**5 879**

Kommunestyret har i sak 44/2021 vedtatt å bruke 20 mkr fra disposisjonsfond for å fullfinansiere Os-prosjektet. I saksfremlegget til denne saken, har kommunedirektøren pekt på noen mulighetsområder for inndekning av disse 20 mkr. En av mulighetene det pekes på i saken er å budsjettere med mottak av utbytte som uavkortet avsettes på disposisjonsfondet igjen. Vedtaket kommunestyret gjorde i sier «Kommunestyret vedtar fullfinansiering av prosjektet ved å bruke av disposisjonsfond, ubundet kapitalfond og økt låneopptak, til sammen kr 83.750.000, og ber kommunedirektøren innarbeide dette i rulleringen av økonomiplanen for 2022-2025.
Kommunedirektøren foreslo på bakgrunn av dette å budsjettere med utbytte i hele planperioden tilsvarende siste 5 års gjennomsnitt på 5,6 mkr årlig som settes av på disposisjonsfond fra 2023 slik at dette fondet bygges opp igjen i økonomiplanen.

Dette legges til grunn for budsjett 2022, som budsjetteres slik:

	2022
Utbytte	5 879

Renteutgifter Husbanklån

I 2020 betalte Halden kommune 5,2 mkr i renteinntekter fra startlånsordningen der kommunen på den ene siden låner inn penger (og betaler renter til Husbanken), og på den annen side låner disse ut igjen og mottar renter som kompensasjon for de videreutlånte midlene.
Det er en relasjon mellom innlånte midler til videreutlån og faktisk utlånte midler, men forholdet er ikke nødvendigvis 1:1 til enhver tid. Innlånet tas opp på bakgrunn av antatt behov for startlånsmidler, mens faktisk utlånt størrelse ikke nødvendigvis blir like stor. Det er også en risiko for tap på fordringer/nedskriving av lån og andre betalingsavtaler som gir avvik mellom mottatte renteinntekter og betalte rentekostnader. Dette i tillegg til eventuelle renteavtaler den enkelte kunde ønsker for sitt lån. I budsjettsammenheng forutsettes det likevel årlig balanse mellom utlån og innlån.

I 2020 lånte Halden kommune opp 39 mkr i nye startlånsmidler, mens avdrag og innløsninger utgjorde om lag 20 mkr. I 2022 legges det til grunn samme renteøkning som i Norges bank sine prognoser, og det antas en nettoøkning av utlånssaldo på 50 mkr (70 i låneopptak – 20 i avdrag).
Dette gir følgende budsjettsummer i 2022:

	2022
Renteutgifter	**5 992**

Renteutgifter investeringslån:

Denne posten skal dekke alle rentekostnader knyttet til alle låneopptak kommunen tar opp for å dekke kostnadene i investeringsregnskapet. Dette gjelder i utgangspunktet også rentekostnadene knyttet til låneopptak for Vann, avløp- og renovasjonsinvesteringer, men disse «annulleres» ved at rentekostnadene fra VAR-investeringene bokføres som en inntekt/kostnadsreduksjon på de totale rentekostnadene. Det medfører at renteutgiftsposten som her skal budsjetteres skal dekke rentekostnadene for alle investeringer utover VAR-investeringer og Husbanklån tatt opp for videreutlån, ref. forrige avsnitt.

Rentekostnadene i 2022 beregnes på bakgrunn av prognose låneopptak 31.12.2021, justert for foreslått budsjett 2022 inkludert eventuelle rebevilgninger fra 2021.
Dette betyr at det antas at alle vedtatte investeringer pr. 2021 blir ferdigstilt slik at det ikke foreligger noe etterslep på fremdriften inn i økonomiplanperioden 2023 – 2026.

Til grunn for rentesatsene ligger Norges bank sine renteprognoser gitt i sist avlagte pengepolitiske rapport. Styringsrenta økte med 0,25 % fra september 2021, og deretter sier prognosene at renta vil øke jevnt frem til 2025 hvor styringsrenta antas å ligge på rundt 1,5 %.

Til grunn for rentekostnadene legges dagens porteføljesammensetning med fastrenteandel og rentebytteavtaler til grunn også for 2022. Låneopptaket i 2022 er forutsatt tatt opp med halvårsvirkning (midt i året), og med halvparten tatt opp som flytende lån og halvparten tatt opp som fastrentelån, ref. porteføljesammensetningen.

Saldoer ulike lånetyper	2022
Flyt	965 127 576
Obl	100 000 000
Swap	750 000 000
Fast	982 928 424
Sert	1 072 000 000
Budsjettert låneopptak	774 346 000
Eff. Avdrag innbetalt 31.12.År-1	(134 053 720)
Andel VAR-gjeld - selvkost	(1 467 000 000)
Sum brutto gjeld	**3 760 348 280**

Rentesater ulike lånetyper	2022
Flyt	1,45 %
Obl	1,87 %
Swap	2,20 %
Fast	2,10 %
Sert	0,80 %
Budsjettert låneopptak halvårseffekt	1,58 %
Eff. Avdrag innbetalt 31.12.x-1	1,00 %
Andel VAR-gjeld 5 års swap + 0,5 p	1,62 %
Sum snittrente	**1,68**

Rentekostnad ulike lånetyper	2022
Flyt	13 994 350
Obl	1 870 000
Swap	16 500 000
Fast	20 641 497
Sert	8 576 000
Budsjettert låneopptak halvårseffekt	6 109 590
Eff. Avdrag innbetalt 31.12.x-1	(1 340 537)
Andel VAR-gjeld 5 års swap + 0,5 p	(23 765 400)
Sum budsjetterte renteutgifter	**42 585 499**

Avdragsutgifter:

Avdragsutgiftene beregnes etter minimumsavdrag i hht ny kommunelov gjeldende fra 01.01.2020. Dette betyr at avdragene skal avdras i takt med avskrivingene (mål på økonomisk levetid), justert for om kommunen har høy eller lav lånegrad. Med lånegrad menes i denne sammenheng forholdet mellom restverdien på anleggsmidlene (Byggninger, Veier, Inventar, IT-utstyr ect.) og restgjelden av låneopptakene knyttet til anskaffelse av anleggsmidlene. Dersom forholdet mellom disse er 1:1 vil avdragene være like avskrivingene, mens dersom restgjelden er lavere enn restverdien vil minimumsavdragene være lavere enn avskrivingene.

Formelen for beregning av minimumsavdrag er som følger:

Avskrivinger	Bokført verdi anleggsmidler / Lån til investeringer i anl.midl	Minimumsavdrag
100	10 000 / 10 000	100

Til grunn for beregning av minimumsavdraget i planperioden ligger samme forutsetninger for låneopptak og gjeldsutvikling som under avsnittet «renteutgifter investeringslån», der vedtatt låneopptak 2021 inkludert etterslep antas utgjøre saldo pr. 31.12.2021.
Investeringene som foreslås i denne planperioden er skjønnsmessig fordelt etter avskrivingsgruppe, slik at gjennomsnittlig avskrivingstid utgjør om lag 30 år.

Beregning av minimumsavdrag 2022		
Avskrivinger	Bokført verdi anleggsmidler / Lån til investeringer i anl.midl	Minimumsavdrag
175 692 004	4 484 170 229 / 3 794 936 000	148 687 467

Fra og med 2022 og fremover ønsker kommunedirektøren å endre måten kalkulatoriske avdrag fra VAR-sektoren bokføres i kommuneregnskapet. Hittil har det vært slik at budsjettområdet «Fellesfunksjoner» har hatt en inntektspost som tilsvarer de kalkulatoriske avskrivingskostnadene (avdragene) knyttet til VAR-sektoren. Dette for at det er innbyggerne som skal dekke både renter og avdrag på alle VAR-utgiftene.
Fra 2022 ønsker kommunedirektøren å flytte denne inntektsposten fra Fellesfunksjoner til Fellesinntekter og netto finanskostnader, slik at bidraget fra VAR kommer til fradrag for brutto avdragsutgifter på samme måte som rentebidraget fra VAR kommer til fradrag for brutto renteutgifter. På denne måten vil det også bli enklere å se hvor stor del av finanskostnadene som faktisk belaster «kommunekassa» og dermed må dekkes av ordinære inntekter.

Ved å legge investeringsbudsjettet på VAR til grunn i planperioden, og beregne kalkulatoriske kostnader for tilsvarende periode, får vi følgende inntektsføring på avdragssiden:

	2022
Kalk. Avdrag VAR	55 433

Budsjetterte avdragskostnader for dette budsjettområdet blir for planperioden 2022 – 2025 slik:

	2022
Avdrag på lån	148 832
Kalk. Avdrag VAR	55 433
Sum	93 399

Overføring til investering

Overføring til investering budsjetters i tråd med vedtaket fra 2019 der krav til økt egenkapitalfinansiering av investeringer ble vedtatt, og gir disse rammebetingelsene for planperioden 2022 – 2025. Midler som ble avsatt til egenkapitalfinansiering i 2022 utover egenkapitalfinanseringskravet, er i dette budsjettforslaget omdisponert til andre formål. Se avsnitt om budsjettprosess for detaljer.

Egenkapitalfinansieringsgraden i 2021 var 15 % og stiger til 20 % i 2022 og skal fra og med 2023 ligge fast på 25 %. Det er etter vedtaket kun investeringer utover de som lå inne i økonomiplan 2020-2023, korrigert for selvkostinvesteringer og investeringer etter pålegg fra andre myndigheter som skal beregnes med egenkapitalfinansiering.

Med det investeringsprogrammet som her foreslås skal egenkapitalfinansieringen i 2022 utgjøre følgende:

	2022
Overføring fra investering	6 891

Det økonomiske opplegget for egenkapitalfinansieringen er lagt opp slik at 2022 års behov for egenkapitalfinansiering dekkes ved bruk av disposisjonsfond, og inndekningen legges til året etter. Likevel ikke mer enn at målsettingen om et disposisjonsfond på 8 % av driftsinntektene holdes.

Bruk og avsetning til disposisjonsfond

Kommunedirektøren legger til grunn en fortsatt målsetting om et løpende driftsfond i størrelsesorden 8 % av korrigerte driftsinntekter. Størrelsen på driftsinntektene kan variere fra år til år, og mellom budsjett og regnskap. Det er likevel anslag på budsjettidspunktet som må legges til grunn for denne beregnede størrelsen.

Dette gir følgende «krav» til disposisjonsfondet i planperioden.

	2022	2023	2024	2025
Driftsinntekter	2 562 616 000	2 639 940 000	2 744 339 000	2 900 997 000
8 % målsetting	**205 009 280**	**211 195 200**	**219 547 120**	**232 079 760**

Dette gir følgende «krav» til disposisjonsfondet i planperioden.

Det beregnes et behov for å bygge opp disposisjonsfondet til om lag 230 mkr innen utgangen av 2025. Denne planen tar derfor sikte på å «lande» på målsettingen i 2025, noe som gir et behov for å fortsatt budsjettere med en bunnlinje som avsettes til disposisjonsfond.

Det er likevel en avveiing mellom målsettingen på den ene siden, og hensynet til drift og det begrensede handlingsrommet på den annen side, i forhold til hvor fort denne fondsoppbyggingen skal finne sted. Ved å sette av 20 mkr i 2022 og deretter 20 årlig i resten av planperioden, vil målet om et disposisjonsfond på 8 % av driftsinntekten kunne oppnås i 2026.
Det skal i dette gjøres oppmerksom på at dersom det oppstår driftsår med merforbruk i perioden vil dette kunne medføre en annen inndekningsrate enn her presentert, og motsatt dersom det oppstår driftsår med mindreforbruk som vedtas avsatt til disposisjonsfondet.

Fondsoppbygging	2021	I.B 2022	I.B 2023	I.B 2024	I.B 2025
Saldo disposisjonsfond 1.1	-	155 000 000	168 109 000	183 719 000	202 688 000
Budsjettert bruk	-	- 6 891 000	- 5 019 000	- 1 660 000	- 1 250 000
Budsjettert avsetning	-	20 000 000	20 629 000	20 629 000	20 629 000
Buffer prognose	-	-	-	-	-
Saldo dispfond. 31.12	**155 000 000**	**168 109 000**	**183 719 000**	**202 688 000**	**222 067 000**

Det skal i dette gjøres oppmerksom på at dersom det oppstår driftsår med merforbruk i perioden vil dette kunne medføre en annen inndekningsrate enn her presentert, og motsatt dersom det oppstår driftsår med mindreforbruk som vedtas avsatt til disposisjonsfondet.

Fellesinntektene samlet

Samlet sett gir dette følgende fellesinntekter til fordeling drift:

	Budsjett 2022
Skatt og rammetilskudd	- 1 887 775 147
Eiendomsskatt	- 93 200 000
Rente- og avdragskompensasjon	- 2 850 000
Sum generelle inntekter	- 1 983 825 147
Renteinntekter konsernkonto	- 2 350 000
Renteinntekter videreutlån	- 5 992 000
Utbytte	- 5 629 426
Renteutgifter lån	42 607 701
Renteutgifter videreutlån	5 219 864
Avdrag på lån	93 399 000
Netto finansutgifter	127 255 139
Netto drift	- 1 856 570 008
Avsetninger og årsoppgjørsdisposisjoner	
Overføring til investering	6 891 000
Avsetning til disposisjonsfond	20 000 000
Bruk av disposisjonsfond	- 6 891 000
Bruk av bundne driftsfond	-
Dekning av tidligere års merforbruk	-
Sum avsetninger og årsoppgjørsdisposisjoner	20 000 000
Sum fellesinntekter	- 1 836 570 008

Utvalgte satsingsområder

I vedtatt økonomiplan presenterte kommunedirektøren en rekke satsingsområder. For å nå de overordnede målene og føringene i samfunnsplanen, perspektivmeldingen og bærekraftsmålene må

Halden kommune jobbe målrettet med de største og viktigste utfordringene. Disse satsingsområdene skal bringe oss et steg nærmere målene, og dermed også nærmere framtidens måte å drive en kommune på.

For å ikke gape over for mye på en gang, men heller få fokus og gode prosesser på et utvalg av disse har vi i budsjett 2022 tatt for oss 4 områder:

- Fra fødsel til gjennomført videregående skole
- Et trygt hjem
- Rusoppfølging og god psykisk helse i alle aldre
- Livslange tjenester

Tanken bak disse områdene er at dette skal være et kontinuerlig arbeid. Noe som vi skal ta med oss inn i de daglige oppgavene og inn i vurderinger vi foretar oss. I budsjettprosessen har kommunalavdelingene jobbet sammen på tvers av enheter og avdelinger i tverrfaglige samarbeid for å sammen finne frem til gode tiltak på de ulike satsingsområdene. I hver gruppe har fagpersoner fra de ulike kommunalavdelingene samt økonomiavdelingen og tillitsvalgte vært representert. Det har vært gjennomført to samlinger for arbeidsgruppene samt presentasjon av arbeidet både for kommunedirektørens ledergruppe og arbeidsgruppene samt en egen presentasjon i budsjettsamling for formannskapet, gruppeledere og utvalgsledere.

Denne måten å arbeide på har blitt tatt godt imot. Tilbakemeldinger fra deltakerne i arbeidsgruppene har vært utelukkende positive. Det har gitt oss en dypere innsikt i hverandres avdelinger samtidig som det har vært nyttig å få et annet blikk på eget område, og se hvordan vi kan få effekter ved å jobbe sammen om å nå målene.

Gjennom arbeidet i budsjettprosessen har man identifisert hva som allerede gjøres rundt disse temaene i de ulike kommunalavdelingene og sett på nye måter å jobbe sammen på for å hente ut positive synergieffekter. Man har også kommet frem til gode tiltak på hvert av områdene som det skal jobbes videre med, ikke bare gjennom budsjettet 2022, men også i årene fremover.

Kommunedirektøren hadde i utgangspunktet et ønske om å styrke satsingsområdene med midler til de ulike tiltakene, men på grunn av uventede utfordringer i statsbudsjettet i form av lavere rammetilskudd vil det ikke være mulig å tilføre like mye midler som ønsket. Ved å dreie eksisterende ressurser der det kan gjøres og søke tilskuddsmidler mener kommunedirektøren at det likevel skal være mulig å gjennomføre noen av tiltakene. Skulle det bli tilført ekstra midler til Halden kommune i den nye regjeringen sitt statsbudsjett, som blir lagt frem 10.november, foreslår kommunedirektøren at noe av disse midlene fordeles til satsingsområdene. Det legges derfor frem en oversikt over estimerte kostnader til ulike satsinger. Satsingene er beskrevet i avsnittene om de ulike områdene.

Område	Satsing	Beløp
Fra fødsel til gjennomført videregående skole	Økt ressurs helsesykepleier	750 000
Et trygt hjem	Økt ressurs boligsosialt arbeid	750 000
Rusoppfølging og psykisk helse i alle aldre	Midler til å innføre lavterskeltilbud i enheter	250 000
Livslange tjenester	Prosjekt og digitaliseringsmidler	750 000
		2 500 000

Fra fødsel til videregående skole

«Kommunens tilbud og oppfølging av barn starter allerede før fødsel, gjennom ansvar for helsetilbudet til gravide. Videre følges barna gjennom barnehage, barneskole og ungdomsskole. Det aller viktigste for barn, enten de er nyfødte eller er kommet godt ut i skoleløpet, er foreldre og familie. En trygg barndom og en god oppvekst er et fundament som varer og som vil sørge for et godt utgangspunkt for de utfordringene som venter.»

Forebygging og tidlig innsats vil være sentralt i 2022. Vi har i dag stor kunnskap om hvor viktig det er at forebygging og tiltak settes inn så tidlig som mulig.

For videre satsning innenfor området fra *fødsel til gjennomført videregående* er det tiltak som kan gjøres for å styrke kommunens arbeid med tidlig innsats og styrke foreldrerollen for å bygge og styrke laget rundt barnet, slikt at vi får med flest mulig barn til gjennomført videregående skole**.** Økt tverrfaglig samarbeid mellom ulike yrkesgrupper for å bygge laget rundt barnet, og for tidlig å sette inn tiltak kan minske behovet for ytterligere og større tiltak senere

Foreldrerollen: for å styrke laget rundt barnet er det viktig at vi også ser på foreldrerollens viktighet og at styrking av foreldrerollen også er et satsningsområde. Ikke bare når barnet går i barnehage, men også når barna blir større er det behov for å jobbe sammen med foreldrene.

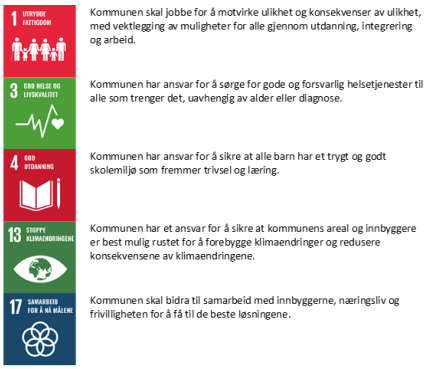

Tiltak for tidlig innsats og styrking av foreldrerollen – laget rundt barnet

Kommunen skal tilby skolehelsetjeneste, skolehelsetjeneste er mer enn helsesykepleier. Skolehelsetjenesten kan styrkes gjennom økt tverrfaglig samarbeid mellom helsesykepleier, fysioterapeut, lege og psykolog. Da blir utfordringene tatt tak i på et tidlig tidspunkt, og det tverrfaglige samarbeidet styrker laget rundt barnet som sikrer at riktige tiltak settes inn så tidlig som mulig. Gjennom faste møter mellom skole, skolehelsetjenesten og andre aktuelle instanser eller yrkesgrupper vil barnet og familien bli ivaretatt av ansatte med rett fagkompetanse.

Det finnes støtteordninger hvor kommunen kan søke prosjektmidler for psykolog i grunnskolen, for elever og foreldre. Ved behov kan det henvises videre til BUP derfra. Per nå har kommunen en psykolog på helsestasjonen i 50 % stilling. Vedkommende jobber ikke med barna ute i skolehelsetjenesten, men har samtaler med gravide/foreldre som fanges opp på helsestasjonen.

Det å få PPT tidligere inn som veiledere og drøftingspartnere i barne- og elevsaker på skolene hvor de kan være en støtte for skole og foreldre vil gjøre terskelen lavere for å sette inn tiltak på et tidligere tidspunkt. PPT vil kunne ha tettere dialog med skole og hjem gjennom tilstedeværelse på skolene. PPT

vil da være en del av laget rundt barnet på et tidligere tidspunkt enn de er i dag. En omorganisering av PPT mot mer tilstedeværelse på skolene i form av arbeidsplasser ute på skolene og mer tilgjengelighet for skolene i enkelte dager av uken kan være et godt tiltak for å få PPT tettere på elevene.

Gjennom lavterskeltilbud til foreldre, med kompetanse på områder som kommunen allerede har, kan kommunen bidra til å hjelpe i vanskelige situasjoner som de står i hverdagen eller forebygge at de oppstår. Kommunen kan bruke kompetansen de har i ulike yrkesgrupper til å ha foreldreveiledning på ulike temaer tilpasset aldersgrupper. Halden kommune har sertifiserte COS-kursledere som kan kurse foreldre i trygghetssirkelen og foreldrerollen. Ulike yrkesgrupper i kommunen med ulik kompetanse kan arrangere foreldrekafeer og andre lavterskeltilbud som inkluderende fellesskap og veiledning for foreldre med både små og store barn i overgangsfaser.

Hvilke ressurser må til for å gjennomføre tiltakene:
Det finnes statlige ordninger for å styrke skolehelsetjenesten. Gjennom gode søknader har helsestasjonen, lyktes en rekke ganger med å hente inn til dels betydelige midler. Det er muligheter for å omorganisere og bruke ressurser på en annen måte for å komme tidligere inn og bygge et lag rundt barnet både med de kommunale ressursene og kompetansen vi allerede har i Halden kommune. Det vil antakelig ikke føre til økt bruk av ressurser at PPT har fysisk oppmøte og arbeidsplass på en skole en dag i uka, men på sikt kan det virke forebyggende gjennom veiledningen PPT kan gi skolene tidlig i prosesser og opplæringssituasjoner. Om det må økes noe i bruk av ressurser i aktuelle tjenester vil dette forhåpentlig gjøre at færre barn, unge og foreldre trenger omfattende hjelp og har større hjelpebehov senere i livet.

Målinger som gjør at vi kan se utviklingen må ses over lang tid. Det kan måles i nedgang i antall henvendelser til PPT, BUP, fravær og gjennomføring av videregående. Vi vil kunne måle arbeidet rundt foreldrerollen i færre bekymringsmeldinger til barnevernet.

PPT tett på som en veileder kan måles i at har fast kontortid minst en dag i uka på en skole, og at færre elever har behov for spesialundervisning ved at PPT tidlig kan veilede i saker hvor barn står i fare for å henge etter.

Et trygt hjem

«Boligen dekker et av våre mest grunnleggende behov, og bolig er derfor den fjerde velferdspilaren ved siden av helse, utdanning og arbeid. Boligen bidrar til tilhørighet, den gir fysisk og psykisk trygghet, den skaper identitet, og den er en viktig sosial arena. Omvendt; det å bo dårlig eller være bostedsløs, påvirker livskvaliteten negativt, gjør det vanskeligere å holde søkelys på studier og jobb, det blir vanskeligere å ta vare på egen helse og det blir vanskeligere å ta imot og nyttiggjøre seg velferdstjenester.»

Halden kommune har som mål å ha et kommunalt boligtilbud som harmonerer med behov og etterspørsel. I 2022 innebærer det aktiv bruk av tildeling- og tildelingsavtaler samt ytterligere forsterkning av husbankens virkemiddelbruk for personer som har vanskeligheter med å skaffe seg trygg og egnet bolig. Tildeling og tilvisningsavtaler bidrar til at leie er et trygt alternativ der eie ikke er mulig. Kommunen ønsker å kunne tilby leie til eie for unge i etableringsfasen, eventuelt i samarbeid med privat aktør.

Målet er å øke antall tilvisningsavtaler fra 4 i 2021 til 8 i 2022 og 20 i løpet av planperioden.

Det er videre et mål at flere skal eie egen bolig. Dette kan oppnås ved å styrke startlånsforvaltningen. Måltallet er at antall personer med startlån skal øke fra 45 til 50 i 2022, og at mer enn 50 % av låneporteføljen skal gå til barnefamilier.

De tiltak som er nevnt over forutsetter styrkning av ressurser for å forvalte husbankens virkemidler, herunder startlån. Det er mål å kunne styrke med 1 årsverk.

Et boligsosialt fokus i planarbeid vil også spille en viktig rolle i arbeidet med å utvikle sentrum, både som bolig og oppholdsrom.

Et trygt hjem er viktig for å nå FNs bærekraftsmål nr. 11 " Bærekraftige byer og lokalsamfunn", FNs bærekraftsmål nr. 3 "God helse og livskvalitet" og FNs bærekraftsmål nr. 10 «mindre ulikhet».

Rusoppfølging og psykisk helse i alle aldre

«Psykisk uhelse koster samfunnet enorme summer hvert år. Psykisk uhelse rammer grunnleggende fungering, mestring av hverdagen, arbeidsevnen og tilpasning til samfunnet. Kommunen må ha bevissthet rundt psykisk helse i alle tjenester fra ung til gammel.»

Psykiske lidelser koster det norske samfunnet 170 mrd årlig. Det vil si at slike lidelser belaster samfunnet 50% mer enn all kreftsykdom og 50% mer enn all hjertesykdom. Psykiske lidelser står for 40% av sykefraværet og 40% av kostnadene til uføretrygd.

For å møte disse utfordringene bør det implementeres tiltak både i og utenfor helsetjenestene. Det jobbes allerede i dag, i enhet for rus og psykisk helse, med ulike tilbud i helsetjenestene for å gi tidlig og kunnskapsbasert hjelp. Eksempler på dette er Rask Psykisk Helsehjelp(RPH) og FACT (fleksibel aktiv oppsøkende behandling). FACT skal gi helhetlige og koordinerte tjenester til personer med alvorlige psykiske lidelser, mens RPH er et tilbud med lavere terskel inn. I tillegg åpnes det opp for aldersgruppen 16-18 år, ikke bare fra 18 år som i dag.

Kommunedirektøren ønsker videre at kommunen skal kunne tilby lavterskeltilbud i alle avdelinger som arbeider direkte eller indirekte med psykisk helseoppfølging og/eller rusoppfølging. Dette kan være samtaletilbud, kurs, gruppetimer eller lignende. Det vil være behov av en bred kartlegging av de tilbud som allerede finnes, før det lages en modell for nye tilbud og dets innhold på de ulike steder.

Kartleggingen og planlegging av oppstart er ønsket at skjer i 2022. Tiltaket vil kunne gi mulighet for å søke tilskuddsmidler, men det må påregnes interne ressurser for å kartlegge, planlegge og gjennomføre.

For å måle utviklingen skal det settes måltall for deltakelse med en ønsket økning med 5 % pr. år. På sikt er det et mål at befolkningens psykiske helse skal bedres og at Halden skal ha færre med rusutfordringer. Dette er vanskelig å måle, men det vil jobbes fram indikatorer som kan gi riktig temperatur på befolkningens psykiske helse.

Halden sin folkehelseprofil viser at det er færre ungdommer som er med i fritidsorganisasjoner og flere som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt sammenlignet med landsgjennomsnittet. Dette øker risikoen for utenforskap og psykisk helseproblematikk. I det forebyggende helsearbeidet kan derfor tiltak utenfor helsetjenestene også være meget virkningsfulle. Tiltakene i helsetjenestene kommer ofte inn etter at en har fått et problem, derfor er det viktig å prioritere tiltak som hindrer at dette skjer.

Halden kommune har allerede satsinger som bidrar til at flere barn og unge skal få delta i fritidsorganisasjoner, blant annet gjennom Fritidskortet. I tillegg er det et godt samarbeid mellom kommunen, idrettsråd og frivilligheten. Dette samarbeidet bør det bygges videre på, og også her kan det være nyttig å kartlegge de ordningene som finnes slik at de som trenger ekstra støtte vet hvor de kan få det.

Folkehelseprofilen til Halden indikerer at det i 2019 var 61% av barn og ungdom som var med i en fritidsorganisasjon. I 2013 var denne andelen på 63% og i 2017 på 64%.

Målet for tiltaket er å øke deltagelsen med 1% per år over en femårsperiode. 1% utgjør omtrent 35-40 barn og ungdom. Statistikken hentes fra www.ungdata.no.

God psykisk helse bidrar til å nå målene i FNs bærekraftsmål nr. 1 «utrydde fattigdom» og FNs bærekraftsmål nr. 4 «god utdanning», FNs bærekraftsmål nr. 8 «anstendig arbeid og økonomisk vekst».

Livslange tjenester

*«Begrepet **livslange tjenester** skal sikre utviklingshemmede og andre med tilsvarende kognitive funksjonsnedsettelser og deres familier **forutsigbarhet** ved å **klargjøre forventninger** om kommunens tjenestetilbud gjennom de ulike livsfaser.»*

Alle innbyggerne i Halden kommune skal få likeverdige, trygge og effektive helse- og velferdstjenester av riktig kvalitet og ressursene kommunen har til rådighet skal rekke til alle. Tjenester skal medvirke til god helse og livskvalitet, styrke brukernes mulighet til å bli så selvstendige som mulig og gi god pårørendestøtte.

Begrepet «livslange tjenester» skal sikre utviklingshemmede og andre med kognitive og fysiske funksjonsnedsettelser som er varige en forutsigbarhet ved å klargjøre forventninger om kommunens tjenestetilbud gjennom ulike faser av livet. Dette gjelder også overfor deres familier.

Det ytes tjenester med utgangspunkt i den enkeltes ressurser og potensiale for egenmestring.
Halden kommune ønsker et mer «treffsikkert» tilbud der den enkeltes behov i større grad settes i fokus, slik at tilbud og etterspørsel avstemmes, og velferdstilbudet gjøres så effektivt som mulig.

Dette innebærer at man i 2022 har søkelys på innovasjon i tjenestetilbudet og etablerer velferdsteknologi og andre digitale løsninger som et klart førstevalg i tjenestetilbudet. Rutiner for samhandling og samarbeid på tvers av alle kommunalavdelingene i Halden kommune skal styrkes slik at bruker og pårørende skal oppleve én kommune uavhengig av hvordan tjenestene er organisert. Dette innebærer at ulike tjenester må benytte samme systemer og ha faste samhandlingsstrukturer. Målet er at tjenestene skal organiseres rundt brukeren. Dette rokker ved etablerte systemer og arbeidsmønstre og vil kreve tid og tilpasning. Videre skal innbyggere nås der hvor behovet oppstår, og det skal være fokus på innbyggerdialog og involvering.

Prosjektet må ledes av en prosjektleder og det må benyttes ressurser i flere avdelinger for å nå målet. Estimert kostnad er tilsvarende ca. ett årsverk i en prosjektfase.

Livslange tjenester bidrar til å nå målene i FNs bærekraftsmål nr. 3 «god helse og livskvalitet» og FNs bærekraftsmål nr. 10 «mindre ulikhet».

Budsjettvedtak

§5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Rammetilskudd	-1 039 097	-1 017 540	-1 019 780	-1 029 812	-1 072 678	-1 105 881	-1 140 569
Inntekts- og formuesskatt	-771 295	-825 126	-824 768	-857 964	-877 156	-900 964	-928 935
Eiendomsskatt	-68 470	-88 941	-88 941	-93 200	-86 302	-84 377	-82 451
Andre generelle driftsinntekter	-4 807	-3 950	-3 950	-2 850	-1 750	-800	-800
Sum generelle driftsinntekter	**-1 883 669**	**-1 935 557**	**-1 937 439**	**-1 983 825**	**-2 037 886**	**-2 092 022**	**-2 152 755**
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	**1 669 093**	**1 710 748**	**1 719 058**	**1 768 372**	**1 791 332**	**1 840 765**	**1 899 827**
Avskrivinger	132 763	135 927	135 927	135 927	135 927	135 927	135 927
Sum netto driftsutgifter	**1 801 856**	**1 846 675**	**1 854 986**	**1 904 299**	**1 927 259**	**1 976 692**	**2 035 754**
Brutto driftsresultat	**-81 813**	**-88 882**	**-82 453**	**-79 526**	**-110 627**	**-115 330**	**-117 001**
Renteinntekter	-9 417	-8 900	-8 900	-9 242	-10 581	-14 410	-22 018
Utbytter	-10 849	0	0	-5 629	-5 629	-5 629	-5 629
Renteutgifter	61 749	73 504	73 516	67 379	84 163	91 479	100 337
Avdrag på lån	120 690	124 807	124 807	93 469	108 533	110 609	111 942
Netto finansutgifter	**162 172**	**189 411**	**189 423**	**145 976**	**176 486**	**182 048**	**184 632**
Motpost avskrivninger	-132 763	-135 927	-135 927	-85 500	-85 500	-85 500	-85 500
Netto driftsresultat	**-52 404**	**-35 397**	**-28 957**	**-19 050**	**-19 641**	**-18 782**	**-17 869**
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	13 246	6 750	7 221	6 891	18 019	17 160	16 250
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	27 113	-950	-7 861	-950	-950	-950	-950
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	8 470	29 597	29 597	13 109	2 571	2 571	2 568
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer	**48 829**	**35 397**	**28 957**	**19 050**	**19 640**	**18 781**	**17 868**

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
eller dekning av netto driftsresultat							
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	**-3 575**	**0**	**0**	**0**	**-1**	**-1**	**-1**

§5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Fellesområder	73	0	0	0	0	0	0
Sentraladministrasjon	88 860	97 578	95 822	95 541	97 441	100 342	103 229
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	697 246	715 298	717 061	745 987	752 855	768 383	791 173
Kommunalavdeling Helse og mestring	667 547	670 004	669 769	679 142	693 087	715 691	738 516
Kommunalavdeling Teknisk	95 618	90 479	91 090	98 461	98 961	99 020	101 834
Fellesfunksjoner	2 076	-27 615	-27 615	27 895	30 528	32 737	35 022
VAR og Havn	-801	0	0	0	0	0	0
Samfunn og samskaping	182 994	177 975	179 474	189 545	186 658	192 791	198 252
Sum bevilgninger drift, netto	**1 733 614**	**1 723 719**	**1 725 601**	**1 836 570**	**1 859 530**	**1 908 963**	**1 968 025**
Herav:							
Avskrivinger	132 763	135 927	135 927	135 927	135 927	135 927	135 927
Motpost avskrivninger	-132 763	-135 927	-135 927	-85 500	-85 500	-85 500	-85 500
Netto renteutgifter og -inntekter	10 701	13 850	13 862	18 651	18 651	18 651	18 651
Avdrag på lån	65	70	70	70	70	70	70
Overføring til investering	8 246	0	471	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	27 102	-950	-7 861	-950	-950	-950	-950
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	18 406	0	0	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	**1 669 093**	**1 710 748**	**1 719 058**	**1 768 372**	**1 791 332**	**1 840 765**	**1 899 827**

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Investeringer i varige driftsmidler	446 120	603 951	925 047	671 188	799 630	337 290	240 040
Tilskudd til andres investeringer	600	4 680	6 495	13 580	3 530	650	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 611	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	**449 331**	**609 681**	**932 592**	**685 818**	**804 210**	**338 990**	**241 090**
Kompensasjon for merverdiavgift	-25 552	-71 886	-114 935	-68 276	-112 506	-6 558	-6 108
Tilskudd fra andre	-637	0	0	-95 000	0	-29 000	0
Salg av varige driftsmidler	-5 294	-19 600	-19 600	-10 000	-10 000	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-403 848	-514 204	-782 096	-494 600	-602 635	-285 222	-217 682
Sum investeringsinntekter	**-435 331**	**-605 690**	**-916 631**	**-667 877**	**-725 141**	**-320 780**	**-223 790**
Videreutlån	52 673	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Bruk av lån til videreutlån	-52 673	-70 000	-70 000	-70 000	-70 000	-70 000	-70 000
Avdrag på lån til videreutlån	20 542	21 000	21 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-39 286	-21 000	-21 000	-22 000	-22 000	-22 000	-22 000
Netto utgifter videreutlån	**-18 744**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overføring fra drift	-13 246	-11 191	-11 191	-6 891	-38 019	-17 160	-16 250
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	19 065	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-2 217	7 200	-9 200	-11 050	-41 050	-1 050	-1 050
Dekning av tidligere års udekket beløp	2 120	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	**5 722**	**-3 991**	**-20 391**	**-17 941**	**-79 069**	**-18 210**	**-17 300**
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	**978**	**0**	**-4 430**	**0**	**0**	**0**	**0**

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Fellesområder	34 446	500	0	185 000	31 875	1 250	7 000
Sentraladministrasjon	1 824	17 440	20 164	10 940	22 845	1 300	0
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	9 164	3 500	3 775	9 000	6 000	6 000	6 000
Kommunalavdeling Helse og mestring	6 414	22 650	32 598	35 150	5 500	2 500	0
Kommunalavdeling Teknisk	136 738	331 561	533 461	298 733	571 970	191 600	100 900
VAR og Havn	250 525	226 500	292 860	129 588	131 000	130 500	125 500
Samfunn og samskaping	10 609	1 800	42 190	2 777	30 440	4 140	640
Org. oppsett mangler	-3 601	0	0	0	0	0	0
Investeringer i varige driftsmidler	**446 120**	**603 951**	**925 047**	**671 188**	**799 630**	**337 290**	**240 040**

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Investeringstilskudd Tistedalshallen	0	1 800	1 800	0	0	0	0
Restaurering utvendig tak Idd kirke	600	100	100	0	0	0	0
Oppgradering Os kapell	0	0	0	2 550	3 300	0	0
Innføring av Sosi-standard alle kirkegårder	0	1 000	1 000	0	0	0	0
Nytt telefonsystem (kirke)	0	400	400	0	0	0	0
Sikring av kirkens bygg	0	300	300	300	0	0	0
Oppgradering av ringeanlegg (kirke)	0	230	230	230	230	650	0
Tak Idd kapell	0	850	0	0	0	0	0
Klimaskallsikring Kulturhistoriske kirker	0	0	1 950	0	0	0	0
Oppgradering Os krematorium	0	0	715	10 500	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	**600**	**4 680**	**6 495**	**13 580**	**3 530**	**650**	**0**

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Egenkapitalinnskudd HKP/KLP	2 611	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	**2 611**	**1 050**	**1 050**	**1 050**	**1 050**	**1 050**	**1 050**

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Utlån av egne midler	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Sum del 1-4	**449 331**	**609 681**	**932 592**	**685 818**	**804 210**	**338 990**	**241 090**

§5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Rammetilskudd	-1 042 647	-1 017 540	-1 019 780	-1 029 812	-1 072 678	-1 105 881	-1 140 569
Inntekts- og formuesskatt	-771 295	-825 126	-824 768	-857 964	-877 156	-900 964	-928 935
Eiendomsskatt	-68 470	-88 941	-88 941	-93 200	-86 302	-84 377	-82 451
Andre skatteinntekter	-46	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-99 952	-41 219	-41 219	-40 580	-39 480	-38 530	-38 530
Overføringer og tilskudd fra andre	-294 964	-276 618	-265 122	-285 479	-285 479	-285 479	-285 479
Brukerbetalinger	-64 333	-69 139	-69 139	-70 116	-70 116	-70 116	-70 116
Salgs- og leieinntekter	-323 229	-294 898	-321 714	-310 263	-310 263	-310 263	-310 263
Sum driftsinntekter	**-2 664 936**	**-2 613 481**	**-2 630 683**	**-2 687 413**	**-2 741 474**	**-2 795 610**	**-2 856 343**
Lønnsutgifter	1 192 599	1 227 261	1 212 513	1 278 381	1 270 490	1 265 928	1 262 170
Sosiale utgifter	313 166	344 948	344 688	354 779	354 779	354 779	354 779
Kjøp av varer og tjenester	746 121	663 089	694 372	679 964	710 815	764 810	827 630
Overføringer og tilskudd til andre	202 050	153 374	160 730	158 835	158 835	158 835	158 835
Avskrivninger	132 763	135 927	135 927	135 927	135 927	135 927	135 927
Sum driftsutgifter	**2 586 698**	**2 524 599**	**2 548 230**	**2 607 887**	**2 630 847**	**2 680 280**	**2 739 342**
Brutto driftsresultat	**-78 238**	**-88 882**	**-82 453**	**-79 526**	**-110 627**	**-115 330**	**-117 001**
Renteinntekter	-9 417	-8 900	-8 900	-9 242	-10 581	-14 410	-22 018

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Utbytter	-10 849	0	0	-5 629	-5 629	-5 629	-5 629
Renteutgifter	61 749	73 504	73 516	67 379	84 163	91 479	100 337
Avdrag på lån	120 690	124 807	124 807	93 469	108 533	110 609	111 942
Netto finansutgifter	**162 172**	**189 411**	**189 423**	**145 976**	**176 486**	**182 048**	**184 632**
Motpost avskrivninger	-132 763	-135 927	-135 927	-85 500	-85 500	-85 500	-85 500
Netto driftsresultat	**-48 829**	**-35 397**	**-28 957**	**-19 050**	**-19 641**	**-18 782**	**-17 869**
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	13 246	6 750	7 221	6 891	18 019	17 160	16 250
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	27 113	-950	-7 861	-950	-950	-950	-950
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	8 470	29 597	29 597	13 109	2 571	2 571	2 568
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	**48 829**	**35 397**	**28 957**	**19 050**	**19 640**	**18 781**	**17 868**
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	**0**	**0**	**0**	**0**	**-1**	**-1**	**-1**

Økonomiske måltall

Måltallene er et viktig styringsverktøy for kommunene og skal gjenspeile hva som skal til for å oppnå en forsvarlig langsiktig økonomisk utvikling. Det er ikke fasit på hvilke måltall kommunene bør velge og nivået på dem, det viktigste er at de er godt forankret i kommunen og at de styres etter. Disse bør ikke endres for ofte, da det langsiktige perspektivet i økonomien er viktig å ivareta.

§ 5-7 i forskriften stiller krav til at både budsjett- og økonomiplandokumentene skal inneholde oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser.

Bestemmelsen presiserer kravet i kommuneloven § 14-4 andre ledd andre punktum.

Bestemmelsen innebærer at økonomiplanen og årsbudsjettet skal inneholde en oversikt over den årlige utviklingen i gjeld (lån) og andre vesentlige langsiktige forpliktelser (leieavtaler, forpliktelser til å yte tilskudd, og liknende) i den perioden som økonomiplanen eller årsbudsjettet gjelder for. Forskriften regulerer ikke hvordan dette skal stilles opp.

Kommunedirektøren har i nedenfor stående tabell satt opp den antatte utviklingen i langsiktig lånegjeld, samlede leieutgifter, samt samlede tilskuddsutgifter. Det gjøres oppmerksom på at utviklingen i langsiktig lånegjeld fordrer at investeringsprogrammet som her foreslås gjennomføres i som anslått i budsjettet.

Langsiktige forpliktelser	
	2022
Langsiktig lånegjeld	4 338 000
Herav startlån	485 000
Herav VAR-lån	1 467 000
Herav øvrige lån	2 386 000
Langsiktige leieavtaler	33 409
Langsiktige tilskuddsavtaler	33 665

Finansielle måltall

I den nye kommuneloven § 14-2 gis kommunestyret en ny plikt til å vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Måltallene skal være langsiktige, men det gis ikke krav eller retningslinjer knyttet til valg av indikatorer. Fastsatte måltall gjøres heller ikke rettslig bindende for budsjettrammene. Det betyr at kommunestyret står fritt til å velge indikatorer og måltall, og også fritt til å endre disse fra år til annet.
Budsjett 2020 var det første budsjettet hvor de finansielle måltallene ble vedtatt, men i økonomiplanen 2022 - 2025 ble det vedtatt enkelte endringer i måltallene.

Avsetning til disposisjonsfond

Indikatoren viser avsetning til disposisjonsfond målt i % av sum driftsinntekter fratrukket inntekter på selvkostområdet.
Det finnes ikke anbefalt størrelse på årlig avsetning til disp.fond, men indikatoren angir størrelsen på det budsjetterte “overskuddet”, og er således en indikator som sier om hvor stor andel av inntektene som settes av på "sparekontoen" .

Teknisk beregningsutvalg anbefaler kommunene å budsjettere med et netto driftsresultat i størrelsesorden 1,75 %. Dette for å bygge opp nødvendige driftsfond, samt midler som avsettes til egenkapitalfinansiering. Dette er dog en generell anbefaling for kommunesektoren samlet sett, og er egentlig ikke ment som et årlig krav til hver enkelt kommune. Anbefalingen om et netto driftsresultat på 1,75 % bygger på prinsippet om absolutt kommunal formuesbevaring. Det må derfor understrekes at TBUs normtall gjelder over tid, og det har derfor aldri vært meningen at man skal sikte mot normnivået

hvert enkelt år – bare at man kretser rundt det anbefalte nivået som et gjennomsnitt over tid. I tillegg må anbefalingen sees opp mot størrelsene på kommunens disposisjonsfond.

Som tabellen under viser legges det i dette budsjettet opp til en fondsavsetning på om lag 0,8 % av samlede driftsinntekter. Denne tallstørrelsen kan ikke sammenlignes med måltallet på 1,75 % da netto driftsresultat dekker både bruk- og avsetning til disp,fond, bundne fond og egenkapitalfinansiering av investeringer. Det vil ikke være god offentlig økonomistyring å bygge opp et uforholdsmessig stort fond, og fondsavsetningen må derfor sees opp mot størrelsen på fondet.

	2022
Avsetning til dispfond	0,8 %

Gjeldsgrad rentebærende gjeld

Kommunedirektøren legger i dette budsjettet opp til et investeringsbudsjett som i noen grad varierer med periodiseringen som ligger i vedtatt økonomiplan 2022-2025. I samme økonomiplan ble det lagt til grunn et måltall for at gjeldsgrad i 2002 ikke skulle overstige 90 % av driftsinntektene.
Denne målsettingen står ved lag også i budsjett 2021 som viser en beregnet gjeldsgrad ved utgangen av 2022 på om lag 85 % av driftsinntekter.

	Beregnet 2022	Mål 2022
Gjeldsgrad rentebærende gjeld	85 %	< 90 %

Den gjelden som i sin helhet betales av andre enn kommunen selv holdes utenfor gjeldgradsindikatoren. Dette fordi indikatoren skal være et mål på kommunekassas økonomiske bæreevne. Da bør gjeld som ikke har innvirkning på kommunens bunnlinje heller ikke være med i grunnlaget. Kommunens andel lån som tilhører VAR-sektoren, samt lån staten yter både rente og avdragskompensasjon til holdes utenfor. Gjeld knyttet til resterende låneportefølje omtales i det videre som "rentebærende gjeld".

Fondsbeholdning

Som beskrevet i tidligere budsjett og økonomiplaner legger Kommunedirektøren til grunn ett behov på om lag 230 mkr i 2025 som buffer/fondsbeholdning for å være sikret mot uforutsette hendelser, samt klare en egenkapitalfinansiering på 25 % av investeringsbehovet. Dette tilsvarer om lag 8 % av driftsinntektene.

Kommunedirektøren legger til grunn en oppbygging av fondet i planperioden lik det budsjetterte netto driftsresultatet i alle årene. Dette vil medføre at det langsiktige målet kan nås i 2025, selv om avsetningen i 2022 reduseres med 10 mkr sammenlignet med vedtatt økonomiplan.

	2022	2023	2024	2025	Gj.snitt	Langsiktig mål
Disposisjonsfond i % av Driftsinntekter	6,78 %	7,26 %	7,68 %	8,01 %	7,43 %	8,00 %

I nedenfor stående tabell er fondsprognosene lagt inn med tall i hele perioden slik at det blir enklere å følge trenden på annen måte enn i % av driftsinntekter.

Fondsoppbygging	2021	I.B 2022	I.B 2023	I.B 2024	I.B 2025
Saldo disposisjonsfond 1.1	-	155 000 000	168 109 000	183 719 000	202 688 000
Budsjettert bruk	-	- 6 891 000	- 5 019 000	- 1 660 000	- 1 250 000
Budsjettert avsetning	-	20 000 000	20 629 000	20 629 000	20 629 000
Buffer prognose	-	-	-	-	-
Saldo dispfond. 31.12	**155 000 000**	**168 109 000**	**183 719 000**	**202 688 000**	**222 067 000**

NB! Eventuell avsetning av utbytte 2021 til disp.fond er ikke tatt med i U.B 2021

Hovedtallene i budsjettforslaget

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Rev. bud. 2022	Årsprognose 2021	Økonomiplan 2022	2023	2024	2025
Skatt på inntekt og formue	-1 813 942	-1 842 666	-1 844 548	-1 887 775	-1 909 730	-857 964	-877 156	-900 964	-928 935
Ordinært rammetilskudd	171 104	179 046	180 842	188 821	180 352	-1 029 811	-1 072 678	-1 105 882	-1 140 569
Ordinært rammetilskudd	171 104	179 046	180 842	188 821	180 352	0	0	0	0
Skatt på eiendom	-68 470	-88 941	-88 941	-93 200	-84 654	-93 200	-86 302	-84 377	-82 451
Andre generelle statstilskudd	-4 761	-3 950	-3 950	-2 850	-3 951	-2 850	-1 750	-800	-800
Sum sentrale inntekter	**-1 544 965**	**-1 577 465**	**-1 575 755**	**-1 606 183**	**-1 637 630**	**-1 983 825**	**-2 037 886**	**-2 092 022**	**-2 152 755**

Sentrale utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Rev. bud. 2022	Årsprognose 2021	Økonomiplan 2022	2023	2024	2025
Sum sentrale utgifter	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Driftsutgifter per tjenesteområde (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Rev. bud. 2022	Årsprognose 2021	Økonomiplan 2022	2023	2024	2025
Fellesområder	-792	0	0	-33 300	629	0	0	0	0
Sentraladministrasjon	88 860	97 578	95 822	95 541	98 918	95 541	97 441	100 342	103 229
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	526 142	536 252	536 219	557 153	555 428	745 987	752 855	768 383	791 173
Kommunalavdeling Helse og mestring	667 547	670 004	669 769	679 142	707 842	679 142	693 087	715 691	738 516
Kommunalavdeling Teknisk	95 618	90 479	91 090	98 461	99 586	98 461	98 961	99 020	101 834
Fellesfunksjoner	-10 896	113 112	113 112	113 395	-1 314	163 822	166 455	168 664	170 949
VAR og Havn	-801	0	0	0	1 646	0	0	0	0
Samfunn og samskaping	186 544	177 975	179 474	189 545	194 744	189 545	186 658	192 791	198 252
Driftsutgifter per tjenesteområde	**1 552 222**	**1 685 400**	**1 685 486**	**1 699 936**	**1 657 479**	**1 972 497**	**1 995 457**	**2 044 890**	**2 103 952**

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Rev. bud. 2022	Årsprognose 2021	Økonomiplan 2022	2023	2024	2025
Renteinntekter og utbytte	-18 227	-8 000	-8 000	-13 271	-15 135	-13 971	-15 310	-19 139	-26 747
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	49 838	58 754	58 754	56 127	56 751	47 828	64 612	71 928	80 786
Avdrag på lån	114 661	119 937	119 937	97 399	129 937	93 399	108 463	110 539	111 872
Netto finansinntekter/finansutgifter	**146 272**	**170 691**	**170 691**	**140 255**	**171 553**	**127 255**	**157 765**	**163 327**	**165 911**
Finansutgifter i tjenesteområdene	15 900	18 720	18 732	21 677	16 157	18 721	18 721	18 721	18 721
Totale finansutgifter	**162 172**	**189 411**	**189 423**	**161 932**	**187 711**	**145 976**	**176 486**	**182 048**	**184 632**
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	-135 927	-135 927	-135 927	-135 927

Avsetninger og årsoppgjørsdisposisjoner

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Rev. bud. 2022	Årsprognose 2021	Økonomiplan 2022	2023	2024	2025
Til ubundne avsetninger	35 000	37 547	37 547	30 000	44 682	20 000	8 112	8 112	8 109
Bruk av ubundne avsetninger	-26 000	-7 950	-7 950	-6 891	-7 950	-6 891	-5 541	-5 541	-5 540
Overført til investering	5 000	6 750	6 750	17 191	6 750	6 891	18 019	17 160	16 250
Netto avsetninger	**14 000**	**36 347**	**36 347**	**40 300**	**43 483**	**20 000**	**20 590**	**19 731**	**18 818**
Netto avsetninger og årsoppgjørsdisposisjoner i tjenesteområdene	26 583	-950	-7 861	-8 359	0	-950	-950	-950	-950
Totale avsetninger	**40 583**	**35 397**	**28 486**	**31 941**	**43 483**	**19 050**	**19 640**	**18 781**	**17 868**

Disponering av driftsrammen

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	**2023**	**2024**	**2025**
Frie disponible inntekter				
Skatt på inntekt og formue	-857 964	-877 156	-900 964	-928 935
Ordinært rammetilskudd	-1 029 811	-1 072 678	-1 105 882	-1 140 569
Skatt på eiendom	-93 200	-86 302	-84 377	-82 451
Andre generelle statstilskudd	-2 850	-1 750	-800	-800
Sum Frie disponible inntekter	**-1 983 825**	**-2 037 886**	**-2 092 022**	**-2 152 755**
Sum Sentrale utgifter	**0**	**0**	**0**	**0**
Finansinntekter/-utgifter				
Motpost avskrivninger	**-135 927**	**-135 927**	**-135 927**	**-135 927**
Avsetninger og bruk av avsetninger				
Til ubundne avsetninger	20 000	8 112	8 112	8 109
Bruk av ubundne avsetninger	-6 891	-5 541	-5 541	-5 540
Overført til investering	6 891	18 019	17 160	16 250
Sum Avsetninger og bruk av avsetninger	**20 000**	**20 590**	**19 731**	**18 818**
Sum Til fordeling drift	-1 972 497	-1 995 458	-2 044 891	-2 103 953
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 972 498	1 995 458	2 044 891	2 103 953
Sum Merforbruk/mindreforbruk	**0**	**0**	**0**	**0**

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
	0	0	0	0
Fellesområder	0	0	0	0
Sentraladministrasjon	95 541	97 441	100 342	103 229
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	745 987	752 855	768 383	791 173
Kommunalavdeling Helse og mestring	679 142	693 087	715 691	738 516
Kommunalavdeling Teknisk	98 460	98 961	99 019	101 833
Fellesfunksjoner	163 822	166 455	168 664	170 949
VAR og Havn	0	0	0	0
Samfunn og samskaping	189 545	186 659	192 791	198 252
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)	**1 972 498**	**1 995 458**	**2 044 891**	**2 103 953**

Kommunens tjenesteområder

Fellesområder

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett	**0**	**0**	**0**	**0**
Ramme 2022-2025	**0**	**0**	**0**	**0**

Sentraladministrasjon

Fra økonomiplan 2022-2025 til budsjett 2022

Sentraladministrasjonen ble, i vedtatt økonomiplan, gitt en ramme på 102,5 mkr. I denne ligger politisk bevilgning til bekjemping av arbeidslivskriminalitet på kr.150 000. Området er så justert for forventet pris- og lønnsvekst samt justering i forhold til forventede demografiske endringer. Videre er årets budsjettjusteringer innarbeidet i rammen for 2022. Blant disse finner vi desentralisering av økonomirådgiverne, fra sentraladministrasjonen og økonomiavdelingen og ut til tjenesteområdene. I tillegg er innsparingstiltak på funksjon 120 som opprinnelig ble lagt på sentraladministrasjonen fordelt andelsmessig ut til alle aktuelle områder. Ved opprettelse av ny kommunalavdeling Samfunn og samskaping ble alle tilhørende budsjettmidler flyttet over, i denne forbindelse ble tilhørende lønnsoppgjør for de samme områdene overført via budsjettvedtak. Disse budsjettendringene samt justering for pris- og lønnsvekst utgjør differansen mellom vedtatt økonomiplan 2022-2025 og forslag til budsjett for 2022.

Arbeid med dette budsjettet har vist seg å være særdeles krevende sammenlignet med tidligere år. Innarbeidelse av tidligere års innsparingskrav henter oss inn i den forstand at vi er svært sårbare samtidig som forventing til levering og støtte for alle kommunalavdelinger og innbyggere opprettholdes, om ikke også økes. Det er krevende å få satt realistiske budsjett og samtidig føle oss sikre på at vi klarer å svare ut alle forventinger som ligger til avdelingene.

Fokus og prioriteringer for budsjett 2022

Dette har vært en utfordrende budsjettprosess for sentraladministrasjonen. Det er stramme rammer, der lønn og systemutgifter utgjør de største postene i budsjettet. Det har de siste årene vært gjennomført effektivisering- og digitaliseringsprosesser, med tilhørende nedbemanning, noe som gjør at avdelingen slik vi ser det, ligger på et minimum i forhold til bemanning sett opp mot oppgaver. Avdelingen har derfor jobbet iherdig for å kunne levere et budsjettforslag i balanse uten nedbemanningstiltak. For å klare dette, samt møte fremtiden behov, er vi avhengige av å tenke nytt. Hvordan kan vi jobbe smartere og hvordan kan de ulike avdelingene i sentraladministrasjonen dra mer nytte av hverandre? Dette arbeidet er påbegynt og vil fortsette inn i 2022. En velfungerende støttefunksjon spiller en stor rolle for kommunalavdelingene og gjør at de kan ha fokus på sine primæroppgaver. Ofte vil også digitaliseringsprosesser gjennomført i sentraladministrasjonen ha effekt ute i tjenestene.

Effektiviseringstiltaket fra økonomiplanen er fordelt ut på de ulike avdelingene. Satsingene fra økonomiplanen er videreført og prosjekt heltid er en av disse. Prosjektleder startet i kommunen våren 2021. Arbeidet ble noe forskjøvet pga. covid-19, men nå er prosjektet i full gang og det er lagt inn midler til stillingen også i 2022. I tillegg er det ønskelig å styrke prosjektet med noe systemressurser.

Fra januar 2022 skal kommunen tilby månedlig fakturering av kommunale avgifter for de som ønsker det. Nye systemmoduler må anskaffes og arbeidsprosesser skal endres. Dette skaper en økt belastning på økonomiavdelingen, både i form at systemkostnad og ressursbehov, men er en etterlengtet mulighet for kommunens innbyggere og også et prioritert område for avdelingen.

Sommeren 2021 gikk kommunen fra en ekstern driftsleverandør til selv å supportere IT-drift, med unntak av «sikker sone» som supporteres av Sarpsborg kommune. Overgangen har vært krevende, men etter mye arbeid ser vi at IT-hverdagen begynner å stabilisere seg. For å ha en tilfredsstillende IT-sikkerhet er vi avhengige av et nødvendig minimum av sikkerhetstiltak. Det er også behov for å oppgradere og utvide de trådløse nettverkene. Dette er med på å øke en allerede høy utgift til lisenser da hvert wifi-punkt genererer lisenskostnad. Microsoft varsler også en økning i lisenskostnader. Generelt øker kostanden til nødvendige dataverktøy.

Effektivisering og digitalisering har ført til at enkle oppgaver har blitt automatisert eller forsvunnet. Dette skaper et behov for kompetanseheving i avdelingen, noe som vil fortsette å være et prioritert område i 2022.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett	**97 578**	**97 578**	**97 578**	**97 578**
Sum Vedtak forrige periode	**-1 268**	**-1 268**	**-1 268**	**-1 268**
Sum Demografijustering	**-367**	**-244**	**-195**	**-359**
Sum Budsjettendring i år	**-1 727**	**-1 727**	**-1 727**	**-1 727**
Sum Lønns- og prisvekst	**2 089**	**2 872**	**5 913**	**9 045**
Konsekvensjustert budsjett	**-1 272**	**-366**	**2 723**	**5 692**
Innsparingstiltak				
Effektivisering, automatisering og digitalisering av arbeidsprosesser	-662	-889	-1 077	-1 159
Reduksjon i ramme - forebyggende tiltak	-4 032	-4 032	-4 032	-4 032
Sum Innsparingstiltak	**-4 694**	**-4 921**	**-5 109**	**-5 191**
Nye tiltak				
Bekjemping av arbeidslivskriminalitet	150	150	150	150
Forebygging	4 000	4 000	4 000	4 000
Politisk sekretariat	1 000	1 000	1 000	1 000
Rammereduksjon	-1 221	0	0	0
Sum Nye tiltak	**3 929**	**5 150**	**5 150**	**5 150**
Nye tiltak og realendringer budsjett	**-765**	**229**	**41**	**-41**
Konsekvensjustert ramme	**95 541**	**97 441**	**100 342**	**103 229**
Ramme 2022-2025	**95 541**	**97 441**	**100 342**	**103 229**

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel forsinkelser som skyldes tekniske feil eller politiske sekretariat		24,2 %	21,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andel oppfølgingssamtaler med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år ihht kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner		93,3 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato		72,8 %	76,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst

Fra økonomiplan 2022-2025 til budsjett 2022

Selv om det er relativt kort tid siden Økonomiplanen 2022-2025 ble vedtatt, så foreligger det på dette tidspunktet utredninger og annen informasjon som vi i denne teksten ønsker å belyse, og som kan bidra til å tydeliggjøre eller avklare områder som er blitt beskrevet tidligere.

I all hovedsak er det slik at bildet som ble tegnet i Økonomiplanens del «Økonomiplan drift - tiltak», gir et godt utgangspunkt for de utfordringene og løsningene en kan rette oppmerksomheten mot i kommunalavdeling for Undervisning og oppvekst. Imidlertid er det en del nye momenter og risikoer som er tilkommet, både på grunn av svar i utredning om skole, samt på grunn av andre endringer og utviklingen i driften siden Økonomiplanen ble vedtatt. Disse vil bli omtalt her.

Som vist til innenfor både barnehage og skole, så er det prognostisert at barnetallet og elevtallet vil synke den kommende perioden. For barnehagene viser også den siste utredning (ferdigstilt høsten 2021) at barnetallet vil synke frem til 2024. Sett mot dagens barnetall, skal vi trolig helt frem til 2034 før vi er tilbake på dagens barnetall. Basert på prognosene så vil etterspørselen etter barnehageplasser trolig være lavere de neste 13 årene, enn det vi ser i dag. Det er i dag seks kommunale barnehager, og de private utgjør dermed et stort flertall av barnehagene i kommunen. Dersom kommunen skal klare å få til en sunn økonomisk drift av barnehagefeltet, så er handlingsrommet i dag, først og fremst knyttet til justering av det offentlige barnehagetilbudet og herunder antall barnehager en drifter og hvordan en klarer å drifte disse mest mulig effektivt. Dette henger i sin tur sammen med at driften av de kommunale barnehagene danner grunnlaget for beregningene av driftstilskuddet til det private barnehagene. Det pekes på, både i denne utredningen, og i den forrige utredningen på de klare utfordringene som en har ved dette aspektet: Halden kommune har til dels gamle og slitne barnehagebygninger, og en får ikke utnyttet arealene i barnehagen effektivt nok – barnehager som har ledig areal og kapasitet er negativt når det kommer til beregning av driftstilskudd. Det påpekes også at den avsatte ressursen til administrativ ledelse i de kommunale barnehagene er høy. Dette gjør at en er i utakt på dette området, både sett mot private barnehager i kommune, men også mot barnehager i sammenlignbare kommuner. Den største kostnadsdriveren i barnehagene er personalkostnadene.

Administrasjonen har gode rutiner og oversikter for å følge barnetallets utvikling i løpet av et barnehageår. I budsjett 2021 var det estimert at driftstilskuddet til de private barnehagene ville utgjør 179 mkr. For 2022 er estimatet at det vil utgjøre 188,8 mkr. Dette utgjør en økning på 9,8 mkr, og dermed en økning på 5,5 %. Det samlede driftstilskuddet for private barnehager utgjorde ca. 25 % av kommunalavdelingens totale budsjett i 2021, og stiger til 26 % i 2022. I beregningen av tilskudd er det slik at små barn (under 3 år), har en sats på ca. det dobbelte av de store barna (over 3 år). Dette betyr at selv ved små endringer i alderssammensetningen i barnegruppa, så kan dette gjøre til dels store økonomiske utslag for avdelingen.

På skolesiden er utredningen om skolestruktur akkurat avsluttet. Også her ser vi at prognosene vedrørende synkende elevtall for perioden fremover, kommer klart frem. Utredningen råder til at en venter på mulighetsrommet som trolig åpner seg ved innføringen av ny Opplæringslov fra 2023, og at en da kan iverksette tiltak fra 2024-2025. Aktuelle tiltak på lengre sikt kan både være å slå sammen skoler og gjøre en barneskole om til en ungdomsskole. Disse tiltakene vil en måtte komme tilbake til i nye utredninger. Som et kortsiktig tiltak vil kapasiteten til Risum ungdomsskole måtte økes. Dette arbeidet er igangsatt, men det er for tidlig å gi et estimat for mulige kostnader knyttet til dette. Kort oppsummert vil en i liten grad kunne gjøre strukturelle grep i løpet av de neste par årene, og dermed i liten grad utnytte det økonomiske potensialet som kan ligge i strukturelle endringer på skolesiden.

Skolen har inneværende år hatt utfordringer med å overholde sine budsjetter. Ramma for 2022 oppleves av flere rektorer som utfordrende. Den enkelte rektor må selv vurdere og igangsette de prosessene det er behov for på den enkelte skole. Enhetene har lite rom for store endringer i elevtall eller enkeltvedtak, og en økning i elever, eller enkeltvedtak kan utfordre skolens budsjett relativt umiddelbart. Samlet sett så kan situasjonen medføre en økt budsjettrisiko.

Familiens hus og herunder Barnevernet, Helsestasjonen, PPT og Tilrettelagt tilbud barnehage, ble pekt på som en arena hvor en på bakgrunn av synkende barnetall, burde kunne hente ut et potensiale for økonomisk tiltak. Fra Økonomiplanen ble besluttet og fram til i dag, så er det imidlertid flere og flere tegn som peker i retning av at Barnevernsreformen som innføres fra 1.1.2022, vil kunne utfordre kommunen, ikke bare gjennom tilførsel av krevende arbeidsoppgaver, men også økonomisk. Halden kommune synes å ha kommet mindre bra ut gjennom fordelingsnøkkelen som er benyttet. Ny barnevernlov gir det kommunale barnevernet nye oppgaver og økt ansvar for barnets helhetlige omsorgssituasjon. Reformen angår først og fremst barnevernet, men målene i reformen må nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren. Barnevernsreformen er i realiteten en oppvekstreform som krever helhetlig tilnærming til forebyggende arbeid på tvers av tjenester.

Når det gjøres beregninger etter statsbudsjettets fremlegginger, så fremgår det at barnevernsreformen for Halden kommune, ser ut til å være underdekket med ca.3,6 mkr. Dette er imidlertid før en tar med behov for økning i stillinger – sistnevnte fremholdes som viktig av barnevernstjenesten

Halden kommune synes da å havne i en situasjon hvor Barnevernreformens finansieringsforpliktelser og oppgaveoverføringer, ikke blir tilstrekkelig dekket av de økonomiske overføringene i statsbudsjettet – dette er svært utfordrende.

En ser også på Tilrettelagt tilbud barnehage, at antallet barn som har behov for betydelig tilrettelegging i barnehagehverdagen, har økt de siste årene. Tilbudene som ytes fra denne enheten, er i all hovedsak svært kostnadskrevende. Barn som får vedtak om tilretteleggingstilskudd, får i korthet, støtte av en voksenperson i barnehagen – tiltakene er individuelt tilpasset og må løses gjennom at kommunen i hovedsak tilgjengeliggjør menneskelige ressurser for det enkelte barn.

Det stadig økende antallet barn som har behov for dette tilbudet, gjør at enheten har store utfordringer fra år til å med å holde seg innenfor tildelt budsjett. I Lov om barnehager, § 37, så beskrives kommunens forpliktelser ovenfor barn med nedsatt funksjonsevne. I barnehageåret 2016-17 så ble det fattet vedtak om tilretteleggingstilskudd for totalt 19 barn. For barnehageåret 2020-21, så var antallet vedtak økt med over 100%, og det ble fattet 40 slike vedtak. Vi ser også noe av den samme utviklingen når det gjelder spesialpedagogiske tiltak (§ 31) for barnehagebarn. I samme periode som beskrevet over, så økte antall vedtak fra 29 til 45. Barn som tildeles vedtak etter § 37 og § 31, har behov for disse vedtakene. Antall vedtak og innholdets omfang har økt betydelig de siste årene. Enheten tilrettelagt barnehage er et område som blir utfordret betydelig.

Fokus og prioriteringer for budsjett 2022

Fra fødsel til gjennomført videregående skole er en viktig satsning for de kommende årene, og dermed også for 2022. I Økonomiplanen 2022-2025 finner vi dette igjen under er overskriften «Virksomhetenes satsningsområder i planperioden». Kommunens tilbud og oppfølging av barn starter allerede før fødselen, gjennom ansvar for helsetilbud til gravide. Barn og familier følges videre gjennom barnehagen og grunnskolen. I kommunedelplan for oppvekst er det et mål at alle elevene skal gå videre fra grunnskole til videregående opplæring. Oppvekstplanens hovedmål bygger opp under målsetningen og peker på viktige faktorer for at denne målsetningen skal kunne nås.

Forebygging og tidlig innsats vil være sentralt i 2022. Vi har i dag stor kunnskap om hvor viktig det er at forebygging og tiltak settes inn så tidlig som mulig. På mange måter er dette en generaliserbar forståelse, enten det dreier seg om helsestasjonens arbeid, skoler og barnehager, eller om det er tilknyttet til Familietjenesten, eller andres virke. Forebygging kan bidra til at utfordringer og problemer i mindre grad oppstår, tidlig innsats kan bidra til at utfordringer og problemer i mindre grad får utviklet seg. For å kunne lykkes med dette arbeidet vil en måtte utvikle samhandlingen ytterligere mellom enheter, både intern og eksternt. Gjennom Familietjenesten har vi håndfaste bevis for at enheter selv kan finne gode løsninger og samarbeidsformer som styrker både forebygging og tidlig innsats. I året som kommer skal det satses videre på dette arbeidet.

Overganger vil ofte identifiseres som sårbare områder. Overganger byr som oftest på endringer, enten det betyr at noen skal gå fra barnehagen til skolen, eller fra småtrinnet til mellomtrinnet. For de fleste er dette kanskje ikke den største utfordringen, men for andre kan dette være kritiske perioder som byr på store vansker. I 2022 skal det iverksettes nye rutiner for overgang mellom barnehager og skoler. Arbeidet vil bli til i et samarbeid mellom kommunale barnehager, skoler, private barnehager og kommunalavdelingen. Ved å styrke arbeidet med overganger, kan en ytterligere sikre at så mange som mulig opplever mestring og trygghet.

Gjennom oppfølgingsordningen vil satsningen på sikring rundt elevenes opplæring fortsette. Det å skape en enda mer inkluderende praksis i skolen er et tydelig mål for 2022. Gjennom systematisk og forskningsbasert tilnærming skal arbeidet med utvikling av planer for den første lese- og regneopplæringen startes. PPT sin rolle vil være gjenstand for endring i året som kommer – det er et mål at PPT skal være mer fysisk til stede, i skolens arbeid. Målet er også her; tidlig innsats og tilrettelegging, fremfor reparasjon av oppståtte vansker.

Barnevernsreformen vil bli viktig i 2022. Kommunene får et betydelig utvidet ansvar gjennom reformen. Nok en gang vil tidlig innsats og forebygging være helt grunnleggende for å kunne lykkes. Samarbeid mellom enheter, sektorer og gjennom nettverk vil måtte intensiveres i 2022. Reformens grunnleggende intensjoner kan ikke nås av barnevernet alene. Kun felles innsats og langsiktig arbeid med forebygging og tidlig innsats vil gjøre at vi lykkes med reformen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett	**715 298**	**715 298**	**715 298**	**715 298**
Sum Tekniske justeringer	**9 930**	**12 540**	**17 500**	**24 988**
Sum Vedtak forrige periode	**-6 100**	**-6 100**	**-6 100**	**-6 100**
Sum Demografijustering	**-1 095**	**-1 588**	**-2 648**	**-2 768**
Sum Budsjettendring i år	**-2 480**	**-2 480**	**-2 480**	**-2 480**
Sum Lønns- og prisvekst	**15 287**	**35 827**	**56 876**	**80 417**
Konsekvensjustert budsjett	**15 543**	**38 200**	**63 149**	**94 058**
Innsparingstiltak				
Administrativ ressurs barnehage	-425	-250	-2 250	-1 400
Effektivitet	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Familiens hus	-436	0	0	0
Nedleggelse av Bergknatten barnehage	-1 325	-3 180	-6 160	-10 330
Nedleggelse av Bjørklund barnehage	-1 380	-3 310	-6 290	-10 458
Nedleggelse av læringsmiljøteamet	-1 700	-3 100	-3 100	-3 100
Reduksjon i bruk av assistenter	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Undervisnings- og læremateriell	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Innsparingstiltak	**-14 266**	**-18 840**	**-26 800**	**-34 288**
Nye tiltak				
Endring tilskudd private barnehager	5 202	-1 395	-8 672	-6 156

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Pensjonspåslag kapitaltilskudd private barnehager	1 796	1 796	1 796	1 796
Rammetilføring	2 415	0	0	0
Rammetilføring	0	3 797	9 613	6 466
Reduksjon kapitaltilskudd private barnehager	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Reduksjon pensjon private barnehager	-2 300	-2 300	-2 300	-2 300
Skolehage	100	100	100	100
Styrkning barnevernsreformen	17 500	17 500	17 500	17 500
Tilbakeføring av midler	6 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	**29 413**	**18 198**	**16 737**	**16 106**
Nye tiltak og realendringer budsjett	**15 147**	**-642**	**-10 063**	**-18 182**
Konsekvensjustert ramme	**745 987**	**752 855**	**768 383**	**791 173**
Ramme 2022-2025	**745 987**	**752 855**	**768 383**	**791 173**

Innsparingstiltak

Administrativ ressurs barnehage

Hvorfor:
Hver av de seks kommunale barnehagene har en administrasjonsressurs tilsvarende 100% styrerstilling. Til tross for nedgang i barnetallet over tid og at den enkelte styrer dermed har blitt nærmeste leder for stadig færre ansatte, er administrasjonsressursen uendret.

Lederressursen i de kommunale barnehagene er høyere enn i de private og i andre kommuner vi sammenligner oss med (Jfr. BASIL). I de andre kommunene er gjennomsnittet 13 årsverk pr. 100% leder, mens i Halden er det tilsvarende tallet 10.

I den vedtatte økonomiplanen fastslås det at ressursene som brukes til administrasjon i de kommunale barnehagene må avstemmes med de nasjonale gjennomsnittene for barnehager i Norge. Dette vil i sin tur også bidra til at driftstilskuddene til private barnehager kan reduseres.

Hva blir resultatet?
De kommunale barnehagene får en administrasjonsressurs tilsvarende private barnehager i Halden og tilsvarende sammenlignbare kommunale barnehager i resten av landet.

Samlet utgift til barnehager i Halden blir redusert ved at tilskuddet til private blir mindre.

Alternativer:
Alternativet kan være at en ikke endrer administrasjonsressursen. At leder har god tid til ledelse og administrasjon kan ha åpenbare fordeler. Administrativt arbeid og annen viktig oppfølging kan enklere gjennomføres dersom hver leder har all sin tid avsatt til blant annet slike formål.

Hvilke positive og negative effekter kan dette få?
Positive: Den positive effekten vil først og fremst være av økonomisk art, men det er også et mål at barnehagenes samlede ressurser benyttes mer til direkte arbeid med barna enn til administrative oppgaver. En vil også være mer i overensstemmelse med sammenlignbare kommuner og med de private barnehagene i kommunen.

Negative: Dette betyr en endring i barnehagestyrernes arbeidshverdag og en må tilpasse seg en annen måte å drifte barnehagene på enn det som har vært tilfelle tidligere.

Økonomisk effekt:

Effekten av tiltaket er avhengig av hvor mange kommunale barnehager man har ved oppstart av barnehageåret 2022/2023. Gitt forslag om nedleggelse av to kommunale barnehager, er premisset for anslått effekt at man har fire kommunale barnehager på dette tidspunktet.

Effekten i 2022 er større enn i 2023, fordi det i 2022 fortsatt er seks barnehager frem til sommeren, og et større potensial for å redusere lederressurs. Fra 2024 er forventet innsparing på driftstilskuddet til private barnehager regnet inn, som følge av reduserte utgifter til lederressurs i kommunale barnehager to år før. Dette gjør at samlet innsparing øker relativt kraftig fra dette året.

Dersom ingen barnehager legges ned fra august 2022, vil potensialet for innsparing knyttet til lederressurs i kommunale barnehager være større enn det som er anslått i tabellen over.

Effektivitet

Hva handler dette om:
Et effektiviseringstiltak kan handle om mange forskjellige elementer og den enkelte enhetsleder vil måtte planlegge hvor tiltaket skal settes inn på den enkelte enhet. Et slikt tiltak vil bli fordelt etter enhetenes budsjettstørrelser.

Hvorfor:
Det finnes mange enheter i avdelingen og det kan slik sett finnes potensialer og muligheter for økonomiske effektiviseringer som enhetsleder er den nærmeste til å identifisere.

Hva blir resultatet:
At hver enhet må se gjennom sine egne budsjetter og disponeringer, med mål om å identifisere hvor en kan finne effektiviseringsmuligheter.

Alternativer:
Det kan fremmes andre og mer konkrete tiltak på overordnet nivå.

Hvilke positive og negative effekter kan dette få?

Positive: Hver enhetsleder kan sammen med sine ansatte, identifisere hvor en kan effektivisere og spare i det kommende året.

Negative: Det kan være et utfordrende arbeid og det kan også være svært utfordrende å skape et positivt engasjement for å oppnå de resultatene en har behov for.

Familiens hus

Det legges opp til at en mindre del av samlet inndekningsbehov for 2022, håndteres innenfor sektor Familiens hus.

Framskrivningene av antall barn/elever i kommunen fram mot 2025, tilsier at det kan være et visst økonomisk handlingsrom innenfor sektoren, jo lenger ut i fireårsperioden vi kommer. I 2022 vil det imidlertid være ca samme antall barn som det er nå, og eventuelle innsparinger må oppnås på annen måte.

Det foreslås derfor et innsparingstiltak som håndteres som ett eller flere engangstiltak innenfor sektoren i 2022.

En samlet effekt av tiltaket i 2022 på 0,4 mkr anses som realistisk.

Når elevtallene og barnetallene går ned, så er det sannsynlig at tjenestene som står i sammenheng med skoler og barnehager også vil kunne redusere sine aktiviteter. For å tilpasse seg de synkende barnetallene, og dermed de synkende økonomiske overføringene, så må enhetene i kommunalavdelingen, i utgangspunktet redusere sin aktivitet i takt med det synkende barnetallet. I dette perspektivet må en både se på helheten i tjenester og på deler av tjenester som tilknyttede enheter leverer. PPT, Helsestasjonen og Tilrettelagt tilbud barnehage vil bli direkte berørt når de demografiske endringene nå slår inn. Også Barnevernet vil kunne bli berørt av nedgangen i barnetallene. En del av tjenestene det her pekes på, ligger imidlertid under nasjonale anbefalinger eller normtall, og det vil derfor være hensiktsmessig å rette et noe økt handlingsrom inn mot å styrke kapasiteten innenfor områder hvor det er behov for mer forebygging og tidlig innsats. Målet er at dette på sikt skal gi reduserte kostnader for de kommunale tjenestene sett under ett.

SSB har gjort følgende framskrivning av antall barn i barnehage og elever i grunnskole for Halden kommune i neste fireårsperiode:

År	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Barnehage (1-5 år)	1503	1481	1450	1410	1425
Grunnskole (6-15 år)	3640	3654	3648	3619	3518
Totalt	5143	5135	5098	5029	4943
Endring (fra 2021)		-8	-45	-114	-200

Tabellen viser at i 2022 vil antall barn i barnehage/elever i grunnskole ligge på ca samme nivå som i dag. Fra 2023 kan ventes en nedgang på ca 1 % barn/elever, deretter ca 2 % i 2024 og 4 % i 2025. Dette kan gi en mulighet for å vri innsatsen mot forebygging og tidlig innsats, rettet inn mot de områdene som trenger det mest.

Nedleggelse av Bergknatten barnehage

Hva handler dette om:
Bergknatten barnehage er en 3-avdelings barnehage som er lokalisert sammen med Berg skole. Barnehagen har i dag 7 ansatte og 28 barn. Barnehagen er en av de eldre kommunale barnehagene i Halden kommune.

Hvorfor:
Prognosene for barnetallsutviklingen i Halden peker tydelig i retning av at antallet barn i barnehagealder vil synke i første delen av den neste tiden.

Nedleggelse av Bjørklund barnehage

Hva handler dette om:
Bjørklund barnehage er en 3-avdelings barnehage som er lokalisert i området Låby/Karrestad. Barnehagen har i dag 9 ansatte og 33 barn. Barnehagen har en spesiell arkitektonisk utforming som den deler med den nå nedlagte Tistedal barnehage. Barnehagen er en av de eldste kommunale barnehagene i Halden kommune.

Hvorfor:
Prognosene for barnetallsutviklingen i Halden peker tydelig i retning av at antallet barn i barnehagealder vil synke i første delen av den neste tiårsperioden. Deretter vil behovet stabilisere seg for så å holde seg i stabilt på et lavere nivå enn det vi har i 2021. Dette vil vedvare over lang tid.

Bjørklund barnehage har betydelige behov for bygningsmessige renoveringer og oppdateringer – dette vil medføre betydelige kostnader innenfor et kortere perspektiv. Norconsult pekte på de bygningsmessige utfordringene i sin rapport fra 2020.

I sin rapport datert 08.09.21 sier Norconsult følgende: *«Halden kommune må ta sikte på å få en økonomisk effektiv drift i de kommunale barnehagene, samtidig som det gis barnehagetilbud i alle deler av kommunen og oppfyller sine plikter som barnehagemyndighet.»* Konkret betyr det blant annet at kommunen *«ikke drifter flere kommunale barnehageplasser enn nødvendig, ikke drifter flere barnehager enn nødvendig, ikke drifter større areal enn nødvendig.»*

Hva blir resultatet?
Samtlige barn i Bjørklund barnehage får tilbud om plass i annen kommunal barnehage, fortrinnsvis Karrestad, som ligger i umiddelbar nærhet. Det vil startes en overtallighetsprosess med de ansatte i barnehagen. Etter to år vil nedleggelsen og effektiviseringen gi betydelig utslag på kommunens tilskudd til private barnehager. Barnehagen vil nedlegges fra oppstart av nytt barnehageår (august 2022). Barna vil få tilbud om plass i andre kommunale barnehager.

Alternativer:
Bjørklund barnehages bygningsmasse renoveres og oppdateres til moderne standard. Dette i kombinasjon med et fint uteområde med stort potensiale, kan gi en ny og revitalisert barnehage, og vil bety det motsatte av en nedleggelse.

Hvilke positive og negative effekter kan dette få?

Positive: Bjørklund barnehage vil, dersom den skal beholdes som barnehage, måtte være gjenstand for betydelig oppgradering, noe som vil være kostbart. Det positive vil være at barn og ansatte slipper å flytte på seg, og at nærområdet fortsatt kan benytte barnehagens lekeområde.

Negative: En nedleggelse vil bety at barn og ansatte må flytte ut av kjente og kjære omgivelser, noe som kan være krevende, ikke minst for de sårbare barna.

I et barnehagemarked kan det argumenteres for viktigheten av en betydelig kommunal representasjon. I Halden har det kommunale barnehagetilbudet i en årrekke blitt nedskalert, både ved nedleggelser av hele barnehager og stenging av avdelinger. Ved å tilby plasser i andre kommunale barnehager kan det likevel være mulig å opprettholde antall barn i kommunale barnehager samlet, selv om det blir færre kommunalt eide barnehager.

Kombinasjonen av en godt innarbeidet barnehagedrift og barn som trives godt i Bjørklund barnehage er åpenbart negativt for de involverte.

Endringer og nedleggelser i skisserte skala er krevende å stå i for ansatte. Perioden fra beskjed om forslag om nedleggelse til beslutning er krevende for alle involverte. Ved en nedleggelse er det ytterligere krevende å arbeide frem til barnehagen legges ned ved barnehagens sommerferie.

For barn kan det være krevende å starte i en ny barnehage. For sårbare barn kan dette både bety tilpasningsproblemer og tilknytningsutfordringer.

Økonomisk effekt:
Effekten i 2022 og 2023 er kun knyttet til innsparingseffekter i de kommunale barnehagene som er berørt. Dette inkluderer redusert styrerressurs, bortfall av driftsutgifter knyttet til barnehagebygg, samt optimaliseringseffekt gjennom færre pedagoger og assistentårsverk. Fra 2024 er forventet innsparing på driftstilskuddet til private barnehager regnet med. Dette gjør at samlet innsparing øker relativt kraftig fra dette året.

Nedleggelse av læringsmiljøteamet

Hva handler dette om:
Læringsmiljøteamet skal bistå skoler og klasser som trenger systemisk veiledning på klasse/trinn knyttet til læringsmiljøet. Teamet består av fire personer i fulle stillinger. De ansatte har ulik utdanning og erfaring.

Hvorfor:
Læringsmiljøteamet ble opprettet for å bistå skolene med klasser med et utfordrende læringsmiljø. Enhetslederne ønsket dette teamet, og det ble opprettet for å kunne spare ressurser til miljøarbeidere i skolene.
Da teamet ble opprettet ble det plassert under en annen enhet enn PPT. De skulle være en fri instans og skulle jobbe med saker der PPT ikke er koblet inn enda. Høsten 2020 ble de lagt under PPT. Teamet har vært operativt i to skoleår.

Hva blir resultatet?
Skolene må kontakte PPT og Familietjenesten når de trenger bistand og veiledning i læringsmiljøsaker.

Alternativer:
Alternativet kan være å redusere teamets størrelse eller redusere stillingsprosentene til teamets ansatte. Det kan også være et alternativ å legge hele eller deler av stillingen til en av teamets ansatte til Familiens hus slik at Familietjenesten kunne benytte ressursen i sitt arbeid.

Hvilke positive og negative effekter kan dette få?
Positive: Ved en nedleggelse av Læringsmiljøteamet må kommunen påse at PPT arbeider mer utadrettet med systemisk veiledning og kompetanseheving i skolen.

Negative: Teamet er satt sammen av dyktige fagpersoner. Deres kompetanse er viktig for kommunen. Skolene vil kunne oppleve å stå mer alene i læringsmiljøsaker.

Reduksjon i bruk av assistenter

Hva handler dette om:
I BDO sin tjenestegjennomgang fremkom følgende: «*Sammenlignet med Elverum og Larvik har Halden et høyt antall assistentårsverk per hundre lærerårsverk de siste årene. Skoleåret 2019/2020 har Halden 26,5 antall assistentårsverk per hundre lærerårsverk, mens tilsvarende for Elverum og Larvik var henholdsvis 16,7 og 18,0. Antallet har også vært økende, antall assistentårsverk per hundre lærerårsverk økt fra 22,4 i 2017-2018 til 26,5 i 2019-2020.*». Dette har endret seg lite gjennom det siste skoleåret.

Hvorfor:
I 2022 må Haldenskolen arbeid målrettet med å redusere antallet assistenter i skolene. Det er særlig to

sider som må ses nærmere på: Bruken av assistenter til det som ikke er vedtaksfestet, og bruken av assistenter til elever som har fått spes.ped. I løpet av de siste årene har det vært en svært stor økning i assistentbruken i skolen. Dette har skjedd i en periode hvor det samtidig har blitt en reduksjon i elevtallet. Reduksjonen i elevtallet vil holde frem den kommende 10-årsperioden. Utviklingen i assistentbruk fremstår uproporsjonal når en sammenligner med andre kommuner, og det må tas grep for å stagge utviklingen og redusere antallet assistenter.

Hva blir resultatet:
Det vil fortsatt være slik at elever med vedtak skal ha det de har krav på. På samme tid så må det tenkes nytt fra skolene og lagene rundt barna; er det slik at utfordringer kan løses på andre måter enn at det tilføres en voksenperson? Forskningen viser at en sterkt bør vurdere andre alternativer.

Alternativer:
En kan fortsette som tidligere, og med deltakelse i Oppfølgingsordningen, så kan en selvsagt også oppnå effekter på dette området, men da må en se det i et enda mer langsiktig perspektiv.

Hvilke positive og negative effekter kan dette få?

Positive: Når en ser hen til forskningen, så er det dessverre lite som støtter at assistentbruk vil styrke elevers utvikling og mestring i skolen.

Haldenskolen må lykkes i det kommende året med å øke antallet barn som mestrer og lykkes i det ordinære løpet. Til syvende og sist så må disse grepene også bidra til at en klarer å kutte i assistentbruken. Det vil legges en plan sammen med skolene som konkretiserer hvordan hver skole skal endre arbeidsprosesser og hvordan en skal skape en økonomisk effekt av dette.

Negative: Mye av assistentbruken er vedtaksfestet, dette kan en ikke endre på i det korte løpet. Disse endringene må henge sammen med større og mer strukturelle endringer som bidrar til at Haldenskolen blir enda mer inkluderende i tiden framover, og at en løser utfordringer på en annen måte enn det en kanskje har gjort de siste årene.

Haldenskolen har dyktige ansatte i alle ledd, og det må understrekes at dette ikke går på skikkethet eller andre kvalitative parameter, men at skolen bør løse sine utfordringer med andre utgangspunkter.

Undervisnings- og læremateriell

Hva handler dette om:
Læremidler kjennetegnes ved at det er utviklet til bruk i opplæringen og dekker elementer i læreplanverket. Det omfatter både trykt og digitale elementer som benyttes i opplæringen. I Halden er det 1:1 dekning av digitale enheter. Det medfører et mindre behov for engangsbøker og kladde-/skrivebøker.

Hvorfor:
Det arbeides nå med vurdering av læremidler i norsk, engelsk og matematikk i grunnskolene i kommunen. Ved innkjøp av lisenser til flere skoler, kan prisen per lisens synke.
Ved systematisk arbeid med opplæring, både av elever og ansatte, knyttet til bruk av de digitale enhetene i opplæringen vil behovet for engangsbøker og kladde/skrivebøker kunne synke.

Hva blir resultatet:
Skolene kjøper inn færre engangsbøker og elevene får mindre tilgang til bøker de kan skrive i (kladdebøker).

Alternativer:
Utarbeide en oversikt over skolenes innkjøp av undervisningsmateriell, inkl. engangsbøker, og kontormateriell, skolenes tilgang til trykte læremidler og skolenes tilgang til digitale lisenser. Dette medfører ikke kutt i 2022, men kan gi en oversikt og grunnlag for et eventuelt mer målrettet kutt i 2023.

Hvilke positive og negative effekter kan dette få?
Positive: Elevene vil få utviklet sine digitale ferdigheter og kan benytte de digitale enhetene i større grad i forbindelse med læring.

Negative: Kuttet kan medføre at elevene ikke får den tilgangen de trenger i opplæringen til trykte og digitale læremidler, og at fagstoffet de møter ikke har vært gjennom den kvalitetskontrollen og helhetstanken tekster og oppgaver i en lærebok har vært.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Barnehage

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Score i foreldreundersøkelsen (tilfredshet)		4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Andel godkjente helsefremmende kommunale barnehager		83,3 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Antall saker meldt til Drøftingsteam av kommunale barnehager		0,0	5,0	15,0	15,0	15,0	15,0

Skole

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Mobbing 7. trinn		13,2 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Mobbing 10. trinn		5,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andel elever med spesialundervisning		8,8 %	9,1 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %
Overgang fra grunnskole til videregående skole		98,5 %	98,5 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Motivasjon (fra Elevundersøkelsen)		0,0	3,5	4,0	4,0	4,0	4,0
Antall saker der PPT bistår med systemrettet arbeid		0,0	28,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Saker Læringsmiljøteam		0,0	21,0	40,0	40,0	40,0	40,0

Barnevern

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel undersøkelser innenfor frist		91,7 %	91,3 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel barn med tiltak som har tiltaksplan		85,5 %	74,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel barn under omsorg med omsorgsplan		100,0 %	95,8 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fosterbarn som kommunen har tilsynsansvar for (under 18 år) som har fått tilsynsbesøk oppfylt		92,3 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk		23,6	19,9	17,0	17,0	17,0	17,0

Helsestasjon

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel barselbesøk av jordmor innen 4 dager etter utskrivelse fra sykehus		38,0 %	29,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel hjemmebesøk av helsesykepleier før barnet er 10 dager		58,0 %	60,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd.		38,3 %	73,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd.		59,0 %	89,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Kommunalavdeling Helse og mestring

Fra økonomiplan 2022-2025 til budsjett 2022

Kommunalavdeling Helse og Mestring driftes stramt i 2021 og samtidig har kommunalavdelingen betydelige tiltak i 2021 og over 2022. Det jobbes målrettet mot å effektivisere, samtidig som det skal være forutsigbare, trygge og fleksible tjenester til innbyggerne. Dette medfører et stadig fokus på forenkling, fornying og forbedring av tjenestene, kompetanse, organisasjon og ledelse. Ved å ha et kreativt og utforskende blikk på dagens praksis, vil helse og mestring kunne tilpasse seg og fange opp nyvinninger, og dermed kunne utvikle tjenestene i tråd med fremtidens behov. Dette arbeidet fortsetter i 2022.

Helse og mestring i Halden kommune skal være en bærekraftig sektor som forvalter tilgjengelige ressurser på en god måte. I årene fremover vil andelen av befolkningen som jobber og betaler skatt bli mindre, og kostnader til pensjoner og helse- og omsorgstjenester øker. Denne utviklingen har startet, noe som merkes ved at det er flere som har behov for tjenester og omfanget av tjenester økte i 2021 og forventes å øke ytterligere i 2022. En eldre befolkning betyr også at det blir færre hender til å utføre oppgavene. Denne utviklingen krever at sektoren og Haldens innbyggere må være åpne for nye løsninger, være kreative, utforskende og tilpasningsdyktige.

Inntekt fra staten for å dekke kostnader til ressurskrevende tjenester har blitt kuttet i statsbudsjettet hvert år, og er også lagt frem som forslag i årets statbudsjett. For Halden kommune utgjør økt innslagspunkt utover pris og lønnsvekst et bortfall av inntekt tilsvarende 3,5 millioner for 2022. Dette skaper stadig større utfordringer i forhold til å gi tjenester til brukere med omfattende behov for tjenester, særlig når det sees opp mot at flere og flere tjenester rettighetsfestes. BPA ordningen og utvidelsen av denne er et eksempel på en kostnadskrevende rettighet som ikke er finansiert med økte overføringer til kommunen, men altså stadig kutt i kompensasjonsordningen. Det er samtidig et svært stramt budsjett som fremlegges for 2022 med lite midler for å håndtere flere og nye brukere med omfattende behov enn de kommunen ivaretar i dag. Hvert år legges inn en budsjettpost for å kunne gi tjenester til nye brukere som har store og omfattende behov for tjenester. Det har ikke vært handlingsrom for å holde nivå på denne budsjettposten tilsvarende tidligere år. Dette gir en vesentlig risiko i årets budsjett.

Fremtidens helse- og omsorgstjenester handler om å skape forutsetninger for gode og likeverdige tjenester for et antatt høyere antall brukere og for et større mangfold av brukere. Dette innebærer at tjenestene må ha en kapasitet som står til behovene de ulike gruppene har.

De ansatte er kommunens viktigste ressurs. Ved å etablere gode fagmiljøer med mulighet for utvikling og innovasjon øker sjansen for å tiltrekke og beholde gode fagfolk. Ved å stimulere til fagutvikling, videreutdanning og kompetansehevende aktiviteter øker kvaliteten på de tjenestene kommunen yter overfor befolkningen. Noen yrkesgrupper er en knapphetsressurs. Det er derfor utarbeidet en strategi for å rekruttere og beholde sykepleiere for å sikre denne kompetansen i avdelingene. Kommunalavdelingen skal i gang med tilsvarende strategi for vernepleier da det er kritisk behov for denne faggruppen. Det er lagt inn kr. 3,5 mill til gjennomføring av strategiene, som anses helt avgjørende for å kunne ha forsvarlig sykepleierdekning og vernepleierdekning.

I budsjett for 2022 vil den røde tråden handle om å bygge opp under mestring hos hver enkelt, ha riktig nivå og en effektiv drift av et bredt spekter av tjenester, bedre pasientflyt og koordinering, gjennomføring av eldrereformen “Leve hele livet”, bedre tilrettelagt botilbud for sårbare grupper, særlig innenfor rus - og psykiatri og videre innfasing av velferdsteknologi og digitale løsninger i alle sektorer.

Bo - og miljøarbeidertjenesten som gir tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne har gjennomført store endringer i 2021. Avlastningstjenester er tatt over i kommunal drift fra private aktører og det er etablert en ny bolig i Aspeveien med 10 boenheter. Digitale hjelpemidler og velferdsteknologi er i en startfase og vil være satsningsområde i 2022. Det er et mål å bygge opp under egenmestring og trygghet for brukergruppen. Det gir mestringsfølelse å kunne klare så mye som mulig av hverdagen og aktiviteter selv. Der ulike digitale løsninger kan bidra, vil dette testes ut og innfases. Det vil også gi muligheter for lavere tetthet av ansatte rundt brukerne. Digitale løsninger skal være førstevalg.

Ordningen med statlig finansiering for deler av kostnadene til "ressurskrevende brukere" opphører fra fylte 67 år. Personer innenfor dette område oppnår høyere levealder akkurat som andre innbyggere. Det kommunen erfarer er derfor at vi får flere brukere som har omfattende tjenester i egen bolig som fyller 67 år og hvor refusjonsordningen bortfaller. Kostnadsnivå rundt en enkeltbruker varierer her fra 1,8 mill pr. år til 8 mill pr. år. Når refusjonsordningen bortfaller pga. alder medfører dette store økonomiske utfordringer. Forventningen fra statlig hold er at personer da skal inn under ordningene som gjelder for eldreomsorgen. Personer som har hatt tett bemanning rundt seg mer eller mindre hele livet vil imidlertid ikke kunne nyttiggjøre seg en sykehjemsplass eller omsorgsbolig for eldre uten forsterkede tiltak. I Halden har vi flere som fyller 67 år de nærmeste årene. Det er derfor lagt inn et tiltak om å organisere tjenester til eldre med omfattende tjenestebehov på en annen måte enn i dag. Når inntekten bortfaller, må også utgiftsnivå ned. Det er derfor lagt inn et tiltak som utgjør en utgiftsnedgang på 1.2 mill ved å organisere denne tjenesten annerledes. Riktig boligstruktur, bemanning med rett kompetanse og riktig sammensetning av tjenester anses å gi en slik effekt. Tiltaket må det jobbe med inn i 2022 og i årene fremover.

Overordnet satsning på livslange tjenester vil få betydning for enheten.

Rus – og psykisk helse er styrket med FACT team, tjenester til 16 år mot tidligere 18 år, samt «rask psykisk helsehjelp». Dette er tre store prosjekter som etableres i 2021 og vil gå over i 2022. Tjenesten er styrket med etterlengtet psykolog. Tjenesten har jobbet godt med å øke aktivitetstilbudet og gi gruppebasert behandling/ oppfølging i 2021. Dette vil være fokusområder i 2022. Samtidig får kommunen stadig dårligere pasienter som trenger et botilbud med tett oppfølging. Det vil derfor være behov for å styrke botilbudet til brukergruppen innenfor psykisk helse og rus, og særlig for pasienter med både rusutfordringer og psykiske lidelser (ROP - pasienter). En satsning i 2022 vil derfor være å prosjektere og starte etablering av et bedre botilbud for ROP - pasienter på Nedre Hola. Konseptet skal utarbeides i 2022 i samarbeid med ideelle organisasjoner. Målet er kunne gi et trygt sted å bo hvor grunnleggende behov for hygiene, ernæring, sosial kontakt ivaretas. Først når grunnleggende behov er ivaretatt vil pasienten kunne være mottakelig for behandling innenfor rusomsorgen og/ eller psykiatrien. Målet er derfor videre å skille boligtilbudet hvor hovedfokus er botrening og behandlingstjenestene hvor hovedfokus er å helsehjelp. I tett samarbeid med ideelle organisasjoner og frivillige, vil kommunen kunne oppnå et konsept som er ivaretakende og trygt.

Det er ikke funnet handlingsrom for å legge inn driftsmidler til nytt konsept på nedre Hola i 2022 innenfor de budsjettrammer som er tilgjengelig. Men, det er lagt inn som en ønsket styrkning dersom statsbudsjettet eller andre forhold gir mulighet for slik styrkning. Ønsket styrkning tilsvarer 1,2 mill.

Halden helsehus flytter høsten 2022 inn i moderne og fremtidsrettede lokaler med moderne teknologiske løsninger som skal legge til rette for riktig og forsvarlig pasientbehandling, godt

arbeidsmiljø og effektiv drift. Flere av tjenestene samlokaliseres for å styrke samhandling og gode pasientforløp. Det må derfor kunne forventes en innsparing i driftskostnader, samtidig som pasientlogistikk og pasientbehandling styrkes. Det er lagt inn et tiltak om samdriftsfordel som utgjør en innsparing på 0,5 mill.

Det er lagt inn en styrkning til bakvaktsordning for legevakt og daglegeberedskap tilsvarende 2 mill, da dette er lovpålagt og ikke oppfylt slik det er i dag.

Øvrige tjenester i enhet Helsehus er lagt med samme driftsnivå som i 2021. Det vil imidlertid bli krevende å få driften tilbake til ordinær drift etter pandemien, da enheten har flere årsverk som har jobbet med pandemirelaterte oppgaver. I tillegg har effektiviseringstiltak fra budsjett 2021 blitt utsatt pga. pandemien og må sikres gjennomført i 2022. Enhet helsehus er den enheten som har hatt flest og mest omfattende Covid 19 tjenester.

Pasientflyt og pasientlogistikk er satsningsområder som involverer enhet Helsehus. I tillegg er rehabilitering, forebyggende tjenester og mestringsfokus fremtredende i arbeidet.

Sykehjem driftes effektivt i 2021 og det legges ikke opp til økning av antall sykehjemsplasser. Det har vært jobbet målrettet mot å øke kompetansen innenfor demensomsorgen og dette vil fortsette. Fra 1.10.21 ble en avdeling endret slik at personer med utfordrende adferd som en del av sykdomsbilde skal få et riktig tilbud. Helårseffekten av denne endringen er lagt inn for 2022. I tillegg er det et mål å ruste flere sykehjemsavdelinger til å kunne håndtere personer med adferdsmessige utfordringer, og hvor det kan være kombinasjon av ulike diagnoser. I tillegg er opplæring og oppfølging av pårørende til personer med demens vesentlig i årene som kommer. Tett samarbeid med frivillige og interesseorganisasjoner er viktig i dette arbeidet og i tråd med den nasjonale satsningen «Leve hele livet». Ernæring, aktivitet og et godt dagtilbud er viktige også i 2022, og tiltakene i “Leve hele livet” reformen tas inn fortløpende.

Koordinerende enhet har få årsverk i forvaltningsenheten i forhold til oppgaver, noe som får betydning for tilgjengelighet og responstid. Enheten har fortsatt fokus på digitalisering av arbeidsoppgaver. Enheten vil driftes på samme nivå i 2022 som i 2021. Det er ikke funnet rom til økning av omsorgslønn til tariff. Økning av omsorgslønn til tariff anses å ha en kostnad på 2.5 mill. For å kunne ha en økt satsning på husbankens virkemidler i det boligsosiale arbeidet er det et mål å kunne styrke ressursen som ivaretar dette arbeidet, men det er ikke funnet handlingsrom for slik styrkning i 2022.

Hjemmebaserte tjenester og tilrettelagte boliger vil måtte håndtere økning i oppdrag fremover i tråd med strategien om at flere skal bo hjemme lenger. Med økt volum i tjenesten er det lagt opp til en økning i driftsrammen for enheten tilsvarende 4,8 mill. Samtidig er det lagt opp til effektiviseringstiltak i form av digitale verktøy tilsvarende 1 mill. Noen oppgaver som utføres av hjemmesykepleien i dag anses å kunne overtas av digitale løsninger. Antall tilsyn skal ned og medisinutdeling skal endres. Tilrettelagte boliger er i startgropen med digitalisering i større grad ved innføring av trygghetsalarmer, sensorikk og andre velferdsteknologiske løsninger. Tjenestene er samtidig i stor endring, og pågående omorganisering, digitalisering og ny driftsform er igangsatt. Tjenesten har fått styrkning utover styrkningen i økonomiplan, men likevel ser vi behovet for ytterligere styrkning på 3 mill som et ønsket tiltak for å dekke opp underdekningen. Det er ikke funnet handlingsrom for dette innenfor tilgjengelige rammer, men er lagt som ønsket tiltak ved økt handlingsrom. Gradvis endring av driften på Hagegata og Brygga følges i tråd med økonomiplan, og planleggingsarbeidet pågår høsten 2021.

Fokus og prioriteringer for budsjett 2022

Tjenestene innenfor kommunalavdeling Helse og Mestring skal gi forsvarlige og riktige tjenester til en aldrende befolkning og bidra til at vi ivaretar **FNs bærekraftmål nr. 3 "God helse og livskvalitet".**

I tillegg til å ha en aldrende befolkning medfører folkehelseprofilen for Halden at behovet for tjenester er stort i alle aldersgrupper og større enn gjennomsnittet i Norge. Halden har en høyere andel personer under 67 år med omfattende bistandsbehov enn snittet i Østfold og kostragruppe 13. Medisinsk framskritt tilsier samtidig at vi stadig lever lenger med betydelig medisinsk oppfølging og behandling. For Haldens del ser vi summen av dette i at en vesentlig del av tjenesteytingen skjer i gruppen 0-67 og 67-80 år. Eldreomsorgen defineres normalt å være de over 80. Utfordringbildet er omfattende. Halden kommune skal være en fremoverlent og innovativ kommune som tør, for å møte fremtiden. I tillegg må kommunen klare å prioritere ressursene riktig, endre drift og organisering, samt "slutte å gjøre" noe av det vante. Endring er smertefullt, men helt nødvendig for å sikre at innbyggerne i kommunen skal få forsvarlig helsehjelp når de trenger det.

Forventningene til offentlige helsetjenester er høy og stigende. Dagens generasjon stiller større krav til innhold og kvalitet. Nivå og forventinger til helsetjenestene må det jobbes med slik at forventninger og mulighet for leveranse samsvarer.

Covid 19 har satt sitt preg også på 2021 og vil gjøre det i tiden fremover, samtidig som det er et mål "å leve" så normalt som mulig under den gitte situasjonen.

Et tilbakeblikk: Kommunalavdelingen har de siste årene vært gjennom store endringer. Eget senter for Rus - og psykisk helse er etablert på St. Joseph, nytt sykehjem på Bergheim er i drift, nytt dagsenter for personer med demens er åpnet på Bergheim, bolig for personer med nedsatt funksjonsevne er etablert på Idd og Aspeveien. Virtuell korttidsavdeling er i drift og under videre utvikling, ny webløsninger er klar noe som gir et bedre brukergrensesnitt. Helsehuset «bor» midlertidig på Karrestad i påvente av nytt hus, og nye tilrettelagte boliger er etablert på Bergheim. I tillegg er det satset på kompetanseheving av egne ansatte, både ved å utdanne ufaglærte til å bli faglærte og ved omfattende kurs og videreutdanning hvor det løpende er søkt kompetansemidler fra statsforvalteren. Ny organisering av fag - og kvalitetsarbeidet, samt budsjettkontroll har vært viktige fokusområder. Det er etablert team for innovasjon og digitalisering og det er flere satsninger innenfor velferdsteknologi. Det er avgjørende at nye steder får tid til å finne sin kultur, arbeidsform og innhold. Det fordrer tålmodighet, samtidig som kommunalavdelingen skal satse videre i 2022.

Prioriteringer:

Konsept for trygghetsboliger er under etablering på Bergheim med en noe forsinket oppstart pga. pandemien. En viktig satsning for å prøve ut nye konsepter med bruk av ulik velferdsteknologi, som ivaretar at eldre kan bo i egen leilighet og være så selvhjulpne som mulig. Trygghet, fellesskap og livsglede vil være førende for konseptet. Det er etablert en testleilighet for velferdsteknologi med ulik type teknologi som innbyggere kan besøke og teste selv. Erfaringer herfra vil både tas med inn i trygghetsboligene og inn mot hjemmeboende (både med og uten bistand fra hjemmesykepleien). Det er derfor foreslått å sette av investeringsmidler hvert år for å sikre at kommunen til enhver tid er oppdatert på ny teknologi som fungerer. Gevinstrealisering før det tas i bruk vil være styrende for hva som velges.

Forebyggende arbeid i form av hverdagsrehabilitering, egne rehabiliteringsplasser på Helsehuset, trimgrupper og lavterskeltilbud innenfor rus - og psykisk helse videreføres. Ulike dagtilbud for eldre og personer med demens anses å forebygge funksjonsfall, samtidig som det fylle dagene med innhold for

den enkelte. Gode dagsentertilbud vil forsinke behovet for sykehjemsplass, være et godt tilbud for brukeren og være en avlastning for pårørende. Dette prioriteres i 2022 og er i tråd med “Leve hele livet" reformen”.

Utvidet bruk av grupper og mindre 1-1 tjenester sikrer økt utnyttelse av tilgjengelige ressurser og er med på å gi tilhørighet og bidrar til sosiale arenaer.

Aldersvennlig og demensvennlig samfunn er gode strategier for å møte den aldrende delen av befolkningens evne til å mestre eget liv og bli møtt riktig og godt av ulike aktører i samfunnet. NOU "Leve hele livet" og "demensvennlig samfunn" i samarbeid med demensforeningen vil være viktige retningslinjer.

Hjemmesykepleien foreslås i budsjett 2022 å styrkes for å sikre at tjenesten klarer å håndtere tjenestemengden som har vært økende de siste årene. God hjemmesykepleie er viktig for at innbyggerne skal kunne være trygge i eget hjem, samt klare å bo hjemme med sykdom eller funksjonsfall som følge av alderdom. Styrkningen er delt i to, hvorav en andel på 4,8 mill er lagt inn i budsjett og vil være med på å få fast tilsette inn i stillinger for å dekke dagens behov i stedet for utstrakt bruk av vikarer. Det har vært en jevn økning av oppdrag i 2021 og det er ønskelig å styrke grunnbemanningen for å håndtere økningen.

Ansatte er den viktigste ressursen og tjenestens ansikt utad mot de ulike brukergruppene. Gode arbeidsvilkår, gode turnuser og mulighet for kompetanseheving er viktig for å sikre dette. Samtidig skal samfunnsoppdraget og tjenester leveres til det beste for brukeren. Heltidssatsningen vil være med på å gi gode og stabile arbeidsplasser, kontinuitet for tjenesten og færre ansatte for den enkelte leder å følge opp. Heltid er et ledd i å nå FNs bærekraftmål nr. 5 "sikre likestilling mellom kjønnene". Det har vært ønske om å kunne legge inn 5 millioner for å styrke heldetidsandelen i helse. Det er ikke funnet dekning for dette i rammen som er tildelt, men er lagt inn som et tiltak som er ønskelig hvis det vil komme et handlingsrom for dette i statsbudsjettet.

Det må legges riktig nivå på tjenestene, både i omfang og kvalitet, for å klare å sikre forsvarlighet og nødvendig tjenestetilbud, jf. FNs bærekraftmål nr. 11 " Bærekraftige byer og lokalsamfunn". Det er stadig økende forventninger til tjenestene, og forventningene samsvarer ikke med tilgang på ressurser, verken økonomisk eller personellmessing. God kommunikasjon og god brukermedvirkning vil være av vesentlig betydning for å sikre riktig forventning og at kommunen prioriterer ressursene riktig. FNs bærekraftmål nr. 16 "Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner" vil legge føringer i dette arbeidet. Dette innebærer også økt fokus på samarbeid med ideelle organisasjoner og frivillige.

Helse og Mestring er alle ansatte fra ledere til helsepersonell i ytterste ledd. Kun som team og i godt samarbeid vil kommunalavdelingen lykkes med alle oppdrag. FNs bærekraftmål nr. 17 "Samarbeid for å nå målene" samsvarer godt med kommunalavdelingens visjon "**Sammen om et godt liv**- tjenester basert på faglighet og brukermedvirkning, som ivaretar trygghet, verdighet og mestring". Tverrsektoriell og tverrfaglig samarbeid blir viktige satsningsområder i 2022, og nye modeller for samhandling skal skapes.

Kommunalavdelingen vil bidra til å sikre FNs bærekraftmål nr. 13 "Stoppe klimaendringene" ved å ha klima og Co2 avtrykk som en del av vurderingen i alt vi gjør. Dette vil synes i investeringer og driftsmetoder. Det vises til fokus på matsvinn på sentralkjøkkenet og i all matlevering, mindre bruk av plast og miljøvennlige materialvalg og byggemetoder.

Det er fortsatt stor mangel på utdannet helsepersonell og Halden konkurrerer med landets øvrige kommuner og sykehus om tilstrekkelig og kompetent personell. En stadig oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenesten til kommunen betinger også økt fokus på kompetanseutvikling. Helse og

mestring satser derfor i planperioden på strategisk arbeid med kompetanseplaner og rekrutteringsstrategier med tiltak og incitamenter innenfor de økonomiske rammebetingelser. Det er lagt inn en styrkning på 3.5 mill til gjennomføring av ny strategi og handlingsplan for å rekruttere og beholde sykepleiere.

Den fremtidige utviklingen i helse- og omsorgstjenestene i Halden skal være kjennetegnet av at det vil være kommunens hjemmebaserte tjenester som i første rekke skal håndtere det økte antallet pasienter og oppdrag som vil komme i årene fremover. Det vil kreve riktig antall og godt fungerende korttids, og avlastningsplasser. De tradisjonelle langtidsplassene ved sykehjemmene vil i første rekke bygges opp rundt mennesker som ikke er i stand til å mestre egen hverdag i eget hjem, og hvor det er uforsvarlig å fortsatt bo hjemme. Langtidsplasser sykehjem må også være godt tilrettelagt for personer med demens, da dette er en gruppe som vil øke i årene fremover. Det jobbes mot å ha en systematisk og samlet fagkompetanse rundt personer med demens. Vi ønsker helse og omsorgstjenester som sikrer helhetlig og samordnet helsetjeneste som gir faglig forsvarlige tjenester med kvalitet, god pasientflyt og som sikrer best mulig ressursutnyttelse. Fokus og prioriteringer for budsjett 2022.

Nytt i 2022 er konsept: Forebyggende helseveiledning for seniorer hvor det skal settes et tverrfaglig team som driver oppsøkende virksomhet mot eldre fra de fyller 75. Alle skal få tilbud om et hjemmebesøk eller samtale på kontor for generell helseveiledning som handler om mestring og planlegging av egen alderdom, samt kartlegge og iverksette forebyggende tjenester der det er riktig. Det er dessverre ikke funnet handlingsrom for å styrke med 2 årsverk til en slik tjeneste som ønsket. Konseptet er i tråd med Leve hele livet og bør prioriteres dersom det finnes handlingsrom. Forebyggende helseveiledning vil uansett være et viktig forebyggende tiltak og det vil søkes tilskudd for igangsetting.

I 2022 vil det iverksettes et større pasientflytprogram for å gå igjennom tjenesten fra søknad kommer inn til tjeneste er iverksatt og eventuelle endringer underveis. Modellen for gode pasientforløp vil benyttes. Målet er å sikre at saksflyten og tjenesteleveranse er så optimal som mulig. I tillegg er målet å avdekke forbedringsområder og muligheter for sterkere tverrfaglig samarbeid.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett	**670 004**	**670 004**	**670 004**	**670 004**
Sum Vedtak forrige periode	**-13 995**	**-13 995**	**-13 995**	**-13 995**
Sum Demografijustering	**2 506**	**2 528**	**3 397**	**4 149**

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Sum Budsjettendring i år	**-235**	**-235**	**-235**	**-235**
Sum Lønns- og prisvekst	**13 861**	**34 785**	**57 019**	**79 093**
Konsekvensjustert budsjett	**2 137**	**23 083**	**46 186**	**69 012**
Innsparingstiltak				
Endring fra demens til adferdsavdeling	-1 000	-1 300	-1 800	-2 300
Hagegata fra bemannet trygghetsbolig til boliger med ambulant tjeneste	-500	-2 000	-2 000	-2 000
Innfasing av digitale løsninger i hjemmebaserte tjeneste (hjemmesykepleie og tilrettelagt bolig)	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Nedskalering Brygga tilrettelagte boliger med bemanning	-1 000	-2 000	-3 400	-3 400
Organisering av tjenester til ress.krevende brukere over 67	-1 200	-2 000	-2 000	-2 000
Samdrift nytt helsehus	-500	-1 000	-1 500	-1 500
Styrking forebyggende arbeid - leve hele livet	0	1 600	3 000	3 000
Styrking hjemmebasert	1 000	2 000	3 000	3 000
Styrking rus- og psykisk helse	0	700	700	700
Styrkning rekrutteringsstrategier for kompetanse som er vanskelig å rekruttere	500	1 000	1 000	1 000
Sum Innsparingstiltak	**-3 700**	**-5 000**	**-6 000**	**-6 500**
Nye tiltak				
Rammetilføring	6 001	0	0	0
Styrking hjemmebasert mestring	1 000	2 000	2 500	3 000
Styrking psykisk helse	700	0	0	0
Styrking ressurskrevende brukere over 67år	3 000	3 000	3 000	3 000
Sum Nye tiltak	**10 701**	**5 000**	**5 500**	**6 000**
Nye tiltak og realendringer budsjett	**7 001**	**0**	**-500**	**-500**
Konsekvensjustert ramme	**679 142**	**693 087**	**715 691**	**738 516**
Ramme 2022-2025	**679 142**	**693 087**	**715 691**	**738 516**

Innsparingstiltak

Endring fra demens til adferdsavdeling

Beskrivelse:

Det har vært en gjennomgang av bemanningsfaktor og pleiefaktor for alle sykehjem og vi anser at vi ligger noe lavere enn nærliggende kommuner ifht. bemanning innenfor demensomsorgen. Dette er i samsvar med innfasing av teknologi og i tråd med ønsket utvikling. Samtidig anses det ikke mulig å redusere bemanningsfaktoren ytterligere. Vi har imidlertid svært høy pleiefaktor på forsterket avdeling innefor demens, samtidig som vi ser en utvikling av personer med adferdsutfordringer og hvor det er flere diagnoser, deriblant demens. Ved økt kompetanse i forhold til adferd og årsak som ligger bak og hvordan møte, anses det riktig å endre brukergruppe og gå ned på pleiefaktor på forsterket avdeling.

Gjennomføring:

Solheim avd E har i dag en meget høy pleiefaktor, avdeling E er forsterket avdeling. Her er bemanningen 3 på dag og 3 på kveld, 1 på natt på 6 pasienter.

For å redusere bemanningen, ønske vi å øke kompetansen og skaffe oss erfaring fra nærliggende kommuner, som har klart å opprettholde forsvarlig drift med redusert bemanning. Dette er et krevende tiltak, hvor vi må trygge ansatte at de vil kunne ha forsvarlig drift og oppleve at de er trygge på jobb. Målet er samtidig å ivareta personer hvor den atferdsmessigere fungeringen er utfordrende.

Konsekvenser:

Tiltaket bygger på tiltak vedtatt i 2021og det er lagt inn helårseffekt fra 2022.

Hagegata fra bemannet trygghetsbolig til boliger med ambulant tjeneste

Beskrivelse:

Helse og mestring i Halden kommune har som mål at velferdsteknologi er en integrert del av kommunes tjenestetilbud som bidrar til en tryggere, mer aktiv og selvstendig hverdag for innbyggere i Halden med behov for tjenester. Samtidig er mestring i egen bolig, med bistand fra ambulant tjeneste satsning fremover for å sikre ressurser for å kunne sikre et tjenestetilbud til alle. Halden ligger høyt på nivå av bemannet bolig i forhold til innbyggertall og antall eldre over 80. Det anses derfor riktig å endre driften på Hagegata fra stedlig tjeneste til ambulant tjeneste.

Gjennomføring:

Ved å ta nye løsninger i bruk vil teknologien bidra til:

- at brukerne av omsorgsteknologi opplever økt trygghet og mestring hjemme
- at pårørende opplever mindre bekymring
- ansatte opplever en bedre arbeidssituasjon
- at oppgavene kan bli løst på en bedre og smartere måte
- utsette behovet for mer ressurskrevende tjenester og effektivisering av tjenestene.

Samtidig vil ambulerende tjeneste, særlig hjemmesykepleie sikre personlig bistand der det er riktig og nødvendig.

Overgangen må planlegges godt og det sees mot en gradvis innføring.

Konsekvenser:

De ulike teknologiske løsningene vil være med på å kunne håndtere økt volum i tjenesten uten å måtte utøke antall årsverk tilsvarende. Dette vil være helt avgjørende for å oppnå det krav til effektivitet som er nødvendig for å møte fremtidens behov for helse – og omsorgstjenester.

Innfasing av digitale løsninger i hjemmebaserte tjeneste (hjemmesykepleie og tilrettelagt bolig)

Beskrivelse:

Helse og mestring i Halden kommune har som mål at velferdsteknologi er en integrert del av kommunes tjenestetilbud som bidrar til en tryggere, mer aktiv og selvstendig hverdag for innbyggere i Halden med behov for helse- og velferdstjenester.

Gjennomføring:

Ved å ta nye løsninger i bruk vil teknologien gi bidra til:

- at brukerne av omsorgsteknologi opplever økt trygghet og mestring hjemme

- at pårørande opplever mindre bekymring
- ansatte opplever en bedre arbeidssituasjon
- at oppgavene kan bli løst på en bedre og smartere måte
- utsette behovet for mer ressurskrevende tjenester og effektivisering av tjenestene.

Konsekvenser:

De ulike teknologiske løsningene vil være med på å kunne håndtere økt volum i tjenesten uten å måtte utøke antall årsverk tilsvarende. Dette vil være helt avgjørende for å oppnå det krav til effektivitet som er nødvendig for å møte fremtidens behov for helse – og omsorgstjenester

Nedskalering Brygga tilrettelagte boliger med bemanning

Beskrivelse:

Beboersammensetningen på Brygga har endret seg de siste årene og behovet for denne typen leiligheter har endret seg. Det jobbes derfor mot en gradvis nedskalering av Brygga som bemannet bolig. Leilighetene skal ettersom de blir ledige tildeles personer som mottar ambulante tjenester i kommunen, som for eksempel hjemmesykepleie eller uteteam.

Gjennomføring:

Leilighetene har fint beliggenhet og er godt tilrettelagt for beboere som trenger tjenester fra Halden kommune. Avdelingen er imidlertid ikke tilrettelagt for å ha en større ansattbase tilknyttet leilighetene og er således bedre egnet for personer som kan bo selv, men som trenger punktbistand og ambulante tjenester.

Beboere med 1-1 tjenester krever samtidig tett oppfølging, og det er viktig at ansatte og ledere er del av et større fagmiljø for brukere med store bistandsbehov.

Leilighetene er godt tilrettelagt for personer med fysisk funksjonsnedsettelser som trenger bistand til personlig stell og pleie, men som for øvrig mestrer dagliglivet selv. Leilighetene og driften kan således tilpasses denne brukergruppen, og hvor det i hovedsak gis tjenester punktvis (ved behov) og ikke konstant gjennom dagen. Det vil samtidig alltid vurderes hvorvidt tekniske hjelpemidler og digitale løsninger kan øke mestring av ulike oppgaver i hverdagen for den enkelte.

Boligen nedskaleres ettersom beboere avslutter leieforholdet. Det vil si at det ikke foretas nye tildelinger av leilighetene til personer med behov for 1-1 bistand eller mer.

Konsekvenser:

Endringen fra fast til ambulerende kombinert med teknologiske løsningene vil være med på å kunne håndtere økt volum i tjenesten.

Et driftssted avvikles over tid og i tråd med behovsendring.

Organisering av tjenester til ress.krevende brukere over 67

Beskrivelse:

Det vesentligste av inntektene (fra staten) bortfaller fra det tidspunktet en ressurskrevende bruker blir 68 år.

Gjennomføring:

Det medfører et behov for å kunne endre tjenestene fra en gitt alder. Tjenestene skal likevel være forsvarlige og formålstjenlige og bygge opp under at brukeren skal ha en god alderdom.

Konsekvenser:

Tiltaket å gi brukerene et tilpasset tilbud til aldersgruppen

Samdrift nytt helsehus

Beskrivelse:

Ombygging av helsehuset med flytting/samlokalisering av legevakten, helsekontoret, vaksinasjonskontoret, flyktningehelseteamet og kommunelegekontoret.

Prosjekt Helsehus vil sikre et fremtidsrettet tjenestetilbud som vil gi økonomiske driftsfordeler, bedre ressursutnyttelse og økt tjenestekvalitet, og som innfrir nye myndighetskrav til både forebygging, behandling og bedre samhandling (Jmf St.mld 47 Samhandlingsreformen; NOU 2015:17 Først og fremst):

Gjennomføring:

Fordeler ved samlokalisering av kommunelegekontoret, helsekontoret og legevakten i Helsehuset er en mer helhetlig og hensiktsmessig ressursutnyttelse av behandlende tjenester. En samordning av KAD, legevakt, kommunelegekontoret, helsekontoret og øvrig legetjeneste gir mulighet for bedre ressursutnyttelse med tanke på fag – og arbeidsoppgaver En slik samordning av tjenestene gir også fremtidige muligheter for å drifte en kommunal poliklinikk som drives av sykepleiere med lege i bakhånd.

Tiltaket er viktig for effektiv pasientlogistikk med en målsetting om at forebygging, helsefremming, utredning og behandling skal ytes nærmest mulig hjemmemiljøet til innbyggerne (LEON prinsippet).

Konsekvenser:

En samordning vil gjøre tjenestene mer robuste med hensyn til bemanning og vil medføre reduserte kostnader til vikarer og innleie fra byrå, da den enkelte tjeneste blir mindre sårbar

Styrking forebyggende arbeid - leve hele livet

Beskrivelse:

Det vil være behov for andre tjenester for å håndtere befolkningsendringen hvor andelen eldre i samfunnet øker. «Leve hele livet» er viktig grunnlag og satsningsområder for tjenesteutvikling innenfor eldreomsorgen. Det vil i årene fremover være fokus på forebygging og mestring, og kommunen skal

følge opp føringene i «Leve hele livet». Aktivitetstilbud, dagtilbud, ernæring, bistand til å mestre, sosiale arenaer og et samfunn som er godt tilrettelagt for å bli eldre er noen av satsningsområdene.

Dersom kommunen lykkes i å planlegge eldreomsorgen godt er det et mål å kunne håndtere noe av økningen uten tilsvarende økt ressursbruk, samtidig som livskvaliteten skal være god for den enkelte.

Gjennomføring:

Det skal være fokus på å mestre egen hverdag, gjerne med hjelp av ulike digitale hjelpemidler. Det medfører andre arbeidsoppgaver for ansatte, en endring av arbeidsmetode og behov for ny kompetanse. Gjennomføring av de ulike tiltak er delvis iverksatt, delvis under planlegging og delvis under utprøvring. Det vil parallelt jobbes med planer, prosjekter og piloter innenfor område.

Konsekvenser:

Forebyggende arbeid, nye tjenester og digitale løsninger skal medføre bedre ressursutnyttelse og fokus på mestring og livskvalitet hos den enkelte. At ansatte er trygge på de digitale løsningene er avgjørende for at brukerne også skal blir trygge, det samme gjelder troen på forebyggende arbeid og mestringstanken.

Styrking hjemmebasert

Beskrivelse:

Hjemmesykepleien vil måtte håndtere økning i oppdrag fremover i tråd med strategien om at flere skal bo hjemme lenger.

Gjennomføring:

Det er særlig utfordrende å jobbe i brukerens hjem og det stiller store krav til kompetanse og personlig egnethet hos ansatte. Ansatte viser hver dag fleksibilitet, effektivitet og tilpasningsevne.

Konsekvenser:

De møter brukere med svært ulike behov hvor både medisinske og personlige behov skal følges opp.

Styrking rus- og psykisk helse

Beskrivelse:

Det vil være behov for styrkning i denne tjenesten i årene fremover. Vi vet ikke ettervirkningen av pandemien og i tillegg er ventetiden opp mot 4/5 måneder, noe som anses å være for lang tid.

Gjennomføring:

Så langt i pandemien kan mye tyde på at flere personer vil ha behov for bistand i en kortere eller lengre periode pga. situasjonen som har vært i 2020/2021.

Det vil derfor jobbes mot å øke kapasiteten innenfor rus- og psykisk helse i planperioden.

Konsekvenser:

God psykisk helse og fravær av rusutfordringer er viktig for den enkeltes fungering og mestring av eget liv. Det er også vesentlig å ha fokus på dette i forhold til god folkehelse i befolkningen.

Styrkning rekrutteringsstrategier for kompetanse som er vanskelig å rekruttere

Beskrivelse:

De ansatte er kommunens viktigste ressurs. Ved å etablere gode fagmiljøer med mulighet for utvikling og innovasjon øker muligheten for å tiltrekke og beholde gode fagfolk.

Gjennomføring:

Ved å stimulere til fagutvikling, videreutdanning og kompetansehevende aktiviteter øker kvaliteten på de tjenestene kommunen yter overfor befolkningen. Fortsatt fokus på kompetanseplaner, kompetanseløft 2021-2024 og tett samarbeid med statsforvalteren for å legge til rette for kompetanseheving blant egne ansatte fortsetter.

Å øke stillingsstørrelsene mot en heltidspolitikk er et viktig satsningsområde i Halden kommune og egen prosjektstilling for oppdraget er under opprettelse.

Egne strategier for å rekruttere og beholde må utarbeides der det er behov og kommunen må ha betingelser som er konkurransedyktige, særlig der det er knapphet på kompetansegruppene.

Konsekvenser:

Riktig og tilstrekkelig kompetanse på hver arbeidsplass.

Nye tiltak

Styrking ressurskrevende brukere over 67år

Beskrivelse:

Det vesentligste av inntektene (fra staten) bortfaller fra det tidspunktet en ressurskrevende bruker blir 68 år.

Gjennomføring:

Det medfører et behov for å kunne endre tjenestene fra en gitt alder. Tjenestene skal likevel være forsvarlige og formålstjenlige og bygge opp under at brukeren skal ha en god alderdom.

Konsekvenser:

Tiltaket å gi brukerene et tilpasset tilbud til aldersgruppen

Styrkning rekrutteringsstrategier for kompetanse som er vanskelig å rekruttere

Beskrivelse:

De ansatte er kommunens viktigste ressurs. Ved å etablere gode fagmiljøer med mulighet for utvikling og innovasjon øker muligheten for å tiltrekke og beholde gode fagfolk.

Gjennomføring:

Ved å stimulere til fagutvikling, videreutdanning og kompetansehevende aktiviteter øker kvaliteten på de tjenestene kommunen yter overfor befolkningen. Fortsatt fokus på kompetanseplaner, kompetanseløft 2021-2024 og tett samarbeid med statsforvalteren for å legge til rette for kompetanseheving blant egne ansatte fortsetter.

Å øke stillingsstørrelsene mot en heltidspolitikk er et viktig satsningsområde i Halden kommune og egen prosjektstilling for oppdraget er under opprettelse.

Egne strategier for å rekruttere og beholde må utarbeides der det er behov og kommunen må ha betingelser som er konkurransedyktige, særlig der det er knapphet på kompetansegruppene.

Konsekvenser:

Riktig og tilstrekkelig kompetanse på hver arbeidsplass.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Bo og miljøarbeidertjenesten

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Legemiddelgjennomgang siste 12 mnd.		0,0	80,0	90,0	95,0	100,0	100,0
Vurdert av tannhelsepersonell siste 12 måneder for personer i samlokalisert bolig, i prosent		100,0 %	81,4 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Vurdert av lege siste 12 mnd.		0,0 %	77,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %

Halden Helsehus

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Beleggsprosent		0,0 %	80,0 %	80,0 %	85,0 %	85,0 %	90,0 %
Hverdagsrehabilitering		0,0	20,0	40,0	40,0	45,0	45,0
Overliggende pasienter sykehus		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

koordinerende

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Saksbehandlingstid Praktisk bistand opplæring, fra søknad mottatt til vedtak fattet.		10,0	12,0	3,0	3,0	2,0	2,0

Rus og psykisk helse

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Antall på ventelisten i psykisk helseteam		0,0	41,0	20,0	10,0	5,0	0,0
Tilbakemeldingsverktøy benyttes i samtalene.		0,0 %	0,0 %	60,0 %	70,0 %	80,0 %	100,0 %

Sykehjem

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Belegg dagsenter demens/ seniorer		70,0 %	80,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Legemiddelgjennomgang siste 12 måneder – langtid i prosent		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Vurdert av tannhelsepersonell siste 12 måneder – institusjon langtid i prosent.		30,0 %	60,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Hjemmebaserte tjenester

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
ATA - Ansikt til ansikt		59,0 %	59,0 %	59,0 %	60,0 %	60,0 %	65,0 %
Antall ernæringskartlagt i mestringsbolig - i		100,0 %	90,0 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %	1000,0 %

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
prosent av antall beboere gjennom året.							

helse og mestring

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Antall høyskole		43,0 %	43,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %
Antall faglært		42,0 %	42,0 %	48,0 %	48,0 %	48,0 %	48,0 %

Kommunalavdeling Teknisk

Fra økonomiplan 2022-2025 til budsjett 2022

Fra økonomiplan til budsjett

Teknisk har i økonomiplanen en ramme på 98,46 mill kr. I budsjett har teknisk på dette tatt ned 0,35 mill.kr i en for høy antatt prisvekst og videre 0.65 mill kr. som en følge av redusert overføring av frie inntekter fra staten over statsbudsjett.

I løpet av 2021 har vi sett at teknisk har vært sårbare da kommunalavdelingen i stor grad er avhengige av inntekter for å holde budsjett. Kommunalavdelingen har tatt tap på parkeringsinntekter som følge av lavere aktivitet i sentrum, tap på leieinntekter idrettshaller og ikke minst et tap på inntekt på Rokke avfallsplass som følge av et midlertidig stopp på inntak av forurensede masser.

Dette er vurderinger en må ta med seg inn i arbeidet med budsjett for 2022, men det er ikke funnet rom for å ta ned risiko.

Årets budsjett har vært utfordrende å lande og budsjett 2022 blir en videreføring av inneværende års drift risiko. Inntektssiden på Rokke avfallsplass må økes, og på området avgiftsparkering er målet å nå 2020 nivå igjen. I budsjett 2022 er inntektene ved Rokke oppjustert fra 16 til 19 mill.kr pr år. For neste år er det også allerede knust mye pukk som medfører en noe redusert risiko vedr driftskostnader.

Avgiftsparkering opprettholdes på et tilsvarende nivå som i 2021, ca 7 mill.kr.

Når det gjelder vedlikehold eiendom beholdes innsatsnivået på samme nivå som i 2021, ca 6 mill.kr.

Budsjett for området gatelys opprettholdes på samme nivå som for 2021. Det har vært høy aktivitet på området og det ansees nå ikke å ligge en for høy risiko i anslaget for 2022.

Det videre arbeidet med deponiutvidelse på Rokke vil ha stort fokus i 2022. I budsjett 2022 står Rokke alene for ca 20% av teknisk sin “tildelte ramme”.

Spennende blir det også å følge utviklingen på kommunale bryggeplasser, nå som grensen til Sverige er åpnet. Som kjent ønsker mange i Halden å ha båtplass i Sverige. Belegget har vært høyt på de kommunale bryggeanleggene i covid-perioden, og det er lagt arbeid i å forbedre enkelte anlegg ytterligere for å prøve å demme opp for utflaggingen.

På direktør teknisk sitt område er rammene noe redusert, dette medfører et redusert handlingsrom for uforutsette utgifter.

Avvik fra ramme i økonomiplan og budsjett kommer som følge av en indirekte inntekt fra VAR på 700 000 for dekning av økonomirådgiver. I tillegg er det i budsjett for 2021 lagt inn et tiltak på 1 mkr.

Dette er lagt inn basert på at funksjon 120 er høyere i Kostra enn sammenlignbare kommuner. Siden funksjon benyttes av flere kommunalområder er det lagt in en fordeling av tiltaket basert på andel av budsjett på funksjon 120, hvorav 46 767 er fordelt til kommunalavdeling teknisk. 1 mkr er også bevilget for dekning av ny arealplanlegger, samt en ekstra utgift på 857 275 som følge av flytting av økonomirådgiver.

Fokus og prioriteringer for budsjett 2022

Teknisk har et vidt spekter av oppgaver, og mange tjenester leveres 24 timer i døgnet året rundt.

Årets budsjett har vært utfordrende å lande og budsjett 2022 blir en videreføring av inneværende års drift, dog med større risiko. Spesielt gjelder dette inntektssiden på Rokke avfallsplass, men også på området avgiftsparkering. I budsjett 2022 er inntektene ved Rokke oppjustert fra 16 til 19 mill.kr pr år. For neste år er det også allerede knust mye pukk som medfører en noe redusert risiko vedr driftskostnader. Avgiftsparkering opprettholdes på et tilsvarende nivå som i 2021, ca 7 mill.kr.

Når det gjelder vedlikehold eiendom beholdes innsatsnivået på samme nivå som i 2021, ca 6 mill.kr.

Budsjett for området gatelys opprettholdes på samme nivå som for 2021. Det har vært høy aktivitet på området og det ansees nå ikke å ligge en for høy risiko i anslaget for 2022.

Det videre arbeidet med deponiutvidelse på Rokke vil ha stort fokus i 2022. I budsjett 2022 står Rokke alene for ca 20% av teknisk sin “tildelte ramme”. Vi har i 2021 sett hvor sårbar kommunalavdelingens økonomi er , med tanke på driftsstans på Rokke.

Teknisk vil også i 2022 videreføre et stort fokus på gjennomføring av hovedplan VA. Nytt vannproduksjonsanlegg på Asak vil sikre en trygg vannforsyning i tråd med Mattilsynets krav. Saneringsprosjekter videreføres i tråd med vedtatte planer.

Havneområdet har hatt en betydelig vekst i aktiviteten i 2021, og et er forventet at denne vil fortsette. Spesielt spennende er det å følge aktiviteten på kaifrontene hvor Nexans er en stor bruker. Havn søker å tilrette for næringslivet i Halden på best mulig måte. Spennende blir det også å følge utviklingen på kommunale bryggeplasser, nå som grensen til Sverige er åpnet. Som kjent ønsker mange i Halden å ha båtplass i Sverige. Belegget har vært høyt på de kommunale bryggeanleggene i covid-perioden, og det er lagt arbeid i å forbedre enkelte anlegg ytterligere for å prøve å demme opp for utflaggingen.

På direktør teknisk sitt område er rammene noe redusert, dette medfører et redusert handlingsrom for uforutsette utgifter.

Arbeidet med reguleringen av Næringsområde Svinesund fortsetter i 2022, videre vil arbeidet med Jernbanetomta gå inn i en viktig fase når en skal ut i markedet og se på evt samarbeidpartnere i et svømmehallperspektiv. Enhet plan-og miljø har også, som vedtatt i budsjett 2021 ansatt en person som nå er i gang med vedtatte områdereguleringer.

Brannstasjonen er midlertidig plassert på Vestgård. I 2022 er målet å komme et godt stykke på vei i prosessen knyttet til ny brannstasjon på vedtatt lokasjon på Remmen. Vi er her i samarbeid med kunsthistorisk museum vedr utgravinger i området. 2022 blir et viktig år for dette prosjektet, og målet er å komme godt i gang med gjennomføringsfasen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett	**90 479**	**90 479**	**90 479**	**90 479**
Sum Vedtak forrige periode	**-575**	**-575**	**-575**	**-575**
Sum Demografijustering	**-353**	**-235**	**-187**	**-345**
Sum Budsjettendring i år	**3 558**	**3 558**	**3 558**	**3 558**
Sum Lønns- og prisvekst	**6 575**	**5 904**	**6 109**	**9 165**
Konsekvensjustert budsjett	**9 205**	**8 652**	**8 905**	**11 803**
Innsparingstiltak				
ENØK- og effektiviseringstiltak	-685	-920	-1 115	-1 199
Sum Innsparingstiltak	**-685**	**-920**	**-1 115**	**-1 199**
Nye tiltak				
Reduksjon i vedlikeholdsmidler	-1 289	0	0	0
Styrke arbeid biologisk mangfold	250	250	250	250
Styrke klimamål	500	500	500	500
Sum Nye tiltak	**-539**	**750**	**750**	**750**
Nye tiltak og realendringer budsjett	**-1 224**	**-170**	**-365**	**-449**
Konsekvensjustert ramme	**98 460**	**98 961**	**99 019**	**101 833**
Ramme 2022-2025	**98 460**	**98 961**	**99 019**	**101 833**

Innsparingstiltak

ENØK- og effektiviseringstiltak

Kommunalavdelingen har allerede i flere år hatt søkelys på å finne smarte og kostnadseffektive løsninger i driften og avdelingen er i tillegg opptatt av å utnytte de stordriftsfordeler en kommune har ved å sikte på å løse oppgaver på tvers av avdelinger.

Kommunen har i dag mange store, eldre og flotte bygg i sin eiendomsportefølje. Det er svært ønskelig å kunne bevare verdiene, både økonomisk og historisk. Men det er like viktig å stadig følge med i utvikling, både i økonomisk og miljømessig sammenheng. Vi skal derfor fortsette å bytte ut eldre lysanlegg med LED-lys, vi skal videre ta sikte på og fortsatt fase ut oljefyringslanlegg, bytte til energiøkonomiske varmepumper, varmestyringssystem, ventilasjonsanlegg og fornybare energikilder. Videre skal man ta sikte på å ha tette konstruksjoner, isolerte vinduer og fornybare energikilder i våre nybygg.

Kommunen har store bygningsmasser og det viktig å forvalte disse på en forsvarlig måte. Vi skal i årene fremover fortsatt arbeide med å optimalisere de arealene vi forvalter og det skal være fokus på å avhende tomme bygg slik at andre kan få mulighet til å ta i bruk og utnytte arealene. Dette er ønskelig, både i et økonomisk og i et byutviklingsperspektiv. Tomme bygg utgjør en stor kostnad både med tanke på oppvarming, skadedyrkontroll, forsikring, kommunale avgifter samt ventilasjon- og brannvarslingsanlegg, men også med tanke på verdiforringelse.

Videre skal avdelingen har fokus på å optimalisere de arealer vi skal beholde for å få til lønnsomme og arealeffektive løsninger. Utstrakt bruk av hjemmekontor de siste året har vist oss at vi er omstillingsdyktige og at vi kan utføre en like god jobb selv om vi ikke har vår faste kontorplass med alt av utstyr tilgjengelig. Dette er interessante observasjoner som det er ønskelig å se videre på i perioden fremover.

Innenfor kommunalavdelingens driftsområder finner vi blant annet vaktmestertjenesten og fagarbeidere ved vår driftsstasjon på Sommerro. Her er det ønskelig å ha fagsammensetninger i tankene i videre utvikling slik at vi kan utnytte bred kunnskap på tvers av oppgaver og avdelinger. Det er mange aspekter ved å ha ulike fagsammensetning i slike grupper, ikke bare kan vi tilkalle hverandre ved behov og på den måten sikre at ressurser forblir innad i avdelingen i stedet for private aktører, men vi kan også lære mye av hverandre på tvers av avdelinger og oppgaver og på den måten utvikle oss enda et steg videre.

I tider med stram økonomi og knappe rammer er det fort gjort å spore seg inn på å holde kostnadene nede. En like viktig side av vår drift er inntektssiden. Vi utfører mange oppdrag for andre aktører, vi leier ut arealer, vi eier mange festetomter, parkeringsplasser og ikke minst; vi har stor mulighet til å motta tilskuddsmidler for å hjelpe til med å gjennomføre alle de gode tiltakene som avdelingen gjør i vårt nærmiljø.

Alle aktører som vi leier eller mottar tjenester fra indeksregulerer hvert år sine inntekter, det er derfor like viktig for oss at vi følger med i tiden og får betaling lik verdi på våre tjenester også. Selvfølgelig skal kommunen være en viktig tilrettelegger i samfunnet og det er viktig å presisere at kommunen ikke skal konkurrere med privat sektor på alle områder. Vi skal heller ikke prise oss ut av gode samarbeid og tilrettelegging for våre innbyggere.

Aktivitet (Nøkkeltall)

VVA-anlegg

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Ingen arbeidsulykker egne anlegg		0	0	0	0	0	0

Byggesak

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Saksbehandlingstid disp.søknader (Tidligere		61	77	90	90	90	90

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
innen 6 mnd) Antall dager							
Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen		76,3 %	78,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel saker behandlet innen 12 ukersfrist		88,0 %	85,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Saksbehandlingstid klagesaker (antall dager)		57	111	56	56	56	56

Geodata

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker		92,5 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager		60,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Plan

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager		0,0 %	70,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Miljø og landbruk

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel oppgraderte private renseanlegg i kommunen		93,3 %	98,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %

Brann

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
«Forebyggende arbeid – risikobaserte grupper og objekter»		50,0 %	30,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Fellesfunksjoner

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett	**113 112**	**113 112**	**113 112**	**113 112**
Sum Lønns- og prisvekst	**716**	**1 435**	**2 154**	**2 873**
Konsekvensjustert budsjett	**716**	**1 435**	**2 154**	**2 873**
Nye tiltak				
Flytting av avdrag fra VAR	-54 377	-54 377	-54 377	-54 377
Flytting av avdrag fra VAR	50 427	50 427	50 427	50 427
Nedjustering av forventet prisvekst	-46	-46	-46	-46
Reduksjon formannskapets konto	-500	0	0	0
Sum Nye tiltak	**-4 496**	**-3 996**	**-3 996**	**-3 996**
Sum Budsjettallokering	**54 490**	**55 904**	**57 394**	**58 960**
Nye tiltak og realendringer budsjett	**49 994**	**51 908**	**53 398**	**54 964**
Konsekvensjustert ramme	**163 822**	**166 455**	**168 664**	**170 949**
Ramme 2022-2025	**163 822**	**166 455**	**168 664**	**170 949**

VAR og Havn

Fra økonomiplan 2022-2025 til budsjett 2022

På selvkostkapitlene vil det være stor aktivitet også i 2022. På noen områder vil vi som følge av høy aktivitet få en økning i gebyret utover en ordinær kpi-økning, mens vi på andre områder vil se ingen eller en svak økning.

Som en følge av store pålagte investeringer på vann- og avløp vil vi se en økning fastleddet på vann og på avløp. For de variable gebyrene på VA får vi en svak økning på vann, ingen økning på avløp. En fortsatt stor aktivitet i planlagte saneringsprosjekter i hht Hovedplan VA og nytt vannproduksjonsanlegg er de vesentligste driverne i dette. Det skal sies at Halden kommune har flere store investeringer bak seg, bla annet nytt renseanlegg og tilkobling til ny reservevannskilde, og det er grunn til å tro at flere av våre nabokommuner har flere av disse foran.

Feiegebyret holdes uendret. Her vil vi i 2022 starte utrulling av pipesensorer, for lettere å identifisere behov for tilsyn og forebygging av pipebrann. Det er gjennomført en vurdering av personvernkonsekvens(DPIA) for bruken av pipesensorer. Løsningen anses å ha lav risiko med tanke på personvern.

For renovasjon og slamtømming er det kun lagt opp til mindre justeringer.

Fokus og prioriteringer for budsjett 2022

I selvkostkapitlene vil det fortsatt være en stor aktivitet i 2022.

2022 videreføres et stort fokus på gjennomføring av hovedplan VA. Nytt vannproduksjonsanlegg på Asak vil sikre en trygg vannforsyning i tråd med Mattilsynets krav. Saneringsprosjekter videreføres i tråd med vedtatte planer. Kommunedirektøren forslår en økning i fastleddet for vann, noe som er nødvendig for å gjennomføre de store prosjektene vi er pålagt å gjennomføre. Halden kommune har kommet langt vedr utbedringer på ledningsnettet og til tross for store investeringer de siste årene med bla nytt renseanlegg, nytt vannproduksjonsanlegg, ny reservevannkilde og en rekke større og mindre prosjekter på ledningsnettet klart å holde vann og avløpsgebyret på et forsvarlig nivå sammenlignet med våre nabokommuner. Halden kommune ligger meget god an på Norsk Vann sine vurderinger av kommuner når det gjelder leveringssikkerhet på vann og avløpstjenestene.

Havneområdet har hatt et betydelig vekst i aktiviteten i 2021, og et er forventet at denne vil fortsette. Spesielt spennende er det å følge aktiviteten på kaifrontene hvor Nexans er en stor bruker. Havn søker å tilrette for næringslivet i Halden på best mulig måte.

På renovasjonsområdet vil det også være aktivitet knyttet til nedgravde løsninger. Imidlertid vil det i 2022 ligge et arbeid i det å sammen med de andre kommunene som skal være med på en etablering av et felles avfallsanlegg. Det er her vurdert å gå bort fra optisk sortering, som Halden kommune har i dag. For Halden er det imidlertid pt ønskelig med fortsatt optisk sortering. Innbyggerne er flinke til å sortere, og alternativet med en ekstra beholder til matavfall er ikke ønskelig. Dette vil også medføre et økt gebyr for innbyggerne.

På området feiervesen vil vi i 2022 få en endring i måten å vurdere nødvendigheten av feiing i piper. En sensor vil måle feiebehov og feiervesenet vil kunne effektivisere tjenesten og styre innsats.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett	**0**	**0**	**0**	**0**
Sum Lønns- og prisvekst	**3 526**	**7 052**	**10 578**	**14 104**
Konsekvensjustert budsjett	**3 526**	**7 052**	**10 578**	**14 104**
Sum Budsjettallokering	**-3 526**	**-7 052**	**-10 578**	**-14 104**
Nye tiltak og realendringer budsjett	**-3 526**	**-7 052**	**-10 578**	**-14 104**
Konsekvensjustert ramme	**0**	**0**	**0**	**0**
Ramme 2022-2025	**0**	**0**	**0**	**0**

Aktivitet (Nøkkeltall)

Vann

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (12000 m3/d) Avvik fra idealproduksjon = > 100		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel ledningsbrudd reparert innen 8-timer		100,0 %	127,2 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet		100,0 %	87,5 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Avløp

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel tilkn. etter iverksetting/tvangsgjennomføring		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Prosentavvik renset avløpsvann i forhold til idealavløpvannmengde 12 000 m3/døgn pr 3.t.		100,3 %	103,2 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg		91,6 %	94,1 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
Mengde i overløp ledningsnett og Remmen RA		0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

slam

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel slam minimum kvalitetsklasse 2		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Samfunn og samskaping

Fra økonomiplan 2022-2025 til budsjett 2022

Kommunalavdeling samfunn og samskaping er en nyopprettet kommunalavdeling med virkning fra 01.01.2021. Årsbudsjettet for 2021 ble vedtatt i desember 2020 hvorpå budsjettprosessen for enhetene i samfunn og samskaping foregikk i de opprinnelige kommunalavdelingene. Frem mot budsjettvedtaket i desember 2020 ble enhetenes budsjettrammer tatt ut fra de opprinnelige områdene og samlet i den nye kommunalavdelingen.
Økonomiplanprosessen for kommunalavdelingen ble gjennomført på vårparten 2021 - med utgangspunkt i en videreføring av gjeldende budsjettrammer, justert for kjente forhold på det tidspunktet.

Økonomirapporteringen gjennom året, og særlig de to siste kvartalene har vist at flere av tiltakene som lå til grunn for budsjett 2021, og dermed økonomiplanrammene for 2022, ikke lar seg gjennomføre slik de er beskrevet. I tillegg til dette har det vært enkelte utfordringer med nøyaktighetsgraden i budsjettarbeidet for 2021.

De aller fleste av de utfordringene som er beskrevet i økonomirapportene gjennom året, og som ikke er justert i økonomiplanprosessen, påvirker også rammene for 2022.
I tillegg har noen av områdene i 2021 et mindreforbruk i sine prognoser, som ikke kan videreføres inn i 2022 slik at samlet utfordring ved oppstarten av budsjettarbeidet i kommunalavdelingen var godt over lag 20 mkr.

For et område som samfunn og samskaping – med et samlet budsjett på 180 mkr i 2021 (inkl. sosialbidrag og overføringer til andre på rundt 100 mkr), er det en formidabel utfordring å dra ned driften med godt over 20 mkr når godt over halvparten av budsjettet enten er rettighetsstyrt eller bundet opp i mer eller mindre faste avtaler.

Det er i tillegg slik at av de resterende 80 millionene (etter fratrekk av sosialbidrag og faste overføringer), er over 60 mkr lønn.

Som en arbeidsoppgave i budsjettprosessen fikk kommunalområdet en utfordring på komme seg ned til 189 mkr i ramme, noe som er om lag 8 mkr mer enn økonomiplanrammen tilsier.

I det videre vil vi her liste opp “alle bevegelser” i rammene målt fra vedtatt økonomiplan 2022 til kommunedirektørens budsjettforslag for 2022, for samfunn og samskaping.
Dette vil vise en oversikt over alle elementene fra budsjett 2021, konsekvensjustert budsjett 2022, foreslåtte tiltak og justeringer 2022, og til slutt behov for rammejustering.

Samfunn og samskaping	Budsjett 2021	Ramme 2022	Konsekvens justert budsjett 22	Konsekvens justert 22 - øk.plan
NAV	72 630 161	73 424 000	86 397 000	-12 973 000
Samfunnsavdelingen	24 134 929	23 656 000	24 053 000	-397 000
Kommunalsjef	2 898 119	5 047 000	6 039 000	-992 000
Kultur	47 350 808	47 287 000	51 060 000	-3 773 000
Halden kompetansesenter	3 769 966	3 783 000	8 044 000	-4 261 000
Båstadlund arbeids- og aktivitetssenter	22 809 915	22 727 000	22 672 000	55 000
Servicesenter	5 799 920	5 620 000	6 162 000	-542 000
Sum	**179 393 818**	**181 544 000**	**204 427 000**	**-22 883 000**

Konsekvensjustert budsjett:
I det konsekvensjusterte budsjettet er oppgaven å fremskrive "dagens" drift ett år frem i tid, justert for vedtak og eventuelle føringer som påvirker framskrivingen i en eller annen form.
Det skal være en realismevurdering i alle framskrivinger. Vedtatte tiltak som er vurdert som ikke gjennomførbare skal ikke fremskrives med effekt i denne delen av prosessen.
Framskriving av budsjettposter forøvrig skal bære preg av nøkternhet og ikke inneholde elementer av "nye" eller "ønskede" forhold.
i tabellene nedenfor er det kun endringene som er listet opp, og må leses som "påslag" utover tildelt ramme/budsjett.

NAV:

NAV	BELØP
Økt sosialbidrag som følge av kostnadsnivå 2021 og ikke oppnådd effekt av tiltak videreført i 2022	7,0 mkr
Økte lønnskostnader som følge av ikke oppnådd effekt av tiltak	2,1 mkr
Redusert integreringstilskudd - som følge av mottak av 7 nye i 2021 som videreført i 2022 gir en lavere inntekt	3,0 mkr
Økt kostnad KVP-ordningen	0,8 mkr
Sum	12,9 mkr

Halden kommunale kompetansesenter (HKK) :

Halden kommunale kompetansesenter (HKK)	
Ikke effekt av vedtatt tiltak om tjenesteomfang og samordning av oppgaveløsing på HKK	2,5 mkr
Ikke effekt av vedtatt tiltak om reduksjon i ledelsesressurs ved HKK	0,5 mkr
Helårseffekt av ny deltakergruppe fra høsten 2021 - antatt videreført hele 2022 - utgjør 1,4 årsverk	1,4 mkr

Økt integreringstilskudd som følge av ny deltakergruppe	-0,2 mkr
Sum	4,2 mkr

Samfunnsavdelingen (Næring, idrett, overordnet plan, SLT, skjenkebevilgninger m.m)

Lønnsmidler tidligere prosjektfinansierte stillinger der midler ikke er lagt inn i rammene og eller ikke har fulgt med ved internoverflyttinger	0,4 mkr
Sum	0,4 mkr

Båstadlund dagsenter

Ingen endringer	0 mkr	

Kommunalsjefområdet (Lønnsoppgjør, premieavvik og amortisering, lønn 2 årsverk)

Økte midler til lønnsoppgjør, pensjon og generelle driftsposter	1,0 mkr	
Sum	1,0 mkr	

Kultur

Brygga kultursal ref. eget saksfremlegg om kommunal egenandel for slik virksomhet	1,8 mkr	
Halden byhistorie har et inntektskrav i rammene på 0,34 det lar seg ikke gjennomføre slik ordningen er i dag	0,3 mkr	
Lønnsnivå ny kultursjef sammenlignet med det som ble tilført rammene i økonomiplanen	0,4 mkr	
Manglende prisjustering av tilskudd til andre i økonomiplanen	0,5 mkr	
Rammejustering som følge av tiltak økonomiplanen - ikke imøtekommet	0,5 mkr	
Diverse mindre justeringer på enkeltarter	0,2 mkr	
Sum	3,7 mkr	

Servicetorg, innbyggerinvolvering og kommunikasjon

Dobbeltbudsjettert effekt av internoverføring fra VAR	0,3 mkr
Økt lisens og programvarekostnader	0,2 mkr
Sum	0,5 mkr

Oppsummert og samlet for kommunalavdelingen - fra økonomiplanramme til konsekvensjustert budsjett.

NAV	BELØP
Økt sosialbidrag som følge av kostnadsnivå 2021 og ikke oppnådd effekt av tiltak	7,0 mkr
Økte lønnskostnader som følge av ikke oppnådd effekt av tiltak	2,1mkr
Redusert integreringstilskudd - som følge av mottak av 7 nye i 2021	3,0 mkr
Økt kostnad KVP-ordningen	0,8 mkr
Ikke effekt av vedtatt tiltak om tjenesteomfang og samordning av oppgaveløsing på HKK	2,5 mkr
Ikke effekt av vedtatt tiltak om reduksjon i ledelsesressurs ved HKK	0,5 mkr
Helårseffekt av ny deltakergruppe fra høsten 2021 - antatt videreført hele 2022 - utgjør 1,4 årsverk	1,4 mkr
Økt integreringstilskudd som følge av ny deltakergruppe	-0,2 mkr
Lønnsmidler tidligere prosjektfinansierte stillinger der midler ikke er lagt inn i rammene og eller ikke har fulgt med ved internoverflyttinger	0,4 mkr
Brygga kultursal ref. eget saksfremlegg om kommunal egenandel for slik virksomhet	1,8 mkr
Halden byhistorie har et inntektskrav i rammene på 0,34 det lar seg ikke gjennomføre slik ordningen er i dag	0,3 mkr
Lønnsnivå ny kultursjef sammenlignet med det som ble tilført rammene i økonomiplanen	0,4 mkr
Manglende prisjustering av tilskudd til andre i økonomiplanen	0,5 mkr
Rammejustering som følge av tiltak økonomiplanen - ikke imøtekommet	0,5 mkr
Diverse mindre justeringer på enkeltarter	0,2 mkr
Dobbeltbudsjettert effekt av internoverføring fra VAR	0,3 mkr

Økt lisens og programvarekostnader	0,2 mkr
Økte midler til lønnsoppgjør, pensjon og generelle driftsposter	1,0 mkr
Sum	22,9 mkr

Foreslåtte tiltak og justeringer:
Selv om det har vært en krevende øvelse å finne inndekning for hele 22,9 mkr har kommunalavdelingen likevel jobbet med å dra rammene så langt ned som vi mener er forsvarlig og samtidig ikke medfører at enhetsbudsjettene blir urealistiske. Kommunalavdelingen har samlet sett funnet å kunne håndtere om lag 14,9 mkr med ulike former for tiltak og tilpasninger, mens resterende er vurdert å ikke være mulig med mindre satsingen på kommunalavdelingen legges ned.

Nedenfor følger en kort oppsummering av de tiltak og tilpasninger som kommunedirektøren foreslår i sitt budsjettforslag innenfor kommunalområdet samfunn og samskaping.

Enhet	Tiltak/tilpasning	Effekt i mkr
NAV	Generelt driftstiltak for å holde kostnadsnivået nede/oppnå effekt av igangsatte tiltak og omorganisering	1,5 mkr
NAV	Budsjetterer med bosetting av 10 nye flyktninger i 2022	3,3 mkr
Kultur	1 mkr fra satsingen i vedtatt økonomiplan til ungdomshuset trekkes midlertidig ut av rammene (2022)	1,0 mkr
Kultur	1 mkr fra midler avsatt til museumsdrift i Fayegården trekkes midlertidig ut av rammene (2022)	1,0 mkr
Samfunn	Det budsjetteres ikke med handlingsrom til nye uforutsette muligheter som evt. dukker opp slik som f.eks AI + konferansen, kunnskap i sentrum, my digital city m.m har gjort tidligere år	1,4 mkr
Samfunn	Internfinansiering av fellesprosjekter der samfunnsavdelingen har alle kostnadene og effektene kommer på andre kommunalavdelinger (Fritidskortet (+) tilskuddsportalen m.m	1,0 mkr
Samfunn	Vurdere utsettelse av deler av det overordnede planarbeidet	0,4 mkr
Direktør	Ta bort midler avsatt til fellesanliggende som kurs, samlinger, inventar, IT-utsyr ect	0,3 mkr
Felles	Budsjettere med koronarefusjon også i 2022 for merkostnader knyttet til arbeidsmarkedet og seneffekter av langtidsmottakere	5,0 mkr

Sum		14,9 mkr

Nærmere om tiltak og tilpasninger

- Generelt driftstiltak NAV
  NAV pålegges et generelt driftstiltak for å holde kostnadsnivået på et stramt nivå, og samtidig forventes det at flere av tiltakene det jobbes med innenfor NAV vil ha positive effekter allerede i løpet av 2022. Det er ikke aktuelt med stillingskutt eller reduksjoner i dette tiltaket. Tiltaket knytter seg derimot til lavere utbetalinger av økonomisk sosialhjelp, og henges på flere tiltak, blant annet det store organisasjonsutviklingsprosjektet hvor de endrer måten å jobbe på diametralt, men også effekt av mindre tiltak så som jobbsmak, kartleggingsteam og det nye ung arena-prosjektet.
- Bosetting av flyktninger
  Kommunedirektøren innstiller på å videreføre bosetting av 10 nye flyktninger i budsjettforslaget for 2022. En slik bosetting vil ha en umiddelbar økonomisk effekt det året flyktningene mottas, men vil samtidig sette større krav til tempoet i selve integreringsarbeidet dersom vinningen ikke skal smuldre bort og i stedet bli en økt kostnad på et senere tidspunkt. Det er allerede satt i gang et samarbeid mellom NAV og HKK som skal se på muligheter for et raskere språkopplæringsløp og derigjennom en raskere vei ut i arbeidslivet.
- Midlertidig stopp i satsingen på ungdomsklubben
  I økonomiplan 2021 - 2024 ble det avsatt 1 mkr årlig i 4 år til videreføring og styrking av ungdomstilbudet i kommunal regi. Ungdomsklubben Domino flytter inn i nye lokaler på skofabrikken mot slutten av 2021/starten av 2022, og kommunedirektøren foreslår "en pause" i satsingen i 2022.
- Midlertidig stopp i midler avsatt til museumsdrift i Fayegården
  Det ble i økonomiplan 2022 - 2025 lagt in 1 mkr som driftstilskudd til museumsdrift i Fayegården med virkning fra 01.01.2022. Slik kommunedirektøren nå ser fremdriftsplanen for ombyggingen og opprettingen av et museum i bygget, vil det ikke kunne stå ferdig før tidligst starten av 2023. Kommunedirektøren foreslår derfor en omprioritering av disse midlene i 2022 som en midlertidig løsning.
- Ta bort handlingsrom samfunnsavdelingen/næringsutvikling
  Det budsjetteres ikke med midler til nye uforutsette muligheter som eventuelt dukker opp i løpet av 2022, og som ellers kunne vært brukt for "å snu seg raskt" når ulike gode tiltak med kommunal egenandel dukker opp. Som eksempler på tilsvarende fra tidligere år kan det nevnes; kunnskap i sentrum, AI + konferansen, My digital city for å nevne noen. Det budsjettere altså med en videreføring av disse eksemplene, men ikke midler til å dekke eventuelle nye satsinger. Dersom det likevel dukker opp tilsvarende muligheter i 2022 må det gjøres strenge prioriteringer, eller også si nei.
- Internfakturering av fellesprosjekter
  Samfunnsavdelingen har gjennom flere år spist av handlingsrommet de har skapt ved å dekke inn økte kostnader til anskaffelser eller prosjektmidler på forhold som gavner hele kommunen, eller deler av tjenestetilbudet uten at man samtidig har bedt om inndekning. Det er flere slike poster der samfunnsavdelingen har den hele og fulle utgiften mens de positive effektene høstes ute på tjenesteområdene. Dette gjelder f.eks Fritidskortet og Fritidskortet + (som har en egenandel på 0,4 mkr) og anskaffelse og drift av tilskuddsportalen som er et veldig godt verktøy. Sistnevnte gir tjenestene en veldig god oversikt over muligheter for å søke på ulike former for tilskudd, og således øke inntektssiden. Kommunedirektøren foreslår å internfakturere 1 mkr som dekker kostnadene på slike fellesprosjekter.
- I samfunnsavdelingens budsjettrammer ligger det årlig 0,8 mrk til dekning av kostnader til gjennomføring av de overordnede planprosessen, såsom samfunnsplan, arealplan ect.

Det er på forhånd krevende å anslå hvilke kostnader, når de dukker opp, hvordan prosessene utvikler seg, og budsjettposten er dermed å anse som en "anslagspost".
Som et tiltak for å komme seg ned på ramme foreslås det å halvere denne posten i 2022, slik at det gjenstår 0,4 mrk til dekning av kostnader i planprosessen.

- Budsjettere med koronarefusjon i 2022.
  I tillegg til de over nevnte tiltakene er kommunedirektøren av den oppfatning at en stor del av merkostnadene knyttet til NAV og økonomisk sosialhjelp fortsatt er, og vil være, koronarelatert. Arbeidsmarkedet er ikke friskmeldt, det er mange mennesker som senhøsten 2021 opplever at inntektsgrunnlaget faller bort, og det er generelt stor usikkerhet rundt hvilke langtidseffekter de siste 2 årene gir mtp arbeidsledighet og ulike problemstillinger knyttet til en langvarig uttreden fra arbeidsmarkedet.
  Kommunedirektøren har derfor i sitt budsjett forutsatt at også ny regjering følger opp avtroppende regjerings lovnad om at staten skal dekke kommunenes kostnader relatert til pandemien. Dette må i alle tilfeller forstås slik at lovnaden ikke bare gjelder i pandemiens mest aktive fase, men også gjelder sen- og ettervirkningene.
  I så måte mener kommunedirektøren at det ikke bør være stor risiko knyttet til å budsjettere med 5 mkr i koronakompensasjon knyttet til merutgiftene i NAV.
  Rent teknisk gjennomføres dette ved å øke inntektsbudsjettet på kommunalavdelingens felleskapittel med 5 mrk.

Kommunedirektøren innstiller på at samfunn og samskaping tilføres 8 mkr i ramme finansiert fra fellesinntektene (Lavere egenkapitalfinansiering av investeringer, lavere avsetning til disposisjonsfond ect.)

Samfunn og samskaping	Budsjett 2021	Økonomiplan ramme 2022	Konsekvensjustert budsjett 2022	Tiltak og tilpasninger	Koronakomp	Budsjett etter koronajust og tiltak	Rammejustering fra fellesinntektene	
NAV	72 630 161	73 425 000	86 397 000	- 4 800 000	-	81 597 000	8 172 000	
Samfunn	24 134 929	23 656 000	24 083 000	- 2 800 000	-	21 283 000	- 2 373 000	
Kommunalsjef	2 898 119	5 047 000	6 039 000	- 3 00 000	-	5 739 000	692 000	
Kultur	47 350 808	47 287 000	51 060 000	- 2 000 000	-	49 060 000	1 773 000	
HKK	3 769 966	3 783 000	8 044 000	-	-	8 044 000	4 261 000	

Båstadlund	22 809 915	22 727 000	22 672 000	-	-	22 672 000	- 55 000	
Service	5 799 920	5 620 000	6 162 000	-	-	6 162 000	542 000	
Felleskapittel	-	-	-	-	- 5 000 000	- 5 000 000	- 5 000 000	
Sum	179 393 818	181 545 000	204 427 000	- 9 900 000	- 5 000 000	189 557 000	8 012 000	

Med over nevnte forhold blir rammene i budsjettforslaget som vist i tabellen under (kolonnen Budsjettforslag 2022)

Økonomiplanramme 2022 - 181.544.000,-
Budsjettramme 2022 - 189.557.000,-
Rammeøkning 2022 - 8.012.000,-

Samfunn og samskaping	Budsjett 2021	Økonomiplanramme 2022	Budsjettforslag 2022
NAV	72 630 161	73 424 000	81 597 000
Samfunnsavdelingen	24 134 929	23 656 000	21 283 000
Kommunalsjef	2 898 119	5 047 000	5 739 000
Kultur	47 350 808	47 287 000	49 060 000
Halden kompetansesenter	3 769 966	3 783 000	8 044 000
Båstadlund arbeids- og aktivitetssenter	22 809 915	22 727 000	22 672 000
Servicesenter	5 799 920	5 620 000	6 162 000
Felleskapittel	0	0	-5 000 000
Sum	**179 393 818**	**181 544 000**	**189 557 000**

Fokus og prioriteringer for budsjett 2022

Kommunalavdeling samfunn og samskaping har som hovedmål å skape bedre arenaer for arbeids- og aktivitetslinjen, samt sette fokus på en styrket innbyggerdialog.
Samskaping mellom kommune, næringsliv, frivillighet og innbyggere er et satsingsområde som i større grad skal bidra til bygging av samskapingsarenaer der ulike miljøer skal møtes og utvikles. Gjennom innbyggerinvolvering og kommune 3.0, gjennom forebygging og tidlig innsats og gjennom frivillig sektors medvirkning i de ulike samskapingsarenaene, skal kommunalavdelingen ha sitt strategiske virke, i tillegg til å løse avdelingens ordinære driftsoppgaver.

I kommunedirektørens forslag til budsjettrammer for 2022 har kommunalavdelingen fått ryddet opp i urealistiske budsjettforutsetninger, fått økte rammer for å dekke økt etterspørsel etter tjenester, og gjennomført en generell rydding i budsjettmaterien.
Det skal med andre ord være samsvar mellom budsjettrammer og forventninger til tjenestene kommunalavdelingen skal levere.
Det er derimot ikke satt av midler til et rent strategisk arbeid knyttet til utvikling av samskapingsarenaer, slik at dette må det finnes tid til innenfor eksisterende bemanning og ledelsesstruktur, Dette stiller igjen et særskilt krav til ledere og ansatte i avdelingen til å prioritere riktig. Vi må gjøre de riktige tingene, på riktig tidspunkt og til riktig nivå.

Både samfunnsplanen og perspektivmeldingen vil være helt sentrale styringsdokumenter for arbeidet i denne kommunalavdelingen.
Både samfunnsplanen og perspektivmeldingen peker på viktigheten av å skape nye arbeidsplasser. Dette står helt sentralt i begge dokumentene, og er også hovedmålet for opprettelsen av dette kommunalområdet (Arbeids- og aktivitetslinjen).

Når vi da ser at den lokale sysselsettingsgraden faller, og haldensamfunnet seiler akterut i forhold til andre kommuner og byer, blir arbeid og aktivitet viktig som en grunnleggende forutsetning for positiv utvikling, og noe vi må lykkes med.

I 2022 skal kommunalavdelingen jobbe med konkrete problemstillinger på flere plan som skal bidra til å nå kommunens målsettinger knyttet til arbeids- og aktivitetslinjen, innbyggerinvolvering, forebygging og tidlig innsats.

<u>NAV</u>

NAV har høsten 2021 satt i gang et stort organisasjonsutviklingsprosjekt hvor de i større grad skal bort med de tradisjonelle organisasjonsboksene og inn med team som skal jobbe målrettet mot kjernen i utfordringsbildet til hver enkelt. Hovedmålsettingen (organisatorisk) er at innbyggernes behov skal matche veiledernes kompetanse. Dette kan høres enkelt ut, og kanskje til og med ganske opplagt, men ingen NAV-kontorer i Norge har utfordret dette systemet tidligere. Prosjektet er godt forankret i organisasjonen i det over 40 medarbeidere (av totalt 80) etter eget ønske er involvert i prosjektet, i tillegg til at innbyggere, arbeidsgivere og andre samarbeidspartnere involveres direkte. Dette er samskaping i praksis, og et prosjekt som trekker i retning av kommune 3.0 der kommune og innbyggerne sammen finner ut hvordan ting skal løses i fremtiden.
Den økonomiske målsettingen, som ikke kan tallfestes, handler helt konkret om å få folk raskere ut i arbeid slik at de ikke skal generere sosialbidrag.

Videre har NAV et prosjekt på gang som kalles "Ung Arena". Dette prosjektet handler om å møte ungdom på den arenaen de befinner seg, på like vilkår, forebyggende og reparerende - på ettermiddager, kvelder og i helgene. I prosjektet er det helt essensielt at ungdommen selv skal være med og medvirke til hvordan tjenesten skal se ut - utfra egne behov og erfaringer.
Prosjektets kostnader dekkes i sin helhet av midler fra statsforvalteren, og det er mulighet for inntil 5 stillinger fra 2022. Dette prosjektet er også samskaping i praksis.

Kultur

Kommunedelplanen for kultur er under utarbeiding, og er planlagt vedtatt i juni 2022. Planen skal beskrive hvordan Halden skaper, bevarer og tiltrekker seg talent, glød og deltakelse med kunst og kultur som utgangspunkt, samtidig som den er rigget for å kapitalisere på det.

Dette vil initiere tiltak som peker på nye former for å arbeide samskapende omkring ung kultur (kulturskole og fritid), kulturelle og kreative næringer (inkluderer også strategier for å bli en arrangementsby og en produksjonsby), og å gjøre den kulturelle grunnmuren i byen sterk.

Kunst og kultur har en avgjørende rolle for å bygge en attraktiv og bærekraftig by for fremtiden. Byer med et godt kulturliv har stor attraksjonskraft på arbeidsplasser, arbeidstakere, tilflyttere og besøkende, og vil ha et fortrinn i fremtiden. I tillegg til dette utgjør kulturelle og kreative næringer en omsetning på minimum 200 millioner kroner i Halden, og potensialet er enda større. Kommunedelplanen for kultur skal blant annet peke på hvordan vi kan øke verdiskapingen i byen med kunst og kultur som utgangspunkt.

Det nyskapende og samskapende perspektivet i 2022 handler om arbeidet med å synliggjøre effektene av kunst og kultur med tanke på attraksjonskraft på arbeidsplasser, tilflyttere og besøkende, skape arenaer og aktivitet for innenforskap og deltakelse, samt være et verktøy for livskvalitet, demokrati og innovasjonskraft. Biblioteket flytter inn i nye lokaler i Skofabrikken og vil med dette kunne tilby moderne og tilrettelagte fasiliteter for besøkende i alle aldre – fra de minste til de eldste. Dette blir en unik samskapingsarena, der også ungdomshuset, frivilligsentralen, m.fl. kan nyte godt av synergiene ved samlokaliseringen.

Hkk
Halden kommunale kompetansesenter skal ha et sterkere fokus på mål og innhold i opplæringen for å få deltakere raskere ut i arbeid eller utdanning (for senere å komme i arbeid).
Det skal være en nivåtilpasset opplæring med tett oppfølging av hver deltaker, med individuelle planer og norskplan som viktige verktøy.
Samarbeidet mellom kompetansesenteret, NAV og andre samarbeidspartnere skal styrkes og det skal åpnes ytterligere opp for dialog med frivilligheten, næringslivet m.m.

Båstadlund dagsenter

Arbeid og aktivitet - Båstadlund dagsenter - skal i tillegg til å være et godt aktivitetstilbud for mennesker med nedsatt funksjonsevne, etablere ny virksomhet i Skofabrikken i der Edderkoppen gavemaleri flytter inn i de nye lokalene sent i 2021. Det er en forventning om at denne etableringen vil føre til økte vekstmuligheter for dagsenteret. I tillegg prosjekteres det med nytt arbeids- og aktivitetssenter, som på sikt også vil gi dagsenteret vekstmuligheter. Disse vekstmulighetene kan sees i sammenheng med at dagsenteret kan settes i stand til å bli en arena for språk og aktivitet i større grad enn det som har vært mulig tidligere.

Avdeling for samfunnsutvikling

Samfunnsutvikling er et stort og vidt begrep som favner alt fra næringsutvikling, attraktivitet og bærekraft, innovasjon og nyskaping, til generell utvikling av trender i samfunnet og hvordan vi som kommune følger opp slike trender.

Samfunnsavdelingen skal i 2022 jobbe med å prioritere tiltak for å øke tilflyttingen til Halden. Her skal man se på attraktivitet (bosted, jobb, fritid osv..) og bærekraftig utvikling, samt jobbe med omstilling og innovative løsninger slik at flere ønsker å flytte til Halden. Videre skal det jobbes med prioriterte tiltak for å motvirke den nedadgående sysselsettingstrenden, som har øverste prioritet i samfunnsplanen, og tiltak som f.eks. kunnskap i sentrum og My Digital City. Kunnskap i sentrum er en møtearena mellom næringsliv og elever som baseres på kunnskapsbasert veiledning. My Digital City skal bidra til en bærekraftig og fremtidsrettet samfunnsutvikling. Det skal videre satses på næringsutvikling for hele Halden, der både de unge, gründere, de etablerte, "utenforskapet" og ansatte i kommunen møtes i en samskapingsarena for næringsutvikling og etablering av arbeidsplasser.

Mye av det som samfunnsavdelingen skal jobbe med i 2022 handler om å etablere samskapings- og samarbeidsarenaer som skal trekke i retning av fremtidens måte å drive en kommune på. Som en viktig overbygger i dette arbeidet, vil de fysiske arenaene være helt sentrale. Skofabrikken er en slik arena der kulturen, ungdommen, frivilligheten og de kommunale tjenestene (familietjenestene) møter flere grupper av befolkningen. Det gir et stor potensiale som vi må utnytte.
Det samme gjelder Brygga kultursal som nå forsterkes som en samskapingsarena og en allmenn kulturarena. Også her må vi kunne forvente at dette gir resultater over tid.

Kommunikasjon og service

Innbyggerdialogen blir helt sentral i forhold til å lykkes med å skape samskapingsarenaene. Her må vi også utfordre oss selv på om etablerte sannheter passer inn i kommune 3.0 konseptet. I dag handler kommunikasjon i stor grad om et informasjonsbehov FRA kommunen TIL innbyggeren, der kommunikasjonen ofte bare går en vei selv om det legges opp til toveis kommunikasjon på de aller fleste plattformene. (Nettside, Facebook, Linked-In, twitter, telefon og fysisk besøk).
Det er viktig at vi klarer å nå de aktuelle innbyggerne på den plattformen de befinner seg. For å lykkes med dette må vi ha oppdaterte og tidsriktige kommunikasjonsplaner og være oppdatert på de plattformene som finnes, særlig når det gjelder yngre mennesker som svært raskt flytter fra en plattform til en annen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Vedtatt budsjett	**177 975**	**177 975**	**177 975**	**177 975**
Sum Vedtak forrige periode	**1 051**	**1 051**	**1 051**	**1 051**
Sum Demografijustering	**-692**	**-461**	**-367**	**-677**
Sum Budsjettendring i år	**970**	**970**	**970**	**970**
Sum Lønns- og prisvekst	**3 463**	**8 765**	**15 151**	**21 072**
Konsekvensjustert budsjett	**4 792**	**10 324**	**16 805**	**22 416**
Innsparingstiltak				
Utvikling av samskapingsarenaer	-1 221	-1 640	-1 988	-2 138
Sum Innsparingstiltak	**-1 221**	**-1 640**	**-1 988**	**-2 138**
Nye tiltak				
Tilbakeføring av midler	8 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	**8 000**	**0**	**0**	**0**
Nye tiltak og realendringer budsjett	**6 779**	**-1 640**	**-1 988**	**-2 138**
Konsekvensjustert ramme	**189 545**	**186 659**	**192 791**	**198 252**
Ramme 2022-2025	**189 545**	**186 659**	**192 791**	**198 252**

Innsparingstiltak

Utvikling av samskapingsarenaer

Kommunalområdet fortsetter arbeidet med innretninger innenfor det området som vil være kommunalområdets hovedsatsing, nemlig samskapingsarenaer der det vil være mulig å hente ut effekter på litt sikt. Innenfor disse arenaene har vi blant annet sett på løsninger innenfor inkludering og vekst i arbeidslivet, frivillig sektors medvirkning i oppgaveløsningen, samt driften av Brygga kultursal. Som et resultat av en satsning på samskapingsarenaer, og derav kunne utvikle nye forbedrede prosesser for inkludering, sysselsetting, språkopplæring og medvirkning er målet å gjøre alle kommunens tjenesteområder mer effektive og mer robuste i tråd med morgendagens behov. En økonomisk effekt av dette vil ikke nødvendigvis være synlig i denne kommunalavdelingen, men komme til faktisk økonomisk uttrykk i andre kommunalavdelinger.

Inkludering og vekst i arbeidslivet
Som nevnt tidligere er «arbeid» en av samfunnsplanens grunnpilarer som det vil være viktig å satse på fremover. For å opprettholde levestandard, bosetting og vekst i samfunnet er det viktig at sysselsettingsandelen i befolkningene øker. I den anledning handler sysselsetting ikke bare om vekst i tradisjonelle arbeidsplasser, men også vekst i det vi kan kalle inkluderende arbeidsplasser. Den samskapingsarenaen som er etablert for å skape en større inkludering i arbeidslivet, mellom NAV, HKK, Næring, samt arbeid og aktivitet, skal jobbe konkret med å få flere ut i det ordinære arbeidslivet.

I dette arbeidet skal det jobbes på flere plan. En av de viktige oppgavene i dette arbeidet er å få mennesker med nedsatt arbeidsevne over i arbeid. Det skal også fokuseres på hvordan vi på best mulig måte kan få til en integrering av innvandrere/flyktninger, slik at disse raskest mulig kan komme ut i inntektsgivende arbeid. Her vil også språk- og samfunnsopplæring spille en vesentlig rolle for å lykkes. Målet skal nås ved å strategisk satse på brukerdrevet utvikling, samt utnytte de nyskapende arenaene som sammen skal få flere ut i ordinært, inntektsgivende arbeid.

Frivillig sektors medvirkning i oppgaveløsningen
Befolkningsframskrivinger viser at innbyggertallet i Halden ikke øker i den grad som er ønsket. Det blir færre arbeidsaktive som skal bidra til å opprettholde velferdssamfunnet, og antall eldre vil øke. Mange av tjenestene som gis i dag må gjøres på andre måter, og frivillighet kommer til å være en viktig faktor for å bidra til å opprettholde en aktiv fritid, og møter mellom mennesker.

«Kommune 3.0» er en betegnelse på en velferdsstrategi der alle har ressurser som de ønsker å bidra med i lokalsamfunnet, både til eget og fellesskapets beste. De kommunalt ansatte bidrar til å finne disse ressursene, og bringe mennesker sammen der de kan støtte og hjelpe hverandre.

En aktiv frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et vitalt lokalsamfunn. Kommunalavdelingen skal via ulike samskapingsarenaer være en støttespiller og tilrettelegger for en levende, mangfoldig og uavhengig frivillig sektor.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Anslag 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel besvarte anrop av totalt innkomne		97,7 %	97,0 %	97,0 %	97,0 %	97,0 %	97,0 %
Andel graderte sykmeldinger		45,0 %	44,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %
Antall arrangementer Brygga kultursal		31	44	80	80	80	80
Antall besøk bibliotek		63 170	15 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Antall elever kulturskolen		299	181	300	300	300	300
Antall langtidsmottagere - over 6 mnd med sosialhjelp (ny 2021)		0	195	180	180	180	180
Antall sosialhjelpsmottagere under 30 år (ny 2021)		0	160	145	145	145	145
Besøkstall ungdomsklubben for barn og unge		1 750	1 000	750	750	750	750
KVP deltagere		21	24	50	50	50	50
Redusere antall telefonhenvendelser		2,7 %	0,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp pr mnd i snitt		506	527	485	485	485	485
Øke antall følgere på sosiale medier		2 290	171	200	200	200	200

Eksterne budsjettsøknader

Kommunedirektøren har mottatt flere budsjettsøknader fra eksterne som vil bli ettersendt til gruppelederne og følge den politiske saksbehandlingen av budsjettforslaget. Unntaket er budsjettsøknaden fra kirkelig fellesråd hvor kommunedirektørens saksbehandling følger her.

Budsjettinnspill fra Halden kirkelige fellesråd - 2022

Kommunedirektøren mottok våren 2021 innspill til Halden kommunes økonomiplan fra Halden kirkelige fellesråd. Innspillet utgjør fellesrådets forslag til både budsjett 2022, samt økonomiplan for perioden 2022 - 2025, og påvirker Halden kommunes budsjett- og økonomiplan på bakgrunn av kirkelovens § 14 hvor det står: *«Kommunen gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt slik at tilskuddet sikrer at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke og tilstrekkelig administrativ hjelp.»,* samt kirkelovens § 15 som slår fast at kommunen skal utrede følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:

a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker,
b) utgifter til anlegg og drift av gravplasser,
c) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd,
d) driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold,
e) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring,
f) utgifter til kontorhold for prester.

Fellesrådets budsjettforslag skal videre omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

At kommunen skal utrede disse utgiftene, betyr at bevilgningene til kirken ikke har karakter av vanlige tilskudd, men at kommunen har en særskilt forpliktelse til å sikre den lokale kirke forutsigbar økonomi. I rundskriv fra KKD, V-5/2002 blir samhandlingen mellom kirke og kommune utdypet på følgende måte:

Kirkeloven stadfester prinsippet om at kommunen har det økonomiske ansvaret for den lokale kirke, slik ordningen har vært i vårt land siden kommunenes opprinnelse. I respekt for det kommunale selvstyret og i tillit til at den enkelte kommune også i dag ser verdien av å gi gode rammevilkår for kirkens liv og virke, er det ikke gitt mer detaljerte regler om kommunenes økonomiske plikter i forhold til Den norske kirke enn det som framgår av selve loven.

Drift og vedlikehold av kirker og kirkegårder, og lønn til nødvendige, lovbestemte stillinger i kirker, er blant de utgiftsområder som kommunene fra tidligere har hatt ansvar for. Den nye kirkeloven har ikke endret dette. Forståelsen av kommunenes økonomiske ansvar etter kirkeloven § 15 må derfor bygge på den forutsetning at de kommunale bevilgninger til kirken fortsatt gir grunnlag for tilfredsstillende drift og vedlikehold av våre kirker og kirkegårder og for utgiftsdekningen i kirkelige stillinger. Budsjettrammen til disse formål vil imidlertid være gjenstand for ordinære kommunale prioriteringer innenfor lovens rammer.

Høsten 2021 har kommunedirektøren gjennomført dialogmøte med konstituert kirkeverge for å avklare om fellesrådet ønsket å oppdatere budsjettforslaget de kom med i økonomiplanen, eller om innspillet til økonomiplan fortsatt står seg.

Det ble i møtet avklart at budsjettforslaget som sådan står seg slik det ble presentert i økonomiplanen, men med en presisering av ønsket om å få tilført midler for å dekke lønnsutgiftene til en 100 % stilling som kirketjener.

Drift

Vedtatt ordinært driftstilskudd til Halden kirkelige fellesråd i økonomiplanen for 2022 er 13,3 mkr .
I økonomiplaninnspillet fra fellesrådet søkes det videre om en videreføring av dette nivået, prisjustert for årene 2022 – 2025 i hht nedenfor stående tabell.

	2022	2023	2024	2025
Driftstilskudd	13 366 870	13 789 641	14 226 613	14 678 281

I kommunedirektørens forslag til budsjettramme for årene 2022 er vedtatt økonomiplan lagt til grunn, slik at det i kommunedirektørens forslag til budsjett 2022 er lagt inn et samlet driftstilskudd på 13.366.870,-

Fellesrådet uttrykker videre gjennom sin budsjettsøknad behovet for å øke antall ressurser innenfor sitt virkeområde med 150 % stilling. De ønsker å få tilført midler til en 100 % kirketjener, samt 50 % sekretærfunksjon i administrasjonen. Dette utgjør til sammen om lag 1 mkr.

Den samlede budsjettsøknaden for driftstilskudd i planperioden blir dermed slik:

	2022	2023	2024	2025
Driftstilskudd	14 350 000	14 750 000	15 200 000	15 650 000

Fellesrådet begrunner det økte bemanningsbehovet slik:

Det er ut fra dagens ramme fra Halden kommune lite til vedlikehold av vår store bygningsmasse og for knapt med mannskap til god og etisk forsvarlig drift og forvaltning av våre gravplasser.

*Ved vedvarende stort press er det fare for ytterligere sykmeldinger i staben. Vi ser derfor behov for at det blir tilsatt ytterligere en **100 % kirketjener**. Vi får i løpet av høsten 2021 større kirkegårdsareal som skal vedlikeholdes, denne gangen på Idd kirkegård. Utvidelse av Os kirkegård er en prosess som er satt i gang og vil være på plass om få år.*

Vi er midt i en virksomhetsgjennomgang og har kartlagt aktivitet og behov. Sender nå ytterligere detaljer rundt dette for å underbygge behovet for å styrke kirketjenerstaben.

Vi har 162 mål med kirkegård som er fordelt på 9 kirkegårder fra Rokke i nord til Søndre Enningdalen og

Prestebakke i sør, som skal vedlikeholdes med gressklipp i ca 20 uker pr år, oppfølging og forberedelser vedr begravelser og urnenedsettelser, snøbrøyting, strøing, løvoppsamling, søppelhåndtering og renhold i 20 bygg. I tillegg kommer sletting av jordhauger etter begravelser og sletting av graver, vedlikehold av maskiner og møtevirksomhet. Ved siden av dette kommer drift av krematoriet og kremasjonsarbeidet som kirketjenere står for.

Summen av alle disse arbeidsoppgavene i tillegg til seremonielle tjenester som gudstjenester, vielser og begravelser utgjør ca 11.500 timer pr. år.
Pr i dag har vi 5 kirketjenere i fulle stillinger som skal dekke arbeidsoppgavene i 9 kirkebygg og 9 kirkegårder. Dette utgjør om lag 9.200 timer – altså et avvik på 2.300 timer eller 1,2 årsverk.

Investeringer

Fellesrådet kommer ikke med ytterligere innspill til nye investeringer utover det som ble spilt inn til økonomiplanen. Kommunedirektøren legger til grunn de vedtatte investeringene i økonomiplanen for året 2022 i sitt forslag, og foreslår ikke ytterligere innlemmelser.

Kommunedirektørens vurdering

Kommuneøkonomien generelt er for tiden under stort press med stadige innstramminger i rammebetingelsene. En prioritering av fellesrådets ønsker om utøkte driftsrammer må sees opp mot øvrige prioriteringer i tjenestetilbudet som kommunen har ansvaret for.
De siste utgavene av perspektivmeldingen, samt klare signaler fra regjeringen, peker i en retning der offentlig sektor må effektiviseres og omstilles for at velferdsstaten skal være bærekraftig også i fremtiden.

Fellesrådet startet i 2020 en grundig gjennomgang av fellesrådets drift hvor fokuset var «hvordan være kirke i Halden i årene fremover innenfor de driftsrammene fellesrådet tildeles».
Dette er etter kommunedirektørens oppfatning en viktig og riktig tilnærming til hvordan organisasjonen skal tilpasse seg den nye hverdagen og de utfordringene den nye hverdagen medfører. Det som er sikkert er at de økonomiske rammene for fellesrådet, på samme måte som for kommunene, vil bli strammere og strammere. Sånn sett er det veldig positivt at fellesrådet har startet en virksomhetsgjennomgang med eksterne ressurser som skal se på organisering, struktur og samhandlingsmønstre.

Kommunedirektøren ser samtidig den økonomiske utfordringen Fellesrådet nå står i. Etter flere år med fallende inntekter og økt kostnadsnivå, ser det ut til at i hvert fall kostnadsveksten bremses i budsjettforslaget for 2021, og at det primært er dette nivået (deflatorjustert) som videreføres i planperioden.
Det er en positiv utvikling at Fellesrådet ser ut til å forsøke å tilpasse kostnadsrammene sine etter inntektsnivået ved å dempe kostnadsveksten.
Kommunedirektøren vil likevel ikke innstille på at rammene til fellesrådet øker utover normal lønns- og prisvekst nå.

Konklusjon:

1. Vedtatt økonomiplan for årene 2022 – 2025 legger til grunn en framskriving av driftsrammene med lønns- og prisvekst, hvilket betyr at det er dekning for å videreføre det ordinære driftstilskuddet også i 2022.
2. Kommunedirektøren vil ikke innstille på å tilføre fellesrådet midler til nye stillinger nå.
3. Kommunedirektøren foreslår å videreføre investeringsforslagene vedtatt i økonomiplanen

Ønskede styrkninger som det ikke er funnet rom for

Som det er vist til gjennom tidligere lesing er behovene for ekstra midler sterkt tilstede i alle sektorer og det er gjennom budsjettprosessen kommet frem flere ønskede tiltak og styrkninger det ikke er funnet rom for. Disse synliggjøres derfor under:

Sentraladministrasjon	Systemressurs prosjekt heltid	750
	Fra fødsel til videregående skole	750
	Et trygt hjem	750
	Rusoppfølging og psykisk helse i alle aldre	250
	Livslange tjenester	750
	SUM	3 250
Undervisning og Oppvekst	Barnevernsreformen	3 500
	Effektivitet	4 500
	SUM	8 000
Helse og Mestring	Heltid i helsesektoren	5 000
	ROP etablering av boliger med tjenester	1 200
	Omsorgslønn opp til tariff for assistent	2 500
	Forebyggende helseveiledning	1 000
	Økt behov og underdekning på budsjett hjemmesykepleie	3 000
	Team for innovasjon og digitalisering	800
	Krisesenter på anbud	3 500
	SUM	17 000
Teknisk	Vedlikehold av vei	750
	Blomster til forskjønnelse av byen	700
	Oppgradering av gatelys	1 500
	Midler til eiendomsvedlikehold	1 500
	SUM	4 450
Samfunn og samskaping	Tilbakeføre midlertidig uttrekk av 1 mkr til ungdomsklubben	1 000
	SUM	1 000

Systemressurs prosjekt heltid

Arbeidet med å etablere en heltidskultur i kommunen er godt i gang og prosjektlederstillingen i er videreført også i 2022. Vi ser at det, for å få ytterligere fart i arbeidet, hadde vært behov for å styrke prosjektet med noe systemressurser. Dette har vi ikke funnet rom til i budsjett 2022, men er noe det hadde vært ønskelig å prioritere dersom det skulle tilkomme ekstra midler.

Fra fødsel til videregående skole

For videre satsning innenfor området fra *fødsel til gjennomført videregående* er det tiltak som kan gjøres for å styrke kommunens arbeid med tidlig innsats og styrke foreldrerollen for å bygge og styrke laget rundt barnet, slikt at vi får med flest mulig barn til gjennomført videregående skole**.** Økt tverrfaglig samarbeid mellom ulike yrkesgrupper for å bygge laget rundt barnet, og for tidlig å sette inn tiltak kan minske behovet for ytterligere og større tiltak senere.

Det er et ønske å kunne styrke laget rundt barnet. En økt helsesykepleierressurs vil kunne bidra til at utfordringer tas tak i på et tidligere tidspunkt, noe som kan resultere i at færre barn, unge og foreldre trenger omfattende hjelp og har større hjelpebehov senere i livet.

Et trygt hjem

Halden kommune har som mål å ha et kommunalt boligtilbud som harmonerer med behov og etterspørsel. I 2022 innebærer det aktiv bruk av tildeling- og tildelingsavtaler samt ytterligere forsterkning av husbankens virkemiddelbruk for personer som har vanskeligheter med å skaffe seg trygg og egnet bolig. Tildeling og tilvisningsavtaler bidrar til at leie er et trygt alternativ der eie ikke er mulig. Kommunen ønsker å kunne tilby leie til eie for unge i etableringsfasen, eventuelt i samarbeid med privat aktør.

De tiltak som er nevnt over forutsetter styrkning av ressurser for å forvalte husbankens virkemidler, herunder startlån. Det er mål å kunne styrke med 1 årsverk.

Rusoppfølging og psykisk helse i alle aldre

Kommunedirektøren ønsker videre at kommunen skal kunne tilby lavterskeltilbud i alle avdelinger som arbeider direkte eller indirekte med psykisk helseoppfølging og/eller rusoppfølging. Dette kan være samtaletilbud, kurs, gruppetimer eller lignende. Det vil være behov av en bred kartlegging av de tilbud som allerede finnes, før det lages en modell for nye tilbud og dets innhold på de ulike steder. Kartleggingen og planlegging av oppstart er ønsket at skjer i 2022. Tiltaket vil kunne gi mulighet for å søke tilskuddsmidler, men det må påregnes interne ressurser for å kartlegge, planlegge og gjennomføre.

Livslange tjenester

Alle innbyggerne i Halden kommune skal få likeverdige, trygge og effektive helse- og velferdstjenester av riktig kvalitet og ressursene kommunen har til rådighet skal rekke til alle. Tjenester skal medvirke til god helse og livskvalitet, styrke brukernes mulighet til å bli så selvstendige som mulig og gi god pårørendestøtte.

Begrepet «livslange tjenester» skal sikre utviklingshemmede og andre med kognitive og fysiske funksjonsnedsettelser som er varige en forutsigbarhet ved å klargjøre forventninger om kommunens tjenestetilbud gjennom ulike faser av livet. Dette gjelder også overfor deres familier.

Prosjektet må ledes av en prosjektleder og det må benyttes ressurser i flere avdelinger for å nå målet. Estimert kostnad er tilsvarende ca. ett årsverk i en prosjektfase.

Barnevernsreformen

Barnevernsreformen som innføres fra 1.1.2022, vil kunne utfordre kommunen, ikke bare gjennom tilførsel av krevende arbeidsoppgaver, men også økonomisk. Halden kommune synes å ha kommet mindre bra ut gjennom fordelingsnøkkelen som er benyttet. Ny barnevernlov gir det kommunale barnevernet nye oppgaver og økt ansvar for barnets helhetlige omsorgssituasjon. Reformen angår først og fremst barnevernet, men målene i reformen må nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren.

Barnevernsreformen er i realiteten en oppvekstreform som krever helhetlig tilnærming til forebyggende arbeid på tvers av tjenester.

Når det gjøres beregninger etter statsbudsjettets fremlegginger, så fremgår det at barnevernsreformen for Halden kommune, ser ut til å være underdekket med ca.3,6 mkr. Dette er imidlertid før en tar med behov for økning i stillinger – sistnevnte fremholdes som viktig av barnevernstjenesten.

Effektivitet

Et effektiviseringstiltak kan handle om mange forskjellige elementer og den enkelte enhetsleder vil måtte planlegge hvor tiltaket skal settes inn på den enkelte enhet. Et slikt tiltak vil bli fordelt etter enhetenes budsjettstørrelser. Dette kan gi hver enhetsleder, sammen med sine ansatte, muligheten til å identifisere hvor avdelingen kan effektivisere og spare i det kommende året, på den andre siden kan det være et utfordrende arbeid og det kan også være svært utfordrende å skape et positivt engasjement for å oppnå de resultatene en har behov for. En eventuell tilbakeføring av midler på dette tiltaket vil kunne gi skolene økte driftsmidler.

Heltid i helsesektoren

Heltid er ønsket av alle. Ansatte, ledere og politisk nivå ønsker en satsning på heltid, hvor målet er at de aller fleste jobber i hele fulle stillinger. Særlig i helsesektoren hvor pasienter og brukere skal ha samme tjenester gjennom hele uken og gjennom hele døgnet har dette vist seg å være utfordrende. I tillegg er det nødvendig med en fleksibilitet i ansattgruppen da behovene endrer seg fra dag til dag. Arbeidstidsordninger og organisering er ikke tilpasset en heltidskultur, så for å få til dette må det jobbes på mange nivåer. Halden kommune ønsker å ligge i front på heltid. Ansatte i faste og hele stillinger sikrer kvalitet i tjenestene, gir bedre arbeidsforhold og arbeidsmiljø og vil være helt avgjørende for å kunne ha en bærekraftig tjeneste over tid. Heltid har også en kostnad, og det er vurdert at en styrkning på 5 millioner kan gi mulighet for at reell heltid kan bres ut i flere avdelingen i helse og mestring.

ROP etablering av bolig med tjenester

Et godt botilbud for ROP pasienter (pasienter med samtidig rusutfordringer og psykisk uhelse) er utfordrende. I samsvar med satsningen om et trygt hjem for alle er det ønskelig med endringer i boligstrukturen for å kunne gi et bedre tilbud til brukergruppen. En trygg bolig er grunnleggende for å kunne nyttiggjøre seg behandling og andre tjenestetilbud, og ha stor innvirkning på livskvaliteten. Antall ROP pasienter og behovet for omfattende oppfølging er stigende. Dette har flere årsaker, og fra kommunens side kan det vises til følgende:

Omlegginger og reduksjon i tjenester over lengre varighet i spesialisthelsetjenesten og stadig endring av tilbud til ROP pasienter (pasienter med samtidig rusutfordringer og psykisk uhelse) medfører en økning av utskrivning fra spesialisthelsetjenesten til kommunen av brukere som trenger omfattende bistand for å kunne bo. Dette kommer i tillegg til de ROP pasientene som “alltid” har vært kommunalt ansvar. Dette har også sammenheng med samhandlingsreformen, som skal være gjeldende innenfor rus – og psykisk helse på lik linje som i somatikken. Det må imidlertid erkjennes at det tar lenger tid å finne egnet bolig og tjenester til en brukere innenfor ROP, enn en pasient innenfor somatikken som kan flyttes over på en behandlingsplass/ korttidsplass på Helsehuset. Samhandlingsreformen intensjoner passer ikke like godt innenfor område rus og psykisk helse.

For å kunne ivareta en stadig sykere brukergruppe innenfor ROP – pasientgruppen er det nødvendig å utvide og endre dagens tilbud. Å sikre et godt sted å bo i trygge omgivelser anses grunnleggende for å kunne nyttiggjøre seg tilgjengelig behandling. Det er derfor ønskelig å endre og etablere et nytt konsept på Nedre Hola. Dette kan medføre vesentlig ombygging på område, samt at det benyttes bo og tjenesteavtale for å gi en mer helhetlig tjeneste til denne gruppen.

Målet er å utforme boligmassen på en annen måte, som både skjermer beboere og naboer, og reduserer besøk fra andre i miljøet. Det er ønskelig med fellesarealer som kan utformes på en måte som legger til rette for felles aktiviteter og måltider, andre aktører som kan gi bistand til enkeltpersoner og legge til rette for tjenester med punktbistand. Mattilbud med lunsj og varme måltider er ønsket som et tilbud.

Nærvær av personell i perioder av dagen må sees på, og mat og aktivitetstilbud for brukergruppen blir viktig. Hvilken kompetanse som skal bistå inn i en slik bolig blir også avgjørende å vurdere. Kommunen har god erfaring med miljøvaktmestertjenesten og ønsker å benytte noen av suksesskriteriene fra den tjenesten inn i et nytt konsept.

Et nytt konsept vil kunne gi mulighet for å søke investeringstilskudd fra Husbanken for utbygging, samt ev. andre tilskuddsordninger for ny driftsmetode. Det må imidlertid en kommunal styrkning på plass for å kunne gi bistand på stedet og sikre gjennomføring av konseptet. Kostnaden er estimert til 1,2 mill.

Nedre Hola er et eget borettslag med eget styre. En investering vil derfor skje i borettslaget og inndekkes ved husleie.

Omsorgslønn opp til tariff for assistent

Det har vært et mål å se på nivå for omsorgslønn og kunne legge den til samme nivå som tarifflønn for ufaglært assistent. Kostnaden ved slik lønnsøkning er beregnet til kr. 2,5 millioner.

Forebyggende helseveiledning for seniorer

Det ventes en betydelig økning i antall eldre fra i dag til 2045 i Halden kommune. Dersom kommunen tilbyr samme tjenester på samme nivå som i dag, vil den årlige kostnaden innen eldreomsorgen trolig dobles fram mot 2045 (1). Dette understreker hvor viktig det er å legge til rette for at flest mulig eldre får en fin alderdom med god helse og godt funksjonsnivå, slik at den enkelte kan ha mindre behov for tjenester. Ved å legge til rette for økt innsats tidlig i utviklingsforløpet av sykdom og sosiale problemer, kan man forhindre en negativ utvikling av helsetilstand, funksjonsevne og sosiale forhold. Samtidig kan man få kartlagt befolkningens behov for helsetjenester i nær fremtid (2). Et sentralt perspektiv i kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet» er å bidra til at eldre kan mestre livet i eget hjem så lenge som mulig (3). Forebyggende helseveiledning er et tiltak som kan bidra til å oppfylle kommunens ansvar for det forebyggende helsearbeidet rettet mot eldre, og bidra til økt mestring i eget liv.

Hensikt:

- Helsefremmende og forebyggende tiltak for eldre

Hovedmål:

- Bidra til at eldre har et godt og selvstendig liv i egen bolig; fremme helse og trivsel, forebygge ulykker og sykdom og styrke brukerens mestringsopplevelse.

Prosjektmål:

- Styrke det helsefremmende arbeidet gjennom økt fokus på eldre sin helse og ressurser, samt kartlegge helsetilstanden til kommunens eldre 75+.
- Introdusere velferdsteknologiske løsninger.
- At eldre skal kunne planlegge egen framtidig bosituasjon tilrettelagt for aldring/ funksjonsnedsettelse.

Resultatmål:

- Utvikle en tverrfaglig modell for forebyggende helseveiledning som en del av eldretilbudet i Halden kommune.
- Gjøre tilbudet allment kjent hos seniorer, interesseorganisasjoner, frivillige og ansatte i Halden kommune.
-

Fra i dag og frem til 2045 forventes en nærmest dobling av eldre personer over 80 år i Halden kommune (4). En forskningsrapport fra SSB hentyder at framtidens eldre kan komme til å være mer selvstendige og i bedre stand til å håndtere enkelte utfordringer i hverdagen. I tillegg vil eldre ha flere sykdommer, men takle sykdom bedre (5). Disse antagelsene kan tyde på at det blir flere eldre hjemmeboende med større/komplekst sykdomsbilde.

Per i dag er det om lag 1940 personer i Halden kommune over 75 år som ikke mottar kommunale helsetjenester.

Det er 1175 aleneboende personer som er 75 år eller eldre. Hvor mange av disse aleneboende som mottar helsetjenester er ukjent.

Tilbudet vil rettes mot personer som ikke allerede mottar helsetjenester i hjemmet eller som mottar begrensende tjenester. Forebyggende helseveiledning vil kunne tilbys fra fylte 75 år eller tidligere ved behov med nedre grense på 67 år. Det vil gis tilbud om oppfølgingssamtale etter 2 år. Vi velger å invitere helt ned til 75 år fordi vi ønsker å jobbe forebyggende, og tidlig bevisstgjøre den enkelte på å planlegge fremtidige år som senior.

Forebyggende helseveiledning vil kunne skje både i hjemmet eller som samtaler i et egnet lokale. Tilbudet kan videreutvikles ut ifra etterspørsel og behov.

- Helsesamtale
- Få råd og veiledning om forebygging av helseplager og samtale rundt lettere helseproblemer.
- Helsekartlegging: Syn, hørsel, fysisk aktivitet, søvn og ernæring
- Sosialt nettverk og avdekke ensomhet og rus/alkoholforbruk
- Skadeforebygging; fall/skader/brannforebygging

- Boforhold
- Fysisk funksjonsvurdering
- Fysisk aktivitet og et aktivt sosialt liv
- Psykisk helse
- Informasjon om frivillighet
- Praktiske og teknologiske hjelpemidler
- Tilbud, aktiviteter og tjenester i kommunen
- Temamøter/undervisning/kurs

Et tverrfaglig team er nødvendig for å sikre helhetlige helsetjenester. Vi ser for oss et tverrfaglig team som involverer blant annet sykepleiere, vernepleiere, fysioterapeuter og ergoterapeuter.

Det er realistisk å gjennomføre 3 helsesamtaler på en arbeidsdag. Vi beregner om lag 2 timer per bruker inkludert kjørevei. I tillegg vil arbeidsdagen bli utnyttet til å dokumentere, innkalle til nye samtaler, tverrfaglig samarbeid og forberede kurs. Med 2 årsverk vil det være mulig å gi tilbud til ca. 65 % av Haldens innbyggere over 75 år.

HTV, brukerrepresentanter, pensjonistforbundet, frivillig sektor og eldreråd vil involveres i utarbeidelse og oppstart av tilbudet.

Det er anbefalt å benytte elementer fra metoden Motiverende intervju (MI) i helsesamtalen som er en anbefalt samtalemetode for å motivere til atferdsendring. Ansatte som jobber med forebyggende helseveiledning, bør gjennomføre kurs i Motiverende intervju. Samtalene vil bli dokumentert i Gerica.

Tilbudet vil være et gratis lavterskeltilbud for Haldens seniorer og kommer i tillegg til kommunens øvrige helsetjenester. Forebyggende helseveiledning utfører derfor ikke oppgaver som skal ivaretas av fastlege eller hjemmesykepleie. Det vil være behov for et lokale til samtaler for de som ikke ønsker hjemmebesøk og for kurs/undervisningsvirksomhet.

Tilbudet kan plasseres organisatorisk under Helse og mestring sammen med andre forebyggende tjenester.

Vi tror dette er positivt for å kunne presentere tilbudene, og i tillegg tror vi det er en god ting å ha tilbudet i et lokale hvor det er folk, aktiviteter og en kafe – et sted hvor det er naturlig å oppholde seg før og etter

Økt behov og underdekning på budsjett hjemmesykepleie

Grunnbemanningen har ikke vært justert i takt med økningen i oppdrag. Samtidig ser vi at økning i antall brukere og vedtakstimer ikke samsvarer med antall ekstra lister. Det er derfor behov for en gjennomgang av ressursbruken og organisering av tjenesteleveransen. For å kunne ivareta lovpålagte tjenester har det ikke vært tilstrekkelig antall faste årsverk og for høy bruk av vikar til å dekke et behov som i utgangspunktet ble vurdert å være midlertidig, men som nå må vurderes å være en varig økning. Det er derfor behov for å øke antall faste årsverk, samtidig som vi tar en grundig gjennomgang av drift og organisering for å sikre at vi har det antall ansatte som er riktig i forhold til behov og at vi drifter så

optimalt som mulig. I planarbeidet må det tas høyde for at kommunens strategi er at flest mulig skal mestre egen hverdag i eget hjem. Det stiller store krav til en hjemmebasert tjeneste.

Vikartilgangen er lav når det gjelder sykepleier og helsefagarbeider, og det leies inn ufaglært arbeidskraft for å kunne dekke behovet. Dette er uheldig og en lite ønsket løsning. Vikarinnleie i stort omfang er uheldig ifh faglig oppfølging, kontinuitet, gruppetilhørighet for ansatte, og for sykefraværet (manglende tilhørighet). Innleie av vikar genererer også krav om fast stilling, som gir en dårlig rekrutteringsmetode. I tillegg medfører det en ekstra belastning på leder, hvor fokus blir å dekke vakter, ikke personaloppfølging.

Å øke antall faste årsverk, øker kostnader til lønn. Ved fast tilsetting minsker fleksibiliteten og ansatte skal ha fast arbeidstid i turnus. Dette medfører at hvis behovet forskyver seg i tid, har ikke arbeidsgiver mulighet til å endre arbeidstiden til den ansatte i stort omfang, og turnuser kan ikke endres effektivt nok slik situasjonen er i dag pga. lov, avtaleverk og godkjenningsordninger for turnus. I tillegg vil ansatte i større grad være bundet opp i forhold til helgfrekvens. Sykelønnskostnader ved fravær påløper også i større grad. Ofte kan det snakkes om å konvertere variabel lønn til fastlønn. Dette er forsøkt i flere varianter i flere kommuner, også i Halden. Gjennomgående synes det å vise at ved å konvertere variabel lønn til fastlønn så er effekten ca. 60 %. Dette medfører at det vil være behov for vikarer og variabel lønn tilsvarende ca. 40 % av lønnen som er konvertert. Fastlønn koster altså inntil 40 % mer. Samtidig oppnås de fordeler som fremgår innledningsvis både hva gjelder kvalitet og arbeidssituasjon for ansatte.

Det er ønskelig å øke fastlønnsbudsjettet med ytterligere 3 millioner utover 4,8 som er lagt inn i budsjett for å øke grunnbemanning, og målet er samtidig å øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse. Dette vil kreve større fleksibilitet hos ansatte, og det må sees på turnuser og fagsammensetning. Gjennomføring av tiltaket vil skje gjennom å ansette riktig kompetanse.

Det er samtidig igangsatt et større arbeid som ledes av prosjektleder i stab for å se på organisering og drift av hjemmesykepleien. Målet er å ha en så driftsoptimal tjeneste som mulig, som er bærekraftig over tid, og som bygger oppunder at det er mulig å mestre eget liv i eget hjem. Arbeidet er startet høsten 2021 og vil fortsette inn i 2022.

Betydelig lavere utgifter på vikar og innleie fra byrå.

Team for innovasjon og digitalisering

Team for innovasjon og digitalisering har vist seg å være et godt grep for å kunne ta i bruk digitale løsninger og velferdsteknologi i driften. Å finne riktige løsninger, sikre opplæring og innfasing, samt ha godt opplegg for oppfølging og kontroll, er avgjørende for å lykkes. Å sikre gevinstrealisering slik at vi ser effekten av det vi gjør er også avgjørende. Teamet får til mye i dag, men har få ressurser. Det er 1 årsverk som jobber ut i drift, utover fagansvarlig for programmer og systemer. Ved å styrke teamet med 1 årsverk anses det å gi bedre forutsetninger for å faktisk lykkes med digitaliseringsarbeidet.

Ved å øke med en stilling tilsvarende 650.000,- + pensjon og AGA, vil det samtidig sees på muligheten for å søkes om prosjektmidler fra Statsforvalteren til konkrete konsepter og prosjekter.

Krisesenter på anbud

Kommunen har på bakgrunn av tilsyn og opprydding i anskaffelse av tjeneste etter anbudsregler gjennomført anbudsrunde for kjøp av tjenesten krisesenter. Konkurranse er utlyst for å finne leverandør med riktig kompetanse og organisering. I samsvar med politisk vedtak er det stilt krav om at stedet skal være i Halden kommune og at leverandør skal være ideell organisasjon. De tilbud som er mottatt ligger opp til 3.5 mill mer enn inneværende års budsjett.

Avtale inngås etter anbudskonkurranse og budsjettramme økes.

Nærhet til krisesenter sikres. Kostnader øker betraktelig og kan få innvirkning på annet tjenestetilbud.

Vedlikehold av vei

Skogrydding er et økende behov, særlig på områdene Fosseveien – Bondebakken samt veier utenfor tettbebyggelse behov. I tillegg er det ofte gjennom året overtakelse av nye boligområder hvor det er regulert til offentlig vei med fortauer og annen infrastruktur. Dette er nye områder som krever vedlikehold sommer så vel som vinter. Eksempler på disse er blant annet Brattås og Brattskott med flere. Det er også et ønske fra de 3 sportshyttene Ormtjernhytta, Ertehytta og Gimle om et bidrag til hjelp til vintervedlikehold. Behovet totalt for disse er anslått til kr. 750 000,-

Dette er det pr. dags dato ikke rom for i veiforvaltningens budsjett.

Blomster til forskjønnelse av byen

Det er stadig ønsker fra byens innbyggere om at områder i sentrum skal beplantes med sommer og høst-blomster. Blomster og fine parker er et viktig bidrag til å få en vakker by. Parkavdelingen forsøker å prioritere dette, men da det stadig er økende behov med nye områder som for eksempel den nye byparken ved Kongegården strekker ikke midlene til. I tillegg har avdelingen mottatt ønske fra Halden Arbeid og vekst som har ansvar for skjøtsel av Rød herregård om ekstra midler til parken. Det er også sterkt behov for vedlikehold av nærmiljø-anlegg og lekeplasser som trenger et hyppigere tilsyn. Behovet er samlet anslått til å utgjøre kr. 700 000,-

Oppgradering av gatelys

Elvia har nå tatt kontroll over oppfølgning og vedlikehold av kommunens gatelys. De har hatt en kontroll på området og vi er gjort kjent med at det foreløpig er det ca. 160 stolper hvor vi leier plass til gatelys som nå skal byttes. Når stolpen blir byttet ut må vår entreprenør montere våre gatelys som har en kostnad på ca. 7000,- pr. stolpe. Dette er en kostnad som regnes som en driftsutgift og utgjør dermed en uforutsett driftsutgift på ca. 1.5 mill.

Midler til eiendomsvedlikehold

Halden kommune og eiendomsavdelingen har i dag ansvaret for rundt 170 000 kvadratmeter. Med de midlene som er avsatt til vedlikehold pr. i dag utgjør det svært lite pr. kvadratmeter og dette er særlig synlig dersom man sammenligner seg med nabokommuner. Med de midlene som hvert år brukes til vedlikehold holder man forringelsen på et noenlunde stabilt nivå, men man får aldri dekket de reelle behovene. Problemet omfatter både rent bygningsvedlikehold men også reparasjon av blant annet el-anlegg, ventilasjonsanlegg m.m. Det er derfor svært ønskelig å få tilført eiendomsforvaltningen økte midler til reparasjoner og bygningnsvedlikehold, 1,5 mill. kr. er ikke mye i denne store sammenhengen, men det vil likevel kunne utgjøre mye for kommunens skoler, barnehager og sykehjem.

Tilbakeføre midlertidig uttrekk av 1 mkr til ungdomsklubben

Ved at ungdomsklubben flytter inn i nytt bygg fra januar 2022, vil vi ha muligheten til å heve kvaliteten på tjenesten i form av økt kvalitet, brukeropplevelse og attraktivitet for målgruppen, Dette er en mulighet vi gjerne skulle ønske vi hadde, men har måttet prioritere bort.

Klimabudsjett

Klimabudsjettet er et viktig styringsverktøy for kommunen i arbeidet med å nå målsetningene om utslippskutt. Klimabudsjettet kvantifiserer hvor mye klimagasser som kuttes gjennom de foreslåtte tiltakene og kostnaden for å gjennomføre disse. Eierskap og god oppfølging sikres gjennom forankring i organisasjonen og dedikerte ansvarlige for hvert tiltak. Jevnlig rapportering på status i gjennomføring av klimatiltak sørger for god styring av dette viktige arbeidet. Klimabudsjettet synliggjør også økonomiske ressurser som tilordnes hvert tiltak.

Tiltak i klimabudsjettet revideres årlig. Det er viktig at kommunen jobber kontinuerlig med å finne nye treffsikre tiltak slik at lavutslippssamfunnet faktisk kan realiseres.

Klimamål i Halden kommune

Gjennom kommunedelplan for klima og energi 2019-2030 er følgende ambisiøse mål vedtatt:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Halden være redusert med minst 60 prosent sammenlignet med 2016. Innen 2023 skal utslippene være redusert med 30 prosent.
- Halden skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050 gjennom kraftig å redusere utslippene og øke opptakene av CO2.
- Halden skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.

- Innen 2050 skal all energibruk i Halden være fossilfri eller avfallsbasert.

Målet om 60 prosent kutt innen 2030 tilsvarer en reduksjon på ca. 57 000 tonn CO2-ekvivalenter. For å nå dette målet er det nødvendig å gjennomføre en rekke tiltak. Hele kommuneorganisasjonen, innbyggere og næringsliv må bidra, i tillegg til at vi trenger regional og statlig drahjelp.

Klimastatistikk

Utslipp av klimagasser per år

Grafen viser utslipp av klimagasser i tonn CO2-ekvivalenter

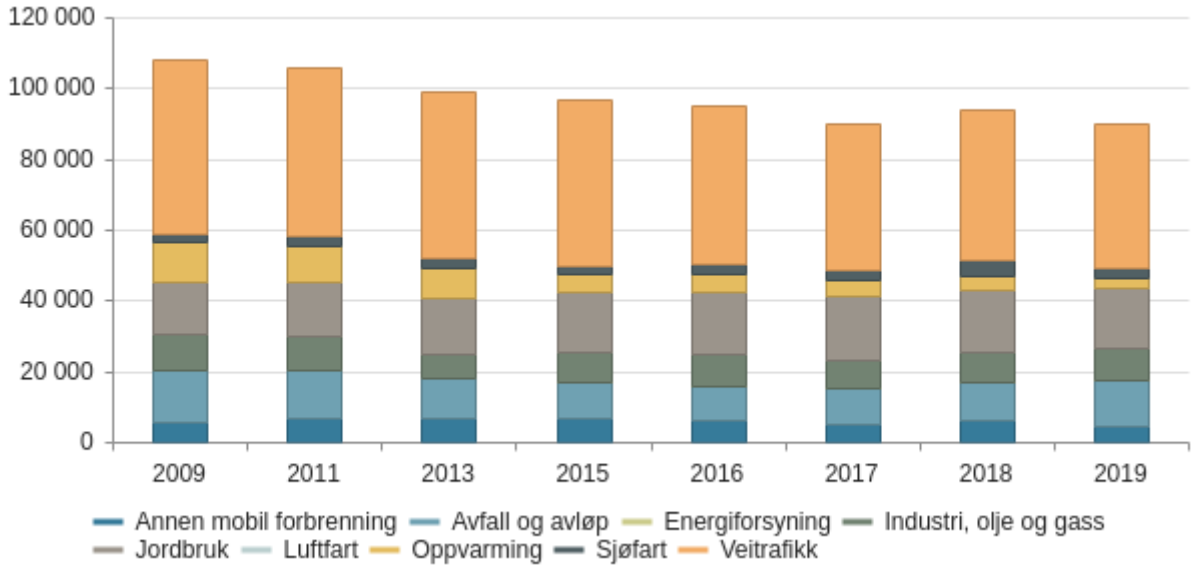

Figur 1 Sektorfordelte utslipp i Halden kommune. Utslippene vises i CO2-ekvivalenter, som betyr at utslippene for gassene CO2, CH4 (metan) og N2O (lystgass) vektes etter gassenes oppvarmingspotensial (GWP). Kilde: Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet publiserer årlige beregninger for klimagassutslipp i norske kommuner. Beregningene kommer med en forsinkelse på litt over et år. Figuren viser utviklingen i Halden i perioden 2009 til 2019. Miljødirektoratet jobber kontinuerlig med å forbedre utslippsberegningene, og utslippene for tidligere år kan derfor bli noe endret på grunn av bedre datagrunnlag eller beregningsmodeller.

Utslipp av klimagasser i 2009 er i Miljødirektoratets statistikk beregnet til å ha vært på ca. 108 000 tonn CO2-ekvivalenter. Deretter har trenden vært nedadgående. I 2016, som er referanseåret for klimamålene i Halden kommune, var totale utslipp ca. 95 000 tonn. I 2019 var dette tallet nede i ca. 90 000 tonn. Utviklingen etter 2016 er en beskjeden reduksjon på ca. 5 000 tonn, som tilsvarer en nedgang på ca. 5,6 prosent. Store deler av utslippskuttene som er realisert i perioden 2016 - 2019 kommer som en følge av nasjonal politikk, som for eksempel forbudet mot fossil oppvarming, elbil-politikken og innblanding av biodrivstoff i vanlig fossilt drivstoff.

Framskrivning av utslippsreduksjon i Halden kommune

For å nå målet om 60 prosent utslippsreduksjon innen 2030, må utslippene i 2030 ikke overstige 38 000 tonn CO2-ekvivalenter. Kuttet i forhold til referanseåret 2016 vil da måtte være 57 000 tonn. Summen av allerede iverksatt nasjonal politikk og iverksatte/påbegynte tiltak i Halden kommune (klimabudsjett 2020, 2021 og 2022) inneholder ikke tilstrekkelig med tiltak for å nå disse målene. Merk likevel at det finnes en rekke ikke kvantifiserte og understøttende tiltak som vil gi en effekt på sikt selv om størrelsen på kuttet er uviss. Dessuten forventes det at det frem mot 2030 kommer drahjelp fra teknologi og statlige reguleringer. Dette tilsier større kutt senere enn det som synliggjøres i dette klimabudsjettet. Likevel er det klart at Halden kommune må jobbe enda bedre for å finne nye og effektive tiltak i årene fremover.

For å illustrere hvordan utslippene forventes å utvikle seg i årene som kommer, har vi laget en forenklet figur med ulike utslippsbaner, se Figur 2.

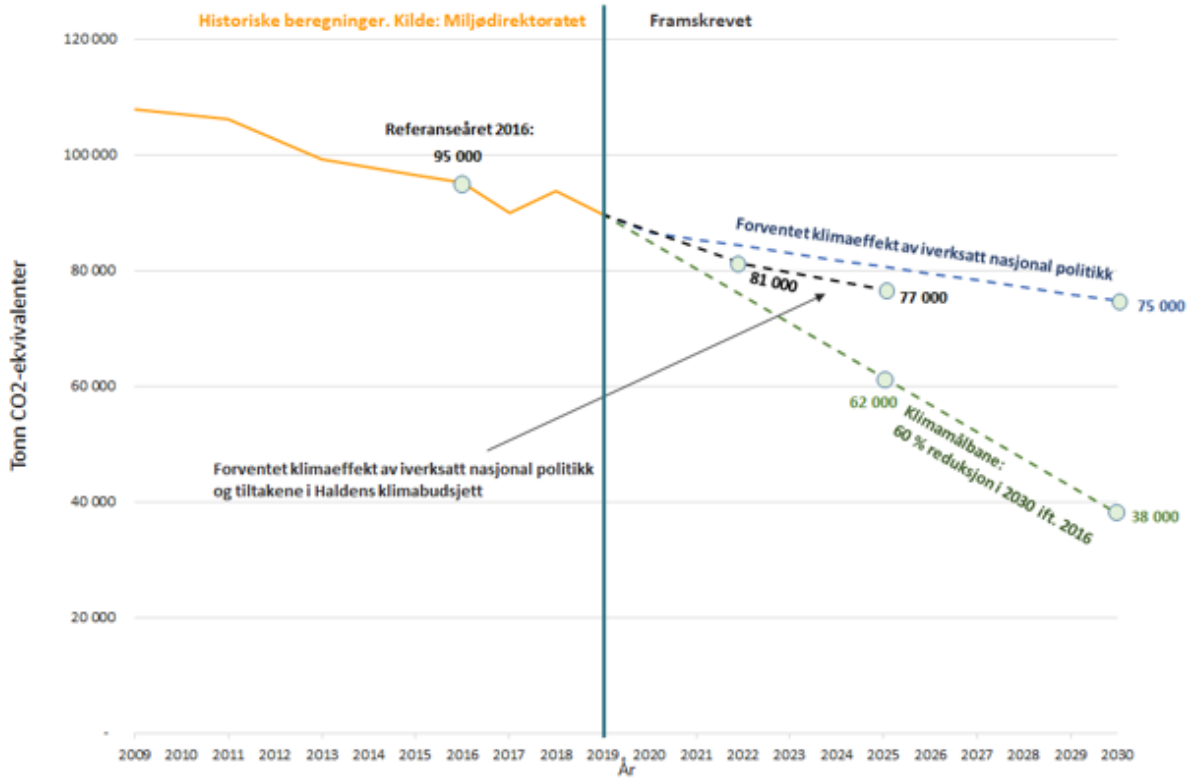

Figur 2 Framskrivinger av utslipp i Halden.

***Historiske utslipp - oransje, heltrukken linje**:* Den oransje heltrukne linjen viser historiske utslippstall hentet fra Miljødirektoratets utslippsberegninger for kommunen. Tidsserien starter i 2009.

***Forventet klimaeffekt av iverksatt nasjonal politikk - blå stiplet linje**:* Denne framskrivingen er et estimat for hvordan klimagassutslippene i kommunen forventes å utvikle seg dersom det ikke gjennomføres noen nasjonale politiske tiltak som påvirker utslippene utover det som er iverksatt i dag. Framskrivingen representerer med andre ord ikke Norges klimamål.

Framskrivingen etter 2019 er basert på beregninger som er gjort for nasjonale utslipp utarbeidet av Finansdepartementet i 2020, publisert i statsbudsjettet. Disse framskrivningene bygger på en rekke

forutsetninger, blant annet befolkningsframskriving, økonomiske utsikter og videreføring av dagens iverksatte klimapolitikk. Eksempelvis er nasjonalt forbud mot fossil oppvarming inkludert i denne framskrivingen. Framskrivingene inneholder betydelig usikkerhet, og usikkerheten øker desto lengre utover i tid framskrivingene strekker seg.

Framskrivingen er skalert direkte ned fra nasjonale totale utslipp (uten olje og gass-sektoren) til kommunens klimagassutslipp som er hentet fra siste publiserte utslippsberegninger fra Miljødirektoratet. Dette er en forenkling. Hvorvidt den lokale effekten av nasjonal politikk er vesentlig annerledes enn det nasjonale gjennomsnittet har ikke blitt analysert. For eksempel vil den lokale næringssammensetningen kunne påvirke utslippsframskrivingene på en måte som ikke framgår i den nasjonale framskrivingen. Andre lokale "avvik" fra de nasjonale framskrivningene kan være ulike økonomiske utsikter enn landsgjennomsnittet, en annen befolkningsutvikling, eller at ulike deler av dagens klimapolitikk (f.eks. elbilpolitikken) ikke slår ut gjennomsnittlig i kommunen. Nok et viktig element som ikke ligger inne i framskrivingen, er utslippsøkninger som følge av økt aktivitet. Eksempler her kan være innen bygg og anlegg, eller etablering av nye virksomheter som gjennom sin aktivitet vil kunne bidra til økte utslipp.

***Klimamålbane: 60 % reduksjon ift. 2016 - grønn stiplet linje**:* Den grønne linjen representerer utslippsbanen som Halden kommune må følge for å nå målet om 60 % reduksjon av klimagassutslippene i forhold til utslippsregnskapet for 2016. Linjen viser framskrevet nødvendig utvikling i årene fra 2019 frem mot 2030. Utslippskurven fremstilles lineær, noe som er en forenkling.

***Forventet klimaeffekt av iverksatt nasjonal politikk og tiltakene i Haldens klimabudsjett - svart stiplet linje**:* Den svarte stiplede linjen viser samlet forventet effekt av iverksatt nasjonal politikk og kvantifiserte, direkte utslippsreduksjoner i klimabudsjettene. Beregningene knyttet til tiltakene og forutsetningene som ligger bak vurderes jevnlig, slik at tallene som ble lagt fram i 2020 er justert i denne figuren.

Behovet for ytterligere nødvendig utslippsreduksjon er vist med avstanden mellom den sorte stiplede linjen og den grønne linjen. Dette gapet utgjør 15 000 tonn CO2-ekvivalenter i 2025.

Måloppnåelse

Basert på figuren over og beregningene som ligger bak, har vi satt opp tabellen nedenfor. Den viser grad av oppnåelse av klimamålene basert på forventet effekt av tiltakene i kommunens klimabudsjett og virkningen av nasjonal politikk. Basert på disse beregningene er det langt igjen for å nå målet om 60 % reduksjon i 2030.

Tabell 1 Grav av måloppnåelse

Grad av måloppnåelse			
År	**2022**	**2025**	**2030**
Prosentvis reduksjon fra tiltak i klimabudsjett 2020-2022, sammenlignet med 2016	3 %	4 %	4 %
+ Prosentvis reduksjon som følge av iverksatt nasjonal politikk, sammenlignet med 2016	11 %	15 %	21 %
= Total prosentvis reduksjon sammenlignet med 2016	**14 %**	**19 %**	**25 %**

Relevante klimatiltak fram mot 2030

En rekke klimatiltak i Halden vil kunne kutte klimagassutslippene i kommunen betydelig, men kommunen har ikke nødvendigvis de virkemidlene som skal til for å utløse tiltakene. I Tabell 2 presenteres klimatiltak som vil ha særlig stort potensial for å kutte utslipp, samtidig som kommunen har tilgjengelige virkemidler for å utløse tiltakene. Oversikten er ment som signal på hva som kan ha stor betydning å satse på de kommende årene.

Første kolonne av tabellen angir klimatiltaket, og om tiltaket vurderes som skalerbart eller kan i begrenset grad skaleres/justeres for å endre utslippseffekten. For eksempel er virkemidlet forbud i liten grad justerbart, mens en avgift er justerbar: høyere avgift vil normalt redusere aktiviteten som avgiftsbelegges.

Andre kolonne viser vår overordnede vurdering av tiltakets utslippsreduserende potensial (indikert ved utslippssektorens betydning for totale utslipp i kommunen) og hvor sterke virkemidler kommunen har til rådighet for å påvirke utslippene. Utslippssektorene er fordelt etter kommunens utslipp i 2019 (se Tabell 3).

Tredje kolonne av tiltakstabellen gir supplerende informasjon om tiltakene:

i. Mulige virkemidler kommunen kan bruke for å utløse tiltakene
ii. Mulige kostnader for kommunen
iii. Mulige virkninger for andre

Virkemidlene som listes opp i tredje kolonne har ulike farger. Disse betyr:

- Sort skrift: Virkemidlet er ikke tatt i bruk
- Oransje skrift: Virkemidlet er delvis tatt i bruk
- Grønn skrift: Virkemidlet er innført

Tabell 2 Tiltak vurdert å ha særskilt store utslippsreduserende effekter i Halden

Tiltak	Potensiell utslippseffekt	Supplerende info
Elektrifisering av personbilparken Sektor: veitrafikk **Skalerbart**	Svært betydelige utslipp i sektoren. Kommunen har relativt sterke virkemidler.	i) Tilrettelegge for lading, støtte til ladeinfrastruktur i boligselskap, krav for nybygg og miljødifferensierte bompenger og p-avgifter. ii) Kostnader knyttet til utbygging, vedlikehold og/eller subsidiering av ladeinfrastruktur. iii) Kan påvirke trafikantkostnadene i positiv eller negativ retning, avhengig av virkemiddelbruken.
Reduksjon av personbiltrafikk og skifte trafikk fra personbil til sykkel Sektor: veitrafikk **Skalerbart**	Svært betydelige utslipp i sektoren. Kommunen har relativt sterke virkemidler.	**i)** Begrense antallet tilgjengelige parkeringsplasser og/eller øke parkeringsavgiftene, innføre bilfrie eller enveiskjørte gater, utbedre sykkelveier, styrke el-sykkeldelingsordningen, vintervedlikehold av sykkelfelt, bygge sykkelparkeringer. Utbedring av kollektivtilbud og koordinering med annen transport. **ii)** Kostnader knyttet til sykkeltilrettelegging og kollektivsatsning. Reguleringer har relativt lave kostnader for kommunen. **iii)** Kostnader for trafikanter med mulig

Tiltak	Potensiell utslippseffekt	Supplerende info
		negative virkninger for næringsliv i sentrum, mindre lokale luftutslipp og økt fysisk aktivitet gir helsegevinster.
Redusere deponigass Sektor: avfall og avløp **Begrenset skalerbarhet**	Svært betydelige utslipp i sektoren. Kommunen har relativt sterke virkemidler.	**i)** Kommunens egen investering. **ii)** Medfører kostnader for kommunen. **iii)** Trolig begrenset utover gjennom alternativ bruk av kommunens midler.
Fossilfri godstransport Sektor: veitrafikk **Skalerbart**	Svært betydelige utslipp i sektoren. Kommunen har middels sterke virkemidler.	**i)** Anskaffelseskrav om fossilfri transport, tilrettelegge for infrastruktur for alternative energibærere (el. og biogass). **ii)** Økte anskaffelseskostnader og for infrastrukturinvesteringer/-subsidier. **iii)** Trolig merkostnader for transportselskaper, som kan overføres kunder.
Omlegging til mer klimavennlige teknikker i jordbruket Sektor: jordbruk **Skalerbart**	Svært betydelige utslipp i sektoren. Kommunen har middels sterke virkemidler.	**i)** Støtte praksiser som biogassproduksjon fra husdyrgjødsel, utbedring av gjødsellagre, drenering av jord, bruk av fangvekster, biokull, optimalisering av tidspunkt og metode for spredning av gjødsel, inkl. nedmolding, tilsetningsstoff i fôr, økt grovfôr-kvalitet, forbedret avl og dyrehelse, m.m. Koordinere (og evt. subsidiere) bruk av biorest fra Remmendalen renseanlegg, Frevar og Norske Skog Saugbrugs. **ii)** Kostnader knyttet til støtteordninger. **iii)** Mulig bedre rammevilkår i jordbruket. Videre begrenset utover gjennom alternativ bruk av kommunens midler.
Fossilfrie anleggsplasser der kommunen er byggherre Sektor: anleggs- og landbruksmaskiner **Begrenset skalerbarhet**	Betydelige utslipp i sektoren. Kommunen har relativt sterke virkemidler.	**i)** Kommunens egne investeringer, krav i anskaffelser. **ii)** Merkostnadene bæres i sin helhet av kommunen. **iii)** Redusert alternativ pengebruk for kommunen. Mulig positive virkninger for lokal byggebransje ved kunnskapsbygging til nytte for mulig framtidig etterspørsel.
Energieffektivisering og skifte til fossilfri energi i industrien Sektor: industri **Skalerbart**	Betydelige utslipp i sektoren. Kommunen har relativt svake virkemidler.	**i)** «Myke» virkemidler: Rådgi og på annen måte tilrettelegge energiskifte for industrien, informere og koordinere skifte fra LNG til lokalprodusert biogass, koordinere nettselskap og industriaktører for økt nettilknytning, påvirke staten til å bruke sine virkemidler. **ii)** Relativt lave kostnader. **iii)** Mulige merkostnader for industriaktørene.

Tiltakene kan også påvirke klimagassutslipp utenfor kommunens klimagassregnskap (indirekte utslipp), i negativ eller positiv retning. Eksempelvis vil produksjon av utstyr, infrastruktur m.m. som ellers ikke ville blitt produsert normalt føre til økte utslipp på produksjonsstedet, samt i transport. Tiltak kan også føre til at utslippsaktiviteten flyttes.

Tabell 3 Klimagassutslipp i hver utslippssektor som andel av totale utslipp i kommunen i 2019. Kilde: Miljødirektoratet

	Halden	% av totale utslipp
Svært betydelig	Veitrafikk	45 %
	Jordbruk	19 %
	Avfall og avløp	14 %
Betydelig	Industri	10 %
	Anleggs- og landbruksmaskiner	5 %
Mindre betydelig	Oppvarming	3 %
	Sjøfart	3 %
	Energiforsyning	0 %

I tillegg er det andre tiltaksområder som er vanskelig å kvantifisere eller som har indirekte utslippseffekter. Et av områdene hvor norske kommuner har størst handlingsrom er i **arealplanleggingen**, fra kommuneplaner til reguleringer og til byggesak. God arealplanlegging kan bidra til å redusere transportomfanget og/eller mer skifte transport over fra personbil til kollektiv, sykkel eller gange, for eksempel gjennom knutepunktsbygging. I tillegg påvirker arealbruksendringer klimagassutslipp gjennom endringer i karbonlagre i jord og biomasse.

Klimabudsjett 2022

Klimabudsjettet presenteres på samme måte som tidligere: i tabell med beskrivelse av tiltak, kostnad knyttet til tiltaket, og beregnet kutt i klimagasser eller besparelse av energi. Gjennom Framsikt er det også definert hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltaket.

Kommunedirektøren har også i år sendt ut et rundskriv til kommunalavdelingene og bedt om innspill til nye tiltak i klimabudsjettet. Det ble i tillegg gjennomført et arbeidsmøte med Kommunedirektørens ledergruppe og møter med flere enhetsledere. Til tross for dette har det ikke kommet fram nye, konkrete klimatiltak som har blitt effektberegnet i år. Tiltakslisten er dermed ganske lik klimabudsjettet for 2021. Mange av tiltakene som er effektberegnet i tidligere budsjetter er planlagt gjennomført over flere år, og krever ressurser å fullføre. Dette kan være en av grunnene til at det ikke er kommet fram nye tiltak i år. Samtidig er de fleste tiltakene som allerede er beregnet, ikke rene klimatiltak, men prosjekter som i tillegg til å være effektiviseringer, trafikksikkerhetstiltak, bymiljøforbedringer osv., har en klimaeffekt.

Det kan være krevende for kommuneorganisasjonen å prioritere rene klimatiltak i sine budsjett. Det er derfor lagt til en ny tabell i årets klimabudsjett: tiltak vurdert å ha særskilt store utslippsreduserende effekter i Halden, Tabell 3. Denne tabellen er i stor grad basert på utredningen «Tiltak og virkemidler for å nå 60 % utslippsreduksjon innen 2030» fra 2020. Tabellen kan fungere som inspirasjon, men viser også klart hvilke tiltak kommunen bør prioritere å få gjennomført for å nå klimamålene. Kommunen har et begrenset spillerom for å påvirke klimagassutslipp, men nedenfor er det vist et utvalg av virkemidler og tiltak som finnes i den kommunale verktøykassa.

Tabell 4 Et utvalg virkemidler og tiltak kommunene råder over Kilde: CICERO & TØI 2021

Vedtak om tiltak i egen virksomhet.
Aktivt eierskap i havner, energi- og avfallsanlegg, etc.
Kravstilling i anskaffelser, som fossilfrie/utslippsfrie bygge- og anleggsplasser, massetransport, avfallstransport, driftskontrakter (brøyting, feiing, etc.), transport ved innkjøp av varer og tjenester, innkjøp av mat og måltidstjenester.
Fysisk tilrettelegging, omregulering, grønn prioritet, som utbygging av ladeinfrastruktur og regulering av areal til energistasjoner, landstrøm / utslippsfri havn, fysisk tilrettelegging for sykkel og gange, gate- og parkeringsbestemmelser, etablere innfartsparkeringer, arealplanlegging som reduserer transportbehov.
Forbud og påbud, som fjerning parkeringsplasser, mulig utvidelse i klimakrav til utbyggere i reguleringsplaner og for nullutslippssoner. Kommunens hjemmel til å innføre forbud og påbud er imidlertid begrenset, og grenseoppgangen kan kreve juridisk vurdering.
Økonomiske virkemidler, som miljødifferensierte parkeringstakster og bomtakster, tilskuddsordninger.
Dialog med næringsaktører som byggeiere, entreprenører og industribedrifter.
Kommunikasjon, mobilisering, holdningsskapende arbeid, nettverk for økt kompetanse og kunnskap, FoU-prosjekter, utredninger, planer og piloter.
Påvirke statlige rammebetingelser.

Bruk av avgifter og bruk av reguleringer er ofte effektive virkemidler for å redusere klimagassutslipp, med begrensede kostnader for kommunen. Økte avgifter (f.eks. for parkering og bompassering) kan også gi økte inntekter for kommunen og vil i så måte ha negative «tiltakskostnader». Slik klimapolitikk kan imidlertid være politisk krevende å gjennomføre. Menon (2021) har undersøkt hvordan man kan oppnå større aksept blant befolkningen for økte klimaavgifter. Undersøkelsen viser at flere nordmenn er for enn imot høyere klimaavgifter. Aksepten for klimaavgifter kan styrkes dersom avgiftsinntektene øremerkes til bestemte formål. Dersom for eksempel en økning i parkeringsavgifter tydelig begrunnes med å redusere klimagassutslipp og (de økte) inntektene brukes til å finansiere andre klimatiltak, for eksempel å subsidiere alternative transportmåter til og fra disse områdene, vil det kunne øke aksepten for avgiftsøkningen.

Klimatiltak

I arbeidet med å nå målsetningene om utslippskutt har Halden kommune systematisert tiltakene som gjøres i de ulike utslippssektorene. Tiltakene i klimabudsjettet er delt inn i ulike tabeller ut fra kategorisering og om utslipp kan kvantifiseres (tallfestes). Selv om utslippsreduksjoner ikke har latt seg kvantifisere, betyr ikke det at disse tiltakene har mindre påvirkning på klimagassutslippene enn tiltak med kvantifiserte utslippskutt.

For hvert tiltak er det gjort en beregning av hvor stor utslippsreduksjon tiltaket gir, oppgitt i tonn CO2-ekvivalenter. Halden kommune har hatt konsulentbistand til dette arbeidet. Effektberegningene av tiltakene som presenteres i klimabudsjettet er basert på best tilgjengelig informasjon og metodikk. Det må imidlertid presiseres at det er usikkerhet knyttet til både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres. Det samme gjelder forutsetningene som har blitt lagt til grunn. Klimabudsjettet vil forbedres over tid i takt med vår kunnskapsutvikling.

Energibesparende tiltak er beregnet i GWh. Energibesparende tiltak med liten effekt er lagt inn med standardverdi 0,1 GWh, da eksakt reduksjon er vanskelig å tallfeste. Det jobbes mot å få gode måter å tallfeste slike tiltak.

For noen tiltak er kunnskapsgrunnlaget for svakt til å kunne beregne utslippskutt, og disse er synliggjort som ikke-kvantifiserbare tiltak.

I tillegg pågår det noen Klimasats-prosjekter (Miljødirektoratets tilskuddsordning for gjennomføring av klimatiltak i kommunene) som kan komme til å gi utslippskutt i framtiden. Disse er ikke ført opp i tabellene nedenfor. Prosjektene Kartlegging av deponigassutnyttelse på Rokke, Mobilitetsanalyse, Sirkulær og klimavennlig idrettsarena på Os og Miljøvennlige rehabiliteringsløsninger for Os skole er gjennomført eller pågår nå. Matsvinn-prosjektet går nå inn i en evalueringsfase, men beregningene viser at mindre matsvinn på institusjonene kan spare kommunen for betydelige utgifter og samtidig redusere klimafotavtrykket.

Til slutt er det viktig å nevne tiltak som allerede er gjennomført: Det er bygget ut landstrømanlegg på Halden havn, det er bygget formålsbygg i massivtre, det er bygget ut fjernvarme fra Remmen renseanlegg til kommunale bygg i sentrum og kommunens medarbeidere har fått tilbud om å lease elsykkel. I tillegg jobbes det kontinuerlig med å bytte ut kommunale kjøretøy med fossilfrie alternativer og det er opprettet en «byttekrok» for kommunalt kontormateriell.

Klimatiltak

Direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2020	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon GWh pr. år
Oppgradering av anlegg for syklende og gående	500	8 000	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
Smart City elbildeling	0	0	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0	0,0
Smart City elsykkeldeling	500	8 000	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	0,0
Trafikksikkerhetstiltak kommunedelplan	1 000	5 500	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	0,0
Utbedring av turstier og grøntdrag i sentrum	300	600	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	0,0
Sum	**2 300**	**22 100**	**0**			**0,0**	**159,0**	**159,0**	**159,0**	**159,0**	**159,0**	**0,0**

Beskrivelse klimatiltak

Oppgradering av anlegg for syklende og gående

Tiltak for å utbedre og oppgradere veier, stier og anlegg for syklende og gående. Tiltaket har en direkte effekt på klimagassutslipp ved at flere personer kan velge gange og sykkel som en fossilfri alternativ transportmetode.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Smart City elbildeling

En bildelingstjeneste med elbiler mellom ansatte og innbyggere. Dette er et tiltak som skal sikre innbyggernes mobile behov på en klimavennlig måte, samtidig som det begrenser antall biler i sentrum.Det er opprettet ladestasjoner på tre skoler og et aldershjem som ligger i tettbebyggelsen utenfor sentrum, slik at innbyggere skal ha et elbiltilbud nær der de bor. Prosjektet er nå over i driftsfase, siste investering var i 2021.

Finansiering

Driftsbudsjett

Smart City elsykkeldeling

Halden kommune har en utlånsordning med elsykler til ansatte i arbeidstiden, som også kan leies rimelig av innbyggere. Hensikten er at syklene kan benyttes fremfor bil over kortere avstander i kommunen. Dette vil medføre kostnadsbesparelser for kommunen ved at det blir mindre småkjøring i tjenesten, i tillegg til at mindre bilkjøring vil bidra til et grønnere miljø.

Finansiering

Investeringsbudsjett, del av prosjektet P7300, Oppgradering av anlegg for gående og syklende.

Trafikksikkerhetstiltak kommunedelplan

Kommunedelplan for trafikksikkerhet 2017 - 2019 legger føringer for arbeidet med trafikksikkerhetstiltak. Oppfølging av planen har en direkte effekt på klimagassutslipp ved at flere personer kan velge gange og sykkel som en fossilfri alternativ transportmetode, som følge av trafikksikre løsninger til det beste for myke trafikanter.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Utbedring av turstier og grøntdrag i sentrum

Halden kommune har etablert og vedlikeholdt flere turstier og grøntdrag i sentrum de seneste årene. Vi ønsker å utbedre og videreutvikle disse. Eksempler på konkrete tiltak er å tilrettelegge for universell utforming, merking og skilting og tilrettelegge rasteplasser. Det pågår også et arbeid med å vurdere nye stier og grøntdrag som kan tilrettelegges. Tiltaket har en positiv effekt på klimagassutslipp ved at flere personer kan velge gange og sykkel som en fossilfri alternativ transportmetode.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Eksterne tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2020	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon GWh pr. år
Fossilfri kollektivtransport, fylkeskommunalt tiltak	0	0	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	588,0	588,0	588,0	1 176,0	1 176,0	0,0
Sum	**0**	**0**	**0**			**0,0**	**588,0**	**588,0**	**588,0**	**1 176,0**	**1 176,0**	**0,0**

Beskrivelse klimatiltak

Fossilfri kollektivtransport, fylkeskommunalt tiltak

Fra sommer 2022 trer ny avtale i kraft mellom Østfold kollektivtrafikk og tjenesteleverandør. Fra da skal 100 % av kollektivtrafikken gå på biodiesel, biogass eller elektrisitet (Hydrogen er ikke et alternativ pga. manglende infrastruktur). Kilde: Østfold kollektivtrafikk.

Finansiering

Eksternt tiltak finansiert og eid av Viken fylkeskommune.

Energibesparende tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig økonom	Sektor	Kilde	Reduksjon 2020	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon

			isk effekt									GWh pr. år
Energiøkonomisering i kommunale bygninger (ENØK)	5 000	20 000	0	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Oppgradering av gatelys	1 000	4 000	0	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Smarte vannmålere	0	25 000	0	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Virtuell kort- og langtidsavdeling	2 750	2 750	0	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
VA-tiltak	110 000	440 000	0	Avfall og avløp	Avløp	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Sum	**118 750**	**491 750**	**0**			**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,7**

Beskrivelse klimatiltak

Energiøkonomisering i kommunale bygninger (ENØK)

Halden kommune har sentral driftskontroll i flere bygninger, hvilket gir god mulighet til oppfølging av energibruk. Dette kan avdekke områder med et forbedringspotensial, og planlegging av ulike tiltak for energieffektiv utnyttelse av bygningene.

ENØK-tiltaket inneholder flere enkelttiltak på ulike kommunale bygninger i Halden kommune. Tiltakene utredes, planlegges og gjennomføres i driftsåret. Dette kan være etterisolering, bytte ut vinduer, installasjon av varmepumper og andre energiløsninger m.v. som vil bidra til reduserte oppvarmingskostnader i bygninger.

Oppgradering av gatelys

Oppgradering av gatelys omhandler kjøp og installasjon av nye armaturer. Investeringen vil gi en besparelse på strøm samt mer trafikksikkerhet. Dette gir en bedre strømstyring.

Smarte vannmålere

Halden kommune produserer i dag vann i størrelsesorden ca. 140% av idealproduksjon. Dette betyr at vi bruker store ressurser på å produsere vann som aldri når forbruker. Med smarte vannmålere kan kommunen få bedre oversikt over ledningsnettet og innbyggere vil få et større eierskap til eget vannforbruk. Dette vil medføre økt kontroll på drikkevannet, redusert vannforbruk, redusert vanntap, reduserte driftsutgifter og redusert ressursbruk og dermed reduserte utgifter.

Finansiering

Investeringsbudsjett

VA-tiltak

Det jobbes intensivt med å separere overvann fra spillvann i kommunen. Ved å sende mindre (regn)vann til renseanlegget, vil mengden vann som må renses også reduseres. Dette sparer ressurser. Samtidig vil det være mindre behov for å pumpe vann via pumpestasjonene til renseanleggene, noe som vil spare energi.

Virtuell kort- og langtidsavdeling

Ved hjelp av teknologi og digital oppfølging med trygghetsalarmer og nettbrett, kan pasienter bo hjemme i stedet for på institusjon. Målet er å skape trygghet for pasientene hjemme, frigjøre institusjonsplasser og gå fra frekvensbaserte tilsyn til behovsbaserte. Resultatet er redusert arealbehov som følge av at pasientenes tilbud blir i eget hjem- enten korttidsplass som erstatter institusjonsplass eller som et langvarig tilbud for kronikergruppen, reduserte driftskostnader generelt som følge av dette og redusert reisevirksomhet for den ambulerende helsetjenesten, noe som vil ha positive energi- og klimaeffekter .

Finansiering

Innledningsvis ekstern finansiering ved Østfold Partnerskapsfond, 2016-2017.

Deretter eksterne midler over tre perioder via innovasjonsmidler og prosjektskjønnsmidler fra Fylkesmannen, 2017-2020.

Fra 2020 er prosjektet egenfinansiert, via drift og investering.

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2020	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon GWh pr. år
Utbygging av bredbånd	3 000	9 000	0	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kartlegging av deponigass og mulig utnyttelse	0	0	0	Avfall og avløp	Avfallsdeponigass	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utbedring av miljøstasjoner for gjenvinning av avfall	500	1 000	0	Avfall og avløp	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	**3 500**	**10 000**	**0**			**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Beskrivelse klimatiltak

Kartlegging av deponigass og mulig utnyttelse

Som del av et klimasatsprosjekt i samarbeid med Sarpsborg og Moss kommune, skal deponiene på Rokke analyseres og vurderes. Det skal måles diffuse utslipp av deponigass og beregnes gjenværende gasspotensiale i mengde og tid. Utslippskildene skal kartlegges. Det skal utarbeides en tiltaksplan med vurderinger og anbefalinger for bedre gassutnyttelse, samt kostnader knyttet til tiltakene.

Utbedring av miljøstasjoner for gjenvinning av avfall

Halden kommune har 9 miljøstasjoner for innsamling av avfallsfraksjonene papp/papir/drikkekartong, plast, glass/metall. Bruken av disse er en veletablert ordning. De siste årene har områdene forfalt og det er behov for en oppgradering av miljøstasjonene. Sortering og gjenvinning av avfall kan redusere klimagassutslipp ved å redusere behovet for uttak av nye råvarer. Miljødirektoratet anslår at utsortering av plastavfall vil kunne gi en utslippsreduksjon på 0,75 millioner tonn CO2-ekvivalenter i perioden 2021–2030 i Norge.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Utbygging av bredbånd

Utbygging av bredbånd kan bidra til at flere kan jobbe hjemmefra, og dermed ikke har behov for å reise til kontoret hver dag. Dette kan være med på å redusere antall jobbreiser. Samtidig kan det gi redusert behov for kontorplasser, neo som igjen kan gi energibesparelser.

Investeringer i budsjett

Kommunedirektøren har, i de siste års budsjett og økonomiplaner, lagt et ekspansivt investeringsbudsjett til grunn, med hovedvekt på lønnsomme investeringer samt selvfinansierte investeringer innenfor VAR-sektoren. Det har også vært gjennomført noen nødvendige prosjekter som har vært pålagt kommunen av offentlige organer.

I tillegg til dette er det slik at mange av investeringsprosjektene som nå foreslås, i all hovedsak, er helt nødvendig å gjennomføre. Dette for å sikre nødvendig utvikling av kommunen som tjenesteleverandør og samfunnsutvikler.

Forslag til investeringsbudsjett for 2022 er på 670 mkr. hvorav 135 mkr. av disse er innenfor VAR-sektoren.

Oversikter og korte beskrivelser av alle nye investeringsforslag følger nedenfor. Mer detaljerte beskrivelser følger som vedlegg til saken.

Selvkost

Beløp i 1000	Økonomiplan			
Investeringsprosjekter	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Fellesområder				
22 tonns beltegraver	2 000	0	0	0
Dumperbil med treakslet henger	2 000	0	0	0
Hovedplan VA/saneringsprosjekter	110 000	110 000	110 000	110 000
Miljøstasjoner	500	500	0	0
Oppgradering av vannkummer	1 000	1 000	1 000	1 000
Overgang til større bunntømteavfalsb. "renovasjon"	1 000	1 000	1 000	1 000
Overvannstiltak	3 000	5 000	5 000	5 000
Pumpestasjon	1 000	1 500	1 500	1 500
Renovasjonsløsninger tett trehusbebyggelse	1 000	0	0	0
Ringledning vann	5 000	0	0	0
Smarte vannmålere	0	10 000	10 000	5 000
Sortering/omlasting husholdningsavfall	3 000	0	0	0
Tilkobling av tett oppsamlingstank for overflatevann fra slamlager	438	0	0	0
Tilskudd spillemidler	2 000	2 000	2 000	2 000
Trykkavløp	2 000	2 000	2 000	2 000
Vann til brannhydrant og avløp fra slamplate	650	0	0	0
Vannmålere	1 000	0	0	0
Sum Fellesområder	**135 588**	**133 000**	**132 500**	**127 500**
Sum	**135 588**	**133 000**	**132 500**	**127 500**

Økonomisk lønnsom

Beløp i 1000	Økonomiplan			
Investeringsprosjekter	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Fellesområder				
Deponiutvidelse Rokke	2 000	2 000	2 000	2 000
Digitalisering av IT-plattform	2 000	1 500	0	0
ENØK-tiltak i diverse bygninger	5 000	5 000	5 000	5 000
Halden Helsehus	69 300	0	0	0
Kommunal fiber	940	940	0	0
Langbrygga	3 000	0	0	0
Velferdsteknologi	2 000	2 000	2 000	0
Virtuell langtidsavdeling	2 750	0	0	0
Sum Fellesområder	**86 990**	**11 440**	**9 000**	**7 000**
Sum	**86 990**	**11 440**	**9 000**	**7 000**

Pålegg

Beløp i 1000	Økonomiplan			
Investeringsprosjekter	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Fellesområder				
Inventar ny brannstasjon	0	18 750	0	0
Kunst- og håndverksavdeling Strupe ungdomsskole	2 000	0	0	0
Ny brannstasjon	9 283	62 000	0	0
Oppgradering Os krematorium	10 500	0	0	0
Utfasing av oljefyring i off. bygninger	500	0	0	0
Sum Fellesområder	**22 283**	**80 750**	**0**	**0**
Sum	**22 283**	**80 750**	**0**	**0**

Annet

Beløp i 1000	Økonomiplan			
Investeringsprosjekter	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Fellesområder				
Alarmsystem Vaterland/Hagegata og Søsterveien	0	3 000	0	0
Aruba wifi-punkter	2 000	1 000	0	0
Asfaltering grusveier	1 500	1 500	1 500	1 500
Asfalteringsprogram	5 000	5 000	5 000	5 000
Badeplasser, universell utforming	500	0	0	0
Berg skole utbedring av bygningsmasse	2 000	42 000	0	0
Besøkssenter Gjellestad	1 500	1 500	1 500	0
Bevaring Konservativen	0	2 000	2 000	0
Bypark (i regi av kirkens bymisjon)	3 000	0	0	0
Det digitale skoleløftet	7 000	6 000	6 000	6 000
Digital infrastruktur HKK	290	140	140	140
DNBE	0	5 000	0	0
Egenkapitalinnskudd HKP/KLP	1 050	1 050	1 050	1 050
Forprosjekt Festningstunell	0	0	0	2 000
Inear og medhør Brygga kultursal	187	0	0	0
Infrastruktur i kommunale bygg	3 000	2 000	0	0
Justering investeringsramme	0	12 405	300	0
Kameraovervåkning i skolegårdene	500	0	0	0
Kjøp av Os allé 3	185 000	0	0	0
Maskininvestering Rokke	0	2 100	0	0

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan 2022	2023	2024	2025
Miljøtiltak kunstgressbaner	1 500	0	0	0
My digital city	500	500	500	500
Ny sentrumsskole inkl idrettshall	170 000	344 270	0	0
Ny svømmehall	0	100 000	170 000	80 000
Nytt eldresenter Karrestad	0	0	0	5 000
Nytt sentralkjøkken og utstyr	27 500	0	0	0
Offentlige lekeplasser, opprusting	500	0	0	0
Oppgradering - overvann på veier	2 000	0	0	0
Oppgradering av anlegg for gående og syklende	500	2 500	2 500	2 500
Oppgradering av gatelys	1 000	1 000	1 000	1 000
Oppgradering av grønt- og fellesarealer	300	300	300	0
Oppgradering av ringeanlegg (kirke)	230	230	650	0
Oppgradering Os kapell	2 550	3 300	0	0
Plate til telt på Rokke	1 800	0	0	0
Reserve mannskapsbil	0	8 125	0	0
Samlokalisere dagsentertilbud for funksjonshemmede	0	26 000	0	0
Sikring av kirkens bygg	300	0	0	0
St. Joseph - skille overvann og septikk, drenering rundt bygget	1 900	0	0	0
Tilstandsrapport på brygger/murer Porsnes	1 250	0	0	0
Tiltak lekeplasser utenfor off.bygg	400	400	400	400
Trafikksikkerhetstiltak kommunedelplan	1 000	1 500	1 500	1 500
Trygghetsboliger	1 000	500	500	0
Turstier/grøntdrag i sentrum	300	300	0	0
Universell utforming off bygninger	900	400	400	0
Utbedring - kvikkeire, løsmasseskred	10 000	0	0	0
Utbygging av bredbånd	3 000	5 000	1 000	0
Varebil med plan og kran (brann)	0	0	1 250	0
Sum Fellesområder	**440 957**	**579 020**	**197 490**	**106 590**
Sum	**440 957**	**579 020**	**197 490**	**106 590**

Investeringsbeskrivelser - nye forslag

Infrastruktur i kommunale bygg

En tydelig begrensning for muligheten til å opprettholde dagens behov for nettkapasitet er datakablingen i mange av byggene vi benytter. Blant annet vet vi at Hjortsberg skole ikke vil få bedre nettkapasitet uten at det gjøres et løft mht infrastruktur i bygget – det må legges nye kabler til mange datapunkter.

Målet er å få et stabilt datanett med tilstrekkelig kapasitet har blitt en nødvendighet og nærmest en kritisk faktor for å kunne benytte de dataverktøy som benyttes i tjenestene i dag. Mangel på dette gir frustrasjon og lav effektivitet, det begrenser utviklingsmulighetene.

Aruba wifi-punkter

Halden kommune benytter i dag Aruba istedenfor Cisco når det settes opp nye trådløse nettverk. Men, det er fortsatt en del lokasjoner som benytter Cisco og disse må byttes ut. Overvåkning og oppfølging av det trådløse nettverket er komplekst, og det er driftsmessig ineffektivt å opprettholde to systemer. Derfor bør resten nå byttes ut. Enkelte steder trenger bedre dekning og utplassering av flere tilkoblingspunkter. Investering vil gi bedre kontroll, stabilitet og drift av kommunens trådløse nettverk.

Inear og medhør Brygga kultursal

Inear er et system der artisten hører sin egen stemme og musikk for å holde takt og synge i riktig tone. Artister har egen ørepropp, mens resten av systemet hører til huset. Brygga besitter ikke dette og må leie inn hver gang. Dette er dyrt og en høy kostnad som i tillegg medfører transportkostnader to veier. Vår strategi å være det mest oppdaterte kulturhuset i regionen og en av de beste i landet ligger til grunn. Dette gjør oss attraktive for de største artistene i landet og som vi kan dokumentere effekt av gjennom flere år ved å ha de største navnene på repertoaret. Medhør er system for å kunne lytte til hva som skjer på scenen mens man er i garderoben/backstage. Dette effektiviserer kjøreplanen og kommunikasjonsleddene da artist selv kan følge med og vi kan fristille eget crew til andre oppgaver. Ved å ha det beste utstyret blir vi enda mer attraktive, og det vil være en kostnadsbesparelse for begge parter.

Digital infrastruktur HKK

For å imøtegå samfunnets behov for innbyggere med relevant kompetanse for arbeidsliv og privatliv, trenger skolen oppdatert maskinpark og utstyr for å gi en opplæring som er i tråd med samfunnets krav til innbyggerne om å klare seg selv i størst mulig grad. Kommunen er tjent med at elevene f.eks. kan utføre oppgaver, fylle ut søknader, svare på henvendelser og kontakte etater og avdelinger på egen hånd, uten å belaste kommunens ansatte med å løse utfordringer i hverdagen.

Innkjøp av PC-er til elever er flyttet fra IT-avdelingen ut på den enkelte skole. For å holde pc-parken oppdatert, er det nødvendig med en rullering på 4 år. Det betyr at det bør kjøpes inn 30 pc-er hvert år

Elev-PC-er ligger på ca. 3800,- eks. mva. (Innhentet fra IT-avdelingen).

Med rulleringstakt på 4 år (3-4 år er vanlig rulleringstid i skole – IT-avd) trenger vi å få byttet ca.25 maskiner pr.år + maskiner som går i stykker etc, trenger vi å budsjettere med minimum 30 maskiner årlig.

Det utgjør 114.000,- eks.mva.

4 av 7 tavler i klasserommene er utdaterte, og egner seg dårlig sammen med de bærbare pc-ene lærerne har nå. Utskifting av de resterende tavlene beløper seg til ca.120.000,- eks.mva.

Elevene på voksenopplæringen skal ha grunnleggende kunnskaper i IKT etter endt opplæring. Målet er at alle som går på Hkk skal bli selvstendige brukere i arbeids- og samfunnsliv slik at de er rustet til å kunne delta i omstillinger og endringer i samfunnet etter hvert som krav og behov endrer seg.

My digital city

My Digital City er en satsing sammen med IFE, HiØ, eSmart systems, Smart Innovation Norway og Halden Næringsutvikling for å skape nye arbeidsplasser og for å sikre en bærekraftig utvikling. Ett av hovedmålene i My Digital City er å samle inn data og dele data. Halden kommunes data blir viktige for dette samarbeidet, og da må både teknologien være på plass med ulike sensorer, og Halden kommune må sikre at dataene er åpne og kan deles. Investering vil bidra met å tilrettelegge/bidra til nye arbeidsplasser i Halden, og utvikling av nye tjenester til innbyggerne.

Kunst- og håndverksavdeling Strupe ungdomsskole

Kunst og håndverksavdelingen ved Strupe ungdomsskole trenger en ombygging for å være funksjonell. Utdanningsdirektoratet har kommet med ny læreplan, fagfornyelsen, fra høsten 2020. Her står det i fagplanen til kunst og håndverk at det meste av faget skal være praktisk og verkstedsbasert. Kompetansemålene gjør en vending til å ha stort sett praktiske oppgaver, svært få av kompetansemålene kan løses ved teori eller tegning som tidligere.
Hvis elevene på Strupe skal kunne oppfylle kompetansemålene i faget må sløydsalen gjøres større og mer utstyr må inn. Ny romløsning innenfor avdelingen er nødvendig. Dette er mulig å få til fordi vaktmesterkontoret som er innerst i rommet kan flyttes ut i garasjen som snart står tom, og fordi avdelingen har en stor gang som ikke brukes til noe.

St. Joseph skille overvann og septik, samt drenering rundt bygget

Bygningen har avvik i forhold til overvann og avløp (septik-tanker). Det er dessuten påkrevet ny drenering av bygningen - grunnvannet står høyt i området. Effektmål: Sikre bygningen, gi et bedre inneklima og redusere utslipp til renseanlegget.

Berg skole utbedring av bygningsmasse

Den eldste delen på Berg skole bygget i 1956 er nå 64 år gammel. Byggekonstruksjon mot grunnen og dreneringsforhold har gjennom årene medført at bygningsmassen er i dårlig forfatning. Det er også større utfordringer rundt universell utforming, som er vedtatt skal tilnærmes.

Dagens drift er ikke bærekraftig da løsningene i bygget er utdatert og lite fleksible. Inneklima som følge av manglende oppdateringer og utbedringer gjennom mange år er ikke god nok, og arbeidsmiljø er derfor redusert.

Kameraovervåkning i skolegårdene

På bakgrunn av hærværk og uønskede hendelser på skolene våre, ønskes det å etablere videoovervåking i skolegårdene, dette vil sikre bygningene mot hærverk og andre uønskede hendelser. Dette vil igjen gi mindre kostnader for reparasjoner. Det er også risiko for at personer kan ødelegge seg ved slike hendelser.

Miljøtiltak kunstgressbaner

Ny forurensningsforskrift paragraf 23A ble vedtatt 7.4 2021 hvor det er krav om fysisk barriere rundt banene for å hindre spredning av granulat. Gjelder også gamle baner. Investering vil innebære en mer miljøvennlig drift samt bidra til å unngå spredning av granulat utenfor banen.

Oppgradering av grønt- og fellesarealer

Plan og miljø har de seneste årene hatt fondsmidler knyttet til nødvendige tiltak for friluftslivet. Dette dreier f.eks. om tiltak som stiutbedringer i Schultzedalen og Remmendalen. Rydding av vegetasjon/fjerning av trær langs turstier og på friområder, skilting og opprydding. Disse fondsmidlene er nå brukt – vi ber derfor om at det avsettes midler til nødvendige vedlikeholds- og oppgraderingstiltak for kommunens friluftsområder. F.eks. ser vi at broa på stien gjennom Remmendalen er tatt av flommen og må erstattes. Generelt trengs en oppgradering av stien gjennom Remmendalen. Ofte bruker vi kommunens midler som egeninnsats for å søke tilskuddsmidler (statlige og regionale), men disse fordrer en kommunal egenandel. Foreslår at det avsettes en budsjettpost på 400.000 kr årlig til vedlikehold/oppgradering av kommunens friluftsområder.

Vann til brannhydrant og avløp fra slamplate

Det må tømmes sluk fra avrenning av plate, ved store nedbørsmengder får vi avrenning til deponiet noe som skaper mer sigevann. Det er langt å legge ut slanger ved brann noe som påvirker trykket på vannet ved slokking av brann. Investering vil gi mindre sigevann som går til renseanlegget og mer kontroll på avrenning, raskere slukking ved evt brann og muligheter for å montere automatisk brannanlegg.

Tilkobling av tett oppsamlingstank for overflatevann fra slamlager

Ferdig hygienisert slam fra Remmensalen avløpsanlegg lagres på Rokke avfallsanlegg på tilrettelagt asfaltert plante med avrenning ti lett oppsamlingstank for overvann. Dette slammet kjøres ut for bruk til jordbrenning hos vånder som har søkt og fått tildelt slam etter gjødslingsplan. Dette skjer vår og høst. oi dag renner overflatevann fra slam til tett oppsamlingstank. Denne tømmes med slamsuger og innhold fraktes til Remmendalen avløpsanlegg for “behandling”. Dette er i utgangspunktet rent vann, men slam er et jordforbedringsmiddel og dersom dette overflatevannet hadde blitt ført til bekk kunne det medført kraftig oppblomstring av alger som følge av ekstra næring. Som et miljøtiltak bør dette overflatevannet føres til Remmendalen avløprenseanlegg gjennom spillvannledning, ikke med slamsuger.

Bypark (i regi av kirkens bymisjon)

Kirkens Bymisjon har henvendt seg til Halden kommune med forespørsel om finansielt bidrag til realisering av Byparken, på inntil kr. 4.300.000 eks. mva. Byparken inngår i et større areal som i nær

fremtid skal reguleres etter plan- og bygningsloven (Områderegulering for stasjonsområdet). Planarbeidet vil gjennomføres i tett samarbeid med Bane NOR Eiendom, som er grunneier av blant annet det aktuelle park-arealet.

Det er politisk fattet vedtak om å legge inn 3 mill.kr til utarbeidelse av parken inn i budsjett. Budsjettet skal vedtas av Kommunestyret.

Utbedring - kvikkeire, løsmasseskred

Norges Geotekniske institutt (NGI) har på oppdrag fra Halden kommune utført grunnundersøkelser og gjort en vurdering av sikringstiltak mot løsmasseskred ved Solheim boligfelt og på Trolltangen ved Remmenbekken.

Trolltangen Analyser ved Trolltangen viser at stabiliteten ikke er tilfredsstillende. Grunne glidninger kan skje i de bratte skråningene, særlig som følge av høy langtidsnedbør, eller korte, intensive perioder med nedbør med påfølgendeoppbløting av løsmassene. I tillegg til grunnere glidninger kan dypere rotasjonsskred også potensielt forekomme i de bratteste partiene i skråningen, men slike skred antas **ikke å kunne nå barnehagen.**

Selv om det ikke stilles krav til stabiliserende tiltak i regelverket så anbefales dette utført.

Solheim Basert på grunnundersøkelsene har NGI definert en kvikkleieresone i Solheimområdet. Kvikkleiresonen i Solheimområde er vurdert til faregrad middels, konsekvensklasse alvorlig (flere hus innenfor sonen) og risikoklasse 3.Tiltak bør i første rekke rette seg mot å forhindre prosesser som forverrer stabilitetsforholdene, slik som erosjon og overflateglidninger. Erosjonssikring i ravinen (steinplastring, f.eks.) er et anbefalt tiltak mot dyperegående og grunnere skred.

Motfylling i nedre del av skråninger og avlasting i toppen av skråninger er også mulige tiltak mot dypere glidninger.

Det er ikke foretatt detaljerte kostnadskalkyler av de aktuelle sikringstiltakene. Basert på en estimert kostnadsvurdering antas det at kostnadene vil ligge i størrelsesorden 20 mill. Tatt i betraktning mulighet for statlige tilskudd gjennom NVE (50%) anbefales det å sette av minimum 10 mill. kr som kommunens egenandel for sikringstiltakene.

Dumperbil med treakslet henger

Lastebilen med henger som brukes i dag er 16 år gamle og det er stort behov av vedlikehold på dette utstyret. Dette medfører også unormalt høye kostnader får å vedlikeholde på dette utstyret.

I tillegg til dette medføre det i perioder mye dødtid da kjøretøy står på verksted for reparasjoner.

I disse tilfellene må vi leie de samme tjenester vi kunne ha utført selv. Kommunalteknisk avdeling nyanlegg VA er Miljøfyrtårn sertifisert og har med dette et ønske om å redusere Co2 avtrykket ved bla. å invester i mer miljøvennlige kjøretøy med mer miljøvennlige drivlinje enn vi har i våre gamle lastebiler.

Det å gjennomfør denne investering vil oppnå en sikrere og mer forutsigbare VA prosjekter, med lavere kostnader, lavere Co2 utslipp og et bedre arbeidsmiljø for fornøyde ansatte.

investering vil videre gi reduserte kostnader samt hjelpe til med å oppnå en sikrere, mer forutsigbar og miljøvennlig arbeidshverdag

22 tonns beltegraver

Nåværende 22 tonn Volvo beltegraver til kommunalteknisk avdeling VA Drift og Nyanlegg VA er klar for utskifting. Denne beltegraven er i dag 13 år gamle og har rundet 11000 arbeidstimer. Det forventes et stort behov av vedlikehold på denne maskinen i løpet av 2021 og vedlikehold kostnader er estimert til ca. 350 000,-.

I tillegg til dette medføre stor fare for driftsstans å reparasjon på verksted.

I disse tilfellene må vi leie denne tjenesten vi kunne ha utført selv. Kommunalteknisk avdeling VA Drift og nyanlegg VA er Miljøfyrtårn sertifisert og har med dette et ønske om å redusere Co2 avtrykket ved bla. å invester i mer miljøvennlige maskiner med mer miljøvennlige drivlinje enn vi har på denne gamle gravemaskinen.

Det å gjennomfør denne investering vil oppnå en sikrere og mer forutsigbare VA prosjekter og drift, med lavere kostnader, lavere Co2 utslipp.

Infrastruktur langbrygga

Det er tidligere bevilget midler til utskifting av bryggeanlegg «Langbrygga». Bevilgede midler vil dekke kun innkjøp av selve bryggeanlegget, men er ikke tilstrekkelig til å dekke tekniskinfrastruktur, strøm. Det er begrenset kapasitet tilgjengelig i nærmeste nettstasjon, en bestilling på ledig kapasitet bør være på plass første kvartal i 2022 for å unngå å være den som utløser behov for nettstasjonsbytte. Det er viktig å kunne sikre seg den tilgjengelige kapasiteten i nettstasjon. Investering vil resultere i at kommunen kan tilby kunder en stabil og dekkende kapasitet samt åpne for vinterlagring på vann.

Tilstandsrapport på brygger/murer Porsnes

Etter ras/masseutglidning i Tista/RV220 ser man et behov for å utføre en tilstandsvurdering av brygger/murer fra Porsnes til og med gjestehavn slik at vi får en tilstandsrapport med mulige løsninger for gjennomføring av foreslåtte tiltak. Målet er å avdekke behov for vedlikehold før man får brekkasje. Tilstandsrapporten skal senere kunne brukes til evt anbudskonkurranser.

Konsekvens av å ikke investere at man kan risikere å få nye ras/masseutglidninger, farlige og uønskede situasjoner.

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Investeringer i varige driftsmidler	671 188	799 630	337 290	240 040

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Tilskudd til andres investeringer	13 580	3 530	650	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 050	1 050	1 050	1 050
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	685 818	804 210	338 990	241 090
Kompensasjon for merverdiavgift	-68 276	-112 506	-6 558	-6 108
Tilskudd fra andre	-95 000	0	-29 000	0
Salg av varige driftsmidler	-10 000	-10 000	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-494 600	-602 635	-285 222	-217 682
Videreutlån	70 000	70 000	70 000	70 000
Bruk av lån til videreutlån	-70 000	-70 000	-70 000	-70 000
Avdrag på lån til videreutlån	22 000	22 000	22 000	22 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-22 000	-22 000	-22 000	-22 000
Overføring fra drift	-6 891	-38 019	-17 160	-16 250
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-11 050	-41 050	-1 050	-1 050
Sum finansiering	-685 818	-804 210	-338 990	-241 090
Sum finansieringsbehov	**685 818**	**804 210**	**338 990**	**241 090**
Sum finansiering	**-685 818**	**-804 210**	**-338 990**	**-241 090**
Udekket finansiering	0	0	0	0

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Investeringer i varige driftsmidler	446 120	603 951	925 047	671 188	799 630	337 290	240 040
Tilskudd til andres investeringer	600	4 680	6 495	13 580	3 530	650	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 611	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	**449 331**	**609 681**	**932 592**	**685 818**	**804 210**	**338 990**	**241 090**
Kompensasjon for merverdiavgift	-25 552	-71 886	-114 935	-68 276	-112 506	-6 558	-6 108
Tilskudd fra andre	-637	0	0	-95 000	0	-29 000	0
Salg av varige driftsmidler	-5 294	-19 600	-19 600	-10 000	-10 000	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-403 848	-514 204	-782 096	-494 600	-602 635	-285 222	-217 682
Sum investeringsinntekter	**-435 331**	**-605 690**	**-916 631**	**-667 877**	**-725 141**	**-320 780**	**-223 790**
Videreutlån	52 673	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Bruk av lån til videreutlån	-52 673	-70 000	-70 000	-70 000	-70 000	-70 000	-70 000
Avdrag på lån til videreutlån	20 542	21 000	21 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-39 286	-21 000	-21 000	-22 000	-22 000	-22 000	-22 000
Netto utgifter videreutlån	**-18 744**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overføring fra drift	-13 246	-11 191	-11 191	-6 891	-38 019	-17 160	-16 250
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	19 065	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-2 217	7 200	-9 200	-11 050	-41 050	-1 050	-1 050
Dekning av tidligere års udekket beløp	2 120	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	**5 722**	**-3 991**	**-20 391**	**-17 941**	**-79 069**	**-18 210**	**-17 300**
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	**978**	**0**	**-4 430**	**0**	**0**	**0**	**0**

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Fellesområder	34 446	500	0	185 000	31 875	1 250	7 000
Sentraladministrasjon	1 824	17 440	20 164	10 940	22 845	1 300	0
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	9 164	3 500	3 775	9 000	6 000	6 000	6 000
Kommunalavdeling Helse og mestring	6 414	22 650	32 598	35 150	5 500	2 500	0
Kommunalavdeling Teknisk	136 738	331 561	533 461	298 733	571 970	191 600	100 900
VAR og Havn	250 525	226 500	292 860	129 588	131 000	130 500	125 500
Samfunn og samskaping	10 609	1 800	42 190	2 777	30 440	4 140	640
Org. oppsett mangler	-3 601	0	0	0	0	0	0
Investeringer i varige driftsmidler	**446 120**	**603 951**	**925 047**	**671 188**	**799 630**	**337 290**	**240 040**

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Investeringstilskudd Tistedalshallen	0	1 800	1 800	0	0	0	0
Restaurering utvendig tak Idd kirke	600	100	100	0	0	0	0
Oppgradering Os kapell	0	0	0	2 550	3 300	0	0
Innføring av Sosi-standard alle kirkegårder	0	1 000	1 000	0	0	0	0
Nytt telefonsystem (kirke)	0	400	400	0	0	0	0
Sikring av kirkens bygg	0	300	300	300	0	0	0
Oppgradering av ringeanlegg (kirke)	0	230	230	230	230	650	0
Tak Idd kapell	0	850	0	0	0	0	0
Klimaskallsikring Kulturhistoriske kirker	0	0	1 950	0	0	0	0
Oppgradering Os krematorium	0	0	715	10 500	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	**600**	**4 680**	**6 495**	**13 580**	**3 530**	**650**	**0**

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Egenkapitalinnskudd HKP/KLP	2 611	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	**2 611**	**1 050**	**1 050**	**1 050**	**1 050**	**1 050**	**1 050**

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Utlån av egne midler	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Sum del 1-4	**449 331**	**609 681**	**932 592**	**685 818**	**804 210**	**338 990**	**241 090**

Gebyrliste

Eiendomsskatt

1 - Eiendomsskatt

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Bolig og fritidseiendom		3‰	3‰				
Øvrige eiendommer		7‰	7‰				
Ubebygde tomter		3‰	3‰				

Vannavgifter

2 - VAR

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Årsgebyr fastledd vann	VAR og Havn	550,00	1250,00	700,00	127,3 %	↗	
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m³	VAR og Havn	14,23	16,99	2,76	19,4 %	↗	Pris pr. kubikkmeter vann
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller)	VAR og Havn	12500	12500	0	0,0 %	↙	
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter	VAR og Havn	62500	62500	0	0,0 %	↙	
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	VAR og Havn	125000	125000	0	0,0 %	↙	
Vannavstenging	VAR og Havn	0	0	0	0,0 %	↙	
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannmåler	VAR og Havn	1200	1200	0	0,0 %	↙	
Kommunal avlesning av vannmåler	VAR og Havn	600	600	0	0,0 %	↙	

Avløpsavgifter

2 - VAR

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Årsgebyr fastledd avløp	VAR og Havn	600,00	937,80	337,80	56,3 %	↗	
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m³	VAR og Havn	33,13	33,13	0,00	0,0 %	↙	
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	VAR og Havn	12500	12500	0	0,0 %	↙	
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.	VAR og Havn	62500	62500	0	0,0 %	↙	
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	VAR og Havn	125000	125000	0	0,0 %	↙	
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirenseanlegg inntil 3 m³	VAR og Havn	2015,48	2065,87	50,39	2,5 %	....	
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirenseanlegg pr. m³ over 3 m³	VAR og Havn	508,58	521,29	12,71	2,5 %	....	
Tømming av lukket tank inntil 3m³	VAR og Havn	1958,96	2007,93	48,97	2,5 %	....	
Tømming av lukket tank over 3m³	VAR og Havn	510,56	523,32	12,76	2,5 %	....	
2.gangs tømming lukket tank	VAR og Havn	944,78	968,40	23,62	2,5 %	....	
2.gangs tømming lukket tank pr. m³ over 3m³	VAR og Havn	170,42	174,68	4,26	2,5 %	....	
Sluttømming av septiktank/slamavskiller/minirenseanlegg/lukket tank:	VAR og Havn	0	0	0	0,0 %	↙	
Mindre enn 6 mnd. siden forrige tømming	VAR og Havn	0	0	0	0,0 %	↙	
Mellom 6 mnd.og 10 mnd. siden forrige tømming	VAR og Havn	1133,74	1162,08	28,34	2,5 %	....	
Sluttømming pr. m3 over 3 m3	VAR og Havn	196,29	201,20	4,91	2,5 %	....	
> 10 mnd. siden forrige tømming: vanlig årsgebyr for tømming etter tømt mengde.	VAR og Havn	0	0	0	0,0 %	↙	
Fett fra fettavskiller pr m3	VAR og Havn	1250	1250	0	0,0 %	↙	
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, pr. tilsyn*	VAR og Havn	504	520	16	3,2 %	↗	eks. mva

Renovasjon

2 - VAR

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Pr. abonnement (enebolig, boenhet, andre, med egen beholder) Herav grunndel kr. 1909,44 volumdel kr. 2068,56	VAR og Havn	3978,00	4137,12	159,12	4,0 %	↗	
Boenhet (eneboliger/tomannsboliger) som etter søknad deler beholder, betaler per boenhet)	VAR og Havn	2943,72	3061,47	117,75	4,0 %	↗	
Boenheter som inngår i felles løsning med beholderstørrelse minimum 2 m³	VAR og Havn	2943,72	3061,47	117,75	4,0 %	↗	
Boenhet i borettslag/sameie	VAR og Havn	2943,72	3061,47	117,75	4,0 %	↗	
Boenhet i studensamskipsnad	VAR og Havn	1989,00	2068,56	79,56	4,0 %	↗	
Hytter/sommerboliger - felles container	VAR og Havn	1989,00	2068,56	79,56	4,0 %	↗	
Avstandstillegg: 5m - 10m	VAR og Havn	196,00	196,00	0,00	0,0 %	↙	
Avstandstillegg: Tillegg pr. 5m over 15m	VAR og Havn	196,00	196,00	0,00	0,0 %	↙	
Avstandstillegg for papirbeholder	VAR og Havn	98,00	98,00	0,00	0,0 %	↙	

Feieavgift

2 - VAR

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
For boliger opp til og med fem etg. Pr enhet.	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,0 %	↙	Kr. pr. enhet
Pr ekstra pipeløp x antall piper	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,0 %	↙	Kr. pr. ekstra pipe
Fritidsbolig	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,0 %	↙	
Særskilte brannobjekt	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,0 %	↙	
Ikke lovpålagte oppgaver (fresing, fuglereir, etc) pr time	Boligseksjon	1062,50	1062,50	0,00	0,0 %	↙	Kr. pr. time

Andre kommunale tjenester

3 - Andre kommunale gebyrer

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Utkjøring av kommunalt skilt og sperrematériell i forbindelse med arrangement - pr. time		687,50	687,50	0,00	0,0 %	↙	

Gravearbeid i gater, veier og kommunal eiendom

4 - Gebyr ved gravearbeid

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Behandlingsgebyr gravesøknad inklusiv arbeidsvarslingsplaner	Forvaltning gate og vei	4000	4500	500	12,5 %	↗	
Behandlingsgebyr Arbeidsvarsling og skiltplaner.	Forvaltning gate og vei	1500	2000	500	33,3 %	↗	
Kontrollgebyr - pr. time	Forvaltning gate og vei	850	875	25	2,9 %	....	

Leie av plass i lyktestolper (fellesføring)

5 - Leie av gategrunn

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Etableringsavgift	Forvaltning gate og vei	4000	4500	500	12,5 %	↗	
Årsavgift	Forvaltning gate og vei	150	200	50	33,3 %	↗	

Leie av gategrunn

5 - Leie av gategrunn

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Leie av gategrunn: Container/stillasje i sentrum	Forvaltning gate og vei	5	7	2	40,0 %	↗	Kr. pr. kvm

Parkering

6 - Parkering

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst	Forvaltning gate og vei	23	23	0	0,0 %	↙	Progressiv takst fra kr. 23 pr. time
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 2	Forvaltning gate og vei	20	25	5	25,0 %	↗	Kr. pr. time
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 3	Forvaltning gate og vei	20	25	5	25,0 %	↗	Kr. pr. time
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 3	Forvaltning gate og vei	55	75	20	36,4 %	↗	Kr. pr. døgn
Årskort - Sone 2	Forvaltning gate og vei	20000	20000	0	0,0 %	↙	
Årskort - Sone 3	Forvaltning gate og vei	12000	13000	1 000	8,3 %	↗	
Årskort - Boligsone	Forvaltning gate og vei	2000	2000	0	0,0 %	↙	
Parkering El-bil	Forvaltning gate og vei	0	0	0	0,0 %	↙	El-bil gratis parkering i sone 2 og 3

Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst

Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst 1 st. time kr. 21,- 2. kr. 23,- 3. kr. 25,- deretter kr. 30 pr. time (23/25/30/40)

Leie av gategrunn

5 - Leie av gategrunn

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Container/stillaser utenfor sentrum	Forvaltning gate og vei	2,50	3,50	1,00	40,0 %	↗	kr. pr. m2
Leie på avgiftsbelagt p-plass - ordinær takst	Forvaltning gate og vei	0	0	0	0,0 %	↙	Se avgifter "parkering"

Frikjøp av parkeringsplass

6 - Parkering

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Frikjøp av parkeringsplass	Forvaltning gate og vei	120000	1500	-118 500	-98,8 %	↙	Kravet om parkeringsplasser i sentrumsplanen er utdatert, og man ser at andre kommuner går mot et maksimums- eller intet krav om parkeringsplasser ved etableringer av sentrumsboliger. Det velges derme

Frikjøp av parkeringsplass

Kravet om parkeringsplasser i sentrumsplanen er utdatert, og man ser at andre kommuner går mot et maksimums- eller intet krav om parkeringsplasser ved etableringer av sentrumsboliger. Det velges dermed å kraftig redusere gebyret fra 2021.

Salgsplasser pr. døgn

Salgsplasser pr. døgn. Egen avtale ved langvarige leieforhold

5 - Leie av gategrunn

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Halden Torg - Arrangement (pris per døgn)	Forvaltning gate og vei	10000	10000	0	0,0 %	↙	Inkluderer leie av strøm (ikke Fiskebrygga) og saksbehandling av skilt og sperreplaner.
Fiskebrygga - Arrangement (pris per døgn)	Forvaltning gate og vei	5000	5000	0	0,0 %	↙	Inkluderer leie av strøm (ikke Fiskebrygga) og saksbehandling av skilt og sperreplaner.
Busterudparken	Forvaltning gate og vei	3000	3000	0	0,0 %	↙	Inkluderer leie av strøm (ikke Fiskebrygga) og saksbehandling av skilt og sperreplaner.
Areal til uteservering	Forvaltning gate og vei	500	500	0	0,0 %	↙	Pris pr. søknad pr. år

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Annet: Pris per benyttet avgiftsplass	Forvaltning gate og vei	0	0	0	0,0 %	↙	(se "Parkering") eller etter avtale

Rokke avfallsanlegg: Husholdninger

7 - Rokke avfallsanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Sortert avfall fra hjemmesortering	Rokke	1117	1145	28	2,5 %	....	Kr. pr. tonn
Trevirke	Rokke	1197	1145	-52	-4,3 %	↙	Kr. pr. tonn
EE-avfall/hvitevarer	Rokke	0	0	0	0,0 %	↙	
Asbest og eternitt	Rokke	0	0	0	0,0 %	↙	
PCB	Rokke	0	0	0	0,0 %	↙	
Klorparafin vinduer	Rokke	7576	1145	-6 431	-84,9 %	↙	Kr. pr. tonn
Farlig avfall fra husholdninger	Rokke	0	0	0	0,0 %	↙	
Rene fyllmasser	Rokke	0	0	0	0,0 %	↙	
Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	Rokke	0	0	0	0,0 %	↙	
Makulering av papir	Rokke	8	8	0	0,0 %	↙	Kr. pr. kg
Jern og metall	Rokke	226	1145	919	406,6 %	↗	Kr. pr. tonn
Dekk på felg	Rokke	71	1145	1 074	1512,7 %	↗	Pr. tonn
Campingvogn, tilhenger	Rokke	2312	2370	58	2,5 %	....	Kr. pr. enhet

Dekk på felg

2022: gått over fra pris pr. stk til pris pr. tonn

Rokke avfallsanlegg: Næring

7 - Rokke avfallsanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Næringsavfall blandet	Rokke	2074	2126	52	2,5 %	....	Kr. pr. tonn
Impregnert virke	Rokke	2261	2317	56	2,5 %	....	Kr. pr. tonn

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Trevirke	Rokke	967	991	24	2,5 %	....	Kr. pr. tonn
Asbest og eternitt	Rokke	1869	1915	46	2,5 %	....	Kr. pr. tonn
PCB	Rokke	1400	1400	0	0,0 %	↙	Kr. pr. tonn
Klorparafin vinduer	Rokke	6137	6290	153	2,5 %	....	Kr. pr. tonn
Farlig avfall fra næring	Rokke	7620	7810	190	2,5 %	....	Kr. pr. tonn
Lettere forurensede masser - kl. 1	Rokke	276	0	-276	-100,0 %	↙	2022: pris etter avtale
Lettere forurensede masser - kl. 2	Rokke	276	0	-276	-100,0 %	↙	2022: pris etter avtale
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4	Rokke	276	0	-276	-100,0 %	↙	2022: pris etter avtale
EE-avfall/hvitevarer	Rokke	0	0	0	0,0 %	↙	Kr. pr. tonn
Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	Rokke	0	0	0	0,0 %	↙	Kr. pr. tonn
Makulering av papir	Rokke	8	8	0	0,0 %	↙	Kr. pr. kg
Jern og metall	Rokke	176	180	4	2,3 %	↙	Kr. pr. tonn
Dekk på felg	Rokke	55	55	0	0,0 %	↙	Kr. pr. stk
Campingvogn, tilhenger	Rokke	1868	1915	47	2,5 %	....	Kr. pr. tonn

Kulturskolen brukerbetaling

Det er 2 betalingsterminer.

Søskenmoderasjon ytes med 15 % for barn nr. 2 og 3 og fri plass fra barn nr. 4.

11 - Kulturskolen

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Elevavgift	Kultur	3400	3400	0	0,0 %	↙	
Makspris for familier	Kultur	6400	6400	0	0,0 %	↙	

Biblioteket

12 - Biblioteket

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Gebyr ved for sen levering: 1. varsel voksen	Kultur	57	60	3	5,3 %	↗	Ingen gebyr for barn
Gebyr ved for sen levering: 2. varsel voksen	Kultur	93	95	2	2,2 %	↙	Ingen gebyr for barn
Gebyr ved for sen levering: 3. varsel	Kultur	118	125	7	5,9 %	↗	Sendes som regning med erstatning for tapt materiell + gebyr som oppgitt i tabell
Mistet lånekort	Kultur	26	30	4	15,4 %	↗	

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer; Remmen svømmehall

13 - Remmen Svømmehall

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Enkeltbad voksne	Kultur	67	70	3	4,5 %	↗	
Enkeltbad barn (t.o.m. 15 år)	Kultur	36	35	-1	-2,8 %	↙	
Enkeltbad studenter, pensjonister og trygdede	Kultur	56	60	4	7,1 %	↗	
Rabattkort 12 klipp voksne	Kultur	677	700	23	3,4 %	↗	
Rabattkort 12 klipp barn	Kultur	564	350	-214	-37,9 %	↙	
Rabattkort 12 klipp studenter, pensjonister, trygdede	Kultur	0	600	600	0,0 %	↙	
Leie av basseng - uke - pr time	Kultur	285	300	15	5,3 %	↗	
Leie av basseng - helg - pr time	Kultur	455	475	20	4,4 %	↗	

Idrettshaller

14 - Idrettshaller

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Leie pr. time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	Kultur	360	360	0	0,0 %	↙	
Barn/ungdom under 18 år	Kultur	0	0	0	0,0 %	↙	Gratis
Arrangementer - pr. time - helg	Kultur	680	680	0	0,0 %	↙	

Brygga kultursal

15 - Brygga kultursal

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Amatørleie inkl inhouse utstyr og bemanning max 12,5 t	Kultur	15000	17000	2 000	13,3 %	↗	
Proffleie inkl inhouse utstyr og bemanning max 12,5 t	Kultur	34000	37000	3 000	8,8 %	↗	
Prosent av billettsalg proffleie	Kultur	12	14	2	16,7 %	↗	
Prosent av billettsalg amatør	Kultur	10	12	2	20,0 %	↗	
Flygel Bösendorfer (stemming)	Kultur	3800	4000	200	5,3 %	↗	

Kirkelig Fellesråd

Priser foreslått av Kirkelig fellesråd i henhold til gravferdsloven §21

16 - Kirker og kirkegårder

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Festeavgift kistegrav	Kirkelig Fellesråd	270	270	0	0,0 %	↙	

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Festeavgift urnegrav	Kirkelig Fellesråd	250	250	0	0,0 %	↙	
Kremasjonsavgift innenbys	Kirkelig Fellesråd	2600	2600	0	0,0 %	↙	
Kremasjonsavgift utenbys	Kirkelig Fellesråd	5000	5000	0	0,0 %	↙	

Dagsenter

8 - Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Transport pr. dag	Arbeid og aktivitet	70	70	0	0,0 %	↙	
Transport pr. måned	Arbeid og aktivitet	370	370	0	0,0 %	↙	

Bevillinger

17 - Bevillinger

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Skjenkebevilling enkelt anledning	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift			
Minstebeløp skjenkebevilling	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift			
Minstegebyr salgsbevilling	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift			
Gebyrsats alkoholgrense 1 pr. ltr. - salg	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift			
Gebyrsats alkoholgrense 2 pr. ltr. - salg	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift			
Gebyrsats alkoholgrense 1 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift			
Gebyrsats alkoholgrense 2 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift			
Gebyrsats alkoholgrense 3 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift			

Egenbetaling hjemmehjelp

9 - Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Inntektsnivå over 2G inntil 3G	Hjemmebaserte tjenester	255	265	10	3,9 %	↗	
Inntektsnivå over 3G inntil 4G	Hjemmebaserte tjenester	330	345	15	4,5 %	↗	
Inntektsnivå over 4G inntil 5G	Hjemmebaserte tjenester	465	490	25	5,4 %	↗	
Inntektsnivå over 5G	Hjemmebaserte tjenester	610	640	30	4,9 %	↗	

Inntektsnivå inntil 2G

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Abonnement hjemmehjelp

9 - Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Inntektsnivå 2G - 3G over 10 timer	Hjemmebaserte tjenester	2550	2650	100	3,9 %	↗	
Inntektsnivå 3G - 4G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	4950	5175	225	4,5 %	↗	
Inntektsnivå 4G - 5G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	6950	7350	400	5,8 %	↗	
Inntektsnivå over 5G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	9150	9600	450	4,9 %	↗	

Inntektsnivå inntil 2G

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Kost

8 - Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Egenandel pr. mnd. - halv kost	Sykehjem	3650	3780	130	3,6 %	↗	
Egenandel pr. mnd. - hel kost	Sykehjem	5290	5480	190	3,6 %	↗	
Middag stor porsjon	Sykehjem	100	98	-2	-2,0 %	↙	
Middag normal porsjon	Sykehjem	80	75	-5	-6,3 %	↙	
Dessert	Sykehjem	30	35	5	16,7 %	↗	
Frokost/kveldsmat 4 halve skiver	Sykehjem	35	40	5	14,3 %	↗	

Godtgjøring

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Omsorgsstønad per time	Koordinerende fellestjeneste	126	130	4	3,2 %	↗	

Trygghetsalarm

9 - Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Leie pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	460	480	20	4,3 %	↗	
Leie pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	Hjemmebaserte tjenester	530	550	20	3,8 %	↗	

Vask av tøy

9 - Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Egenandel pr. mnd.	Hjemmebaserte tjenester	280	290	10	3,6 %	↗	

Oppholdsbetaling i institusjon

8 - Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Dagsenter, inkl. frokost, formiddagskaffe og middag, uten transport	Sykehjem	180	200	20	11,1 %	↗	
Dagsenter, inkl. frokost, formiddagskaffe, middag og transport	Sykehjem	255	275	20	7,8 %	↗	
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetjenester	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetjenester

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

10 - Helse og mestring- Halden Helsehus

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Pr. døgn - lov om helsetjenester	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtjenesteloven kap. 3.1	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Pr. døgn - lov om helsetjenester

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtjenesteloven kap. 3.1

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Langtidsopphold: (individuell vederlagsberegning/statlig modell)

8 - Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Maksimal oppholdsbetaling pr. måned	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Maksimal oppholdsbetaling pr. måned

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Leie av basseng ved Halden Helsehus, pr. time

10 - Helse og mestring- Halden Helsehus

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Grupper for voksne, med fysioterapeut, inntil 10 deltakere	Halden Helsehus	530	560	30	5,7 %	↗	
Grupper for voksne, inntil 10 deltakere	Halden helsehus	530	560	30	5,7 %	↗	
Grupper med barn, utleie privat fysioterapeut	Halden Helsehus	300	330	30	10,0 %	↗	
Videregående skoler pr. elev	Halden Helsehus	75	80	5	6,7 %	↗	
Lag og foreninger	Halden Helsehus	530	560	30	5,7 %	↗	
Enkeltpersoner med ledsager	Halden Helsehus	85	90	5	5,9 %	↗	
Enkeltpersoner hvor to til tre bader sammen, pr. person	Halden Helsehus	85	90	5	5,9 %	↗	

Oppholdsbetaling i barnehage

Regjeringen har foreslått at maksimalprisen for et ordinært heltidstilbud settes til kr 3 315 per måned, fra 1. januar 2022.

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Søskenmoderasjon ytes med 30 % for barn nr. 2 og 50 % fra barn nr. 3.

Oppsigelsestiden er 2 måneder fra den 1. per måned.

Det er mulighet for å søke om reduksjon av oppholdsbetaling, jf. Forskrift om foreldrebetaling i barnehager § 3b:

"Kommunen skal gi reduksjon i foreldrebetalingen slik at den per barn utgjør maksimalt seks prosent av husholdningens samlede inntekter, dersom:

a. maksimalgrensen for foreldrebetaling for ett barnehageår utgjør mer enn seks prosent av husholdningens inntekter det siste året eller,
b. det er en varig nedgang i husholdningens inntekt inneværende år som gjør at foreldrebetalingen for ett barnehageår utgjør mer enn seks prosent av husholdningens inntekter."

Dette betyr at alle familier med en inntekt på mindre enn kr 607 750 vil har rett til redusert foreldrebetaling.

Følgende fremgår av forskriftens § 3c, om gratis kjernetid:

Kommunen skal gi fritak for foreldrebetaling for 20 timer per uke til alle barn fra og med 1. august i det kalenderåret de fyller to år og fram til skolestart, dersom:

a. husholdningens samlede inntekter i det siste året er lavere enn inntektsgrensen fastsatt av Stortinget, eller,
b. det er en varig nedgang i husholdningens inntekter i inneværende år som gjør at husholdningens inntekter er lavere enn inntektsgrensen fastsatt av Stortinget.

Inntektsgrensen fra 1. januar - 31. juli er på kr 583 650. Regjeringen har foreslått å øke inntektsgrensen til kr 598 825 fra 1. august 2022.

18 - Barnehagetjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
100 % plass		3230	3315	85	2,6 %	....	
80 % plass		2907	2984	77	2,6 %	....	
60 % plass		2261	2321	60	2,7 %	....	
50 % plass		1938	1989	51	2,6 %	....	
40 % plass		1615	1658	43	2,7 %	....	

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
Tillegg for kost (maksimalt)		360	370	10	2,8 %	....	Ved redusert plass blir kostsatsen tilsvarende redusert

Skolefritidsordningen (SFO)

Tabellen viser satser per måned, fra 1.1.2022:

19 - Skolefritidsordningen

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %		Merknad
SFO-plass 100%		2830	2920	90	3,2 %	↗	
SFO-plass 75%		2276	2345	69	3,0 %	....	
SFO-plass 50%		1700	1750	50	2,9 %	....	
SFO kostpenger		200	200	0	0,0 %	↙	

Det er elleve betalingsterminer og oppsigelsestiden er 2 måneder.

Det er ikke søskenmoderasjon.

Redusert foreldrebetaling

Det er innført en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldreutbetaling, slik at prisen for et helhetstilbud i SFO på 1.-4. trinn maksimalt skal utgjøre 6 % av den samlede person- og kapitalinntekten til husholdningen. Det vises også til en nasjonal ordning med gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.-7.trinn.

Forslag til vedtak:

1. Kommunedirektørens budsjettforslag for 2022 vedtas i henhold til
§ 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A),
§ 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B),
§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A),
§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B),
§ 5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (B3)

2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i Sum bevilgninger drift, netto (1B).
I tillegg gis Kommunedirektøren fullmakt til å justere budsjettet mellom områdene i Sum bevilgninger drift, netto (1B) når det gjelder justeringsbehov av teknisk karakter, og som ikke påvirker tjenestene eller tjenestetilbudet.
Øvrige budsjettjusteringer mellom sektorene legges frem for formannskap og kommunestyre etter innstilling fra Kommunedirektøren.

3. Kommunedirektøren skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer kvartalsvis på sektorenes økonomi til hovedutvalg, formannskap og kommunestyre.

4. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til Bevilgningsoversikter - investering (2B).

5. Halden kirkelige fellesråd gis et driftstilskudd på 13,36 mkr for 2022.

6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 494,600 millioner kr. VAR-lån utgjør 129,588 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 70 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.

7. Trekkrettighet i bank beholdes på 100 millioner kr i 2022.

8. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2022 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Kommunen skriver ut skatt på næringsdelen (bygning og grunn) i tidligere skattlagte verk/bruk (annet ledd i overgangsregel til esktl. §§ 3 opg 4). Det skrives også ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med fire syvendedeler til tre syvendedeler i 2022 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første punkt).

Halden kommunestyre vedtok at kommunen gjennomfører alminnelig omtaksering for eiendomsskatt i 2020 for samtlige faste eiendommer jf. eskl. § 8-a-3 nr. 2 med virkning fra skatteåret 2021. Formannskapet vedtok i møte 30.04.20 at man for 2021 skulle bruke Skatteetatens formuesverdier/boligverdi som grunnlag for boligeiendommer, og at eiendommer som ikke har dette skal takseres av kommunen. Denne omtakseringen er ferdig, og nye takster er iverksatt fra skatteåret 2021. For utskriving av skatt på boligeiendommer benyttes Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jf. eskl. § 8 C-1. For øvrige faste eiendommer gjennomføres allmenn kommunal taksering jf. eskl. § 8 A-2 og 8 A-3.

Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivingen av eiendomsskatt for året 2021:

a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.

b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eigedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 3 promille av takstverdien. Ubebygde tomter beskattes med 3 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.

c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 500 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer) i faste eiendommer som ikke blir brukt i næringsvirksomhet.
Nye boliger uten formuesgrunnlag undergis kommunal taksering inntil formuesgrunnlag foreligger fra Skatteetaten.

d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verde».

e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.

f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt forvåningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.

g) Kommunens skattetakstvedtekter.

9. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativer/forskrifter som er vedlagt dette dokument vedtas.

10. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2021, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20.november. Det åpnes for at innbyggere som ønsker det kan be om månedlig fakturering av kommunale avgifter.

11. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter

12. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer, forskrifter bygg, plan, utslipp, deling, eiendomsregistrering og seksjonering, forskrifter Halden havn, forskrifter om bryggeplasser og forskrifter om feiing og tilsyn vedtas.